

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Sotsiaalteaduskond

Õiguse instituut

Kadri Tampere

**VÕLA SISSENÕUDMISKULUDE TEKKIMINE JA
HÜVITAMINE TARBIJAKREDIIDILEPINGUTES**

Magistritöö

Juhendaja: Kaia Kuusler, MA

Kaasjuhendaja: Addi Rull, LL.M

Tallinn 2015

Deklareerin, et käesolev magistritöö,
mis on minu iseseisva töö tulemus,
on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli
magistrikraadi taotlemiseks ja selle alusel
ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi.

Üliõpilane Kadri Tampere

“ ..... “ mai 2015

Töö vastab kehtivatele nõuetele

Juhendaja: Kaia Kuusler, MA

“ ..... “ mai 2015

Kaasjuhendaja: Addi Rull, LL.M

“ ..... “ mai 2015

Kaitsmisele lubatud “ ..... “ ..... 201...

Õiguse instituudi magistritööde kaitsmiskomisjoni esimees

Sisukord

Lühendid.....	3
Sissejuhatus	4
1. Tarbijakrediidilepingust tulenevate sissenõudmiskulude tekkimise alus ja olemus	8
1.1. Lepinguvabaduse põhimõtte ja selle piirangud tarbijaõiguses	8
1.2. Võla sissenõudmiskulu mõiste.....	11
1.3. Hea usu põhimõtte seos sissenõudmiskulude hüvitamise ning suurusega	13
1.4. Lepingueelne teavitamise kohustus tarbijakrediidilepingutes	16
2. Sissenõudmiskulude nõude esitamine tarbijale	21
2.1. Sissenõudmiskulude hüvitamise kohustus lepingu tingimusena	21
2.2. Võla sissenõudmiskulu kui võlausaldajale tekkinud kahju	26
2.2.1 Meeldetuletuskirjad ja –teated ning nende edastamisega seonduv kulu	30
2.2.2 Meeldetuletuskirjade või -teadete edastamine.....	33
2.2.3 Inkassoteenuse kulud ja kohtueelsed menetluskulud	37
2.3. Sissenõudmiskulude tõendamine ja mõistlikkuse hindamine kohtumenetluses.....	40
2.4. Võla sissenõudmiskulude hüvitamisega seotud probleemid kohtumenetluses.....	42
3. Võla sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärad	48
3.1. Võla sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade kehtestamise vajalikkus.....	48
3.2. Kehtestatud võla sissenõudmiskulude hüvitise piirmäärad	51
3.3. Sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade piisavus võlausaldaja tegelike kulude hüvitamiseks ning piirmäära ületavate kulude hüvitamine	55
3.4. Muud tarbijat kaitsvad meetmed.....	58
Kokkuvõte	64
Incurrence and Reimbursement of Debt Collection Costs in Consumer Credit Contracts - Summary.....	69
Kasutatud allikad	72

Lühendid

HMKo – Harju Maakohtu otsus

KAS – krediidasutuste seadus

KTS – kohtutäituri seadus

PMK – Pärnu Maakohus

PMKo – Pärnu Maakohtu otsus

PS – põhiseadus

RRS – rahvastikuregistri seadus

RKKKo – Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus

RKTKo – Riigikohtu tsiviilkolleegiumi otsus

RKTKm – Riigikohtu tsiviilkolleegiumi määrus

TlnRnKo – Tallinna Ringkonnakohtu otsus

TMKo- Tartu Maakohtu otsus

TMS – täitemenetluse seadustik

TsMS – tsiviilkohtumenetluse seadustik

TsÜS - tsiviilseadustiku üldosa seadus

VÕS - võlaõigusseadus

Sissejuhatus

Käesolev töö käsitleb võla sissenõudmiskulude tekkimise ja hüvitamise probleeme. Praktikas avalduvad probleemid eelkõige tarbijaga sõlmitud krediidilepingutes ning sellest tulenevalt käsitletakse töös üksnes tarbijakrediidilepingutes sätestatud sissenõudmiskulu ja selle hüvitamisega seonduvaid probleeme.

Tarbijaga seotud krediidilepingutest on praktikas levinumad väikelaen, hüpoteegiga tagatud krediidileping, arvelduskrediit, SMS-laenud ja muud kiiralaenud, mille puhul tagatist ei nõuta. Tarbijakrediidiregulatsioon hõlmab alates 01.05.2009 ka väikelaene ja SMS-laene, mille osas tarbijat kaitsev regulatsioon varem puudus. Krediidilepingu sisuks võib olla ka tasumise aja edasilükkamine või tasu ositi maksmine.¹ Kuivõrd ebamõistlikult suured sissenõudmiskulud kaasnevad eelkõige kiiralaene, väikelaene või tarbimiskrediiti väljastavate ettevõtete hulgas, ei ole autor pikemalt peatunud Eestist tegevusloa alusel tegutsevatel krediidiasutustel. Eelkõige käsitletakse kiiralaenu väljastavate ettevõtjate poolt nõutavaid sissenõudmiskulusid ning nendega seonduvaid probleeme.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi uuringu kohaselt on Eestis keskmiselt 100 000 kiiralaenu võtnud isikut, kellest 34 706 inimesel on tekkinud maksehäired. Kõrvalnõuete arvukas suurenemine algab tavapäraselt pärast esimest makseviivitust ja need kasvavad väga kiiresti kogu võlgnevuse suurus. Kõrvalnõuete suurus on välja toodud lepingutingimusena, kuid enne kohustuse võtmist ei osata hinnata tekkivate kõrvalkohustuste suurus. Makseviivituse tekkimisel on põhilisteks lisanduvate kulutuste allikateks võlgnikule edastatavad meeldetuletuskirjad, võlanõudekirjad, teavitused maksehäireregistrisse nõude sisestamise osas, päringud registritesse ning inkassoettevõtjate teenustasud.²

Kiiralaenuettevõtjad on Euroopas kasumlikult ja eriliste takistusteta tegutsenud pikemat aega ning nende tegevuse tulemusena on kasvanud makseraksustesse sattunud inimeste hulk märkimisväärselt. Antud olukorda ilmestab selgelt asjaolu, et kiiralaenu väljastamine on väga

---

¹ Kingisepp, M. Tarbijakaitseõigus Euroopa Liidus ja Eestis. Tallinn, Tallinna Trükikoda, Läte 2010, lk 277.

² Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiiralaenuturg. Analüüs ja ettepanekud. Veebruar 2014, lk 8. www.mkm.ee/sites/default/files/kiiralanuturg_analyys_ja_ettepanekud.pdf (26.02.2015).

kiire ning krediitivõime hindamine üldjuhul pealiskaudne.³

Kiirraenuettevõtjate teenustega kaasnevate probleemide lahendamist on alustatud nii Euroopa tasandilt kui ka siseriiklike regulatsioonide täiendamisega. Tarbija kaitseks on karmistatud nii lepingueelseid teavitamiskohustusi ning paljude riikide seadusandjad on pidanud vajalikuks sätestada sissenõudmiskulude piirmäärad. Lisaks on peetud vajalikuks reguleerida kiirraenuettevõtete tegevust ning tõhustada kontrollmeetmeid.

Eestis kehtivate seaduste kohaselt ei ole tarbija õigused piisavalt kaitstud, kuna puudub sissenõudmiskulude hüvitamise täpne regulatsioon. Selle puudumise tõttu on laenuettevõtjatel kujunenud erinev sissenõudmiskulude hüvitamise ning nõuete esitamise praktika. Kuivõrd sissenõudmiskulude hüvitamise määr ei ole üheselt reguleeritud, on praktikas tõusetunud olukorrad, kus võlausaldajal on võimalik sissenõudmiskulusid nõuda vastavalt kokkuleppele või ühepoolset kinnitatud hinnakirjale, kuid tegelikkuses ei ole sissenõudmiskulude hüvitamise nõude suurus põhjendatud. Lisaks võib probleemiks pidada asjaolu, et kohtutel ei ole välja kujunenud ühtset sissenõudmiskulude suuruse väljamõistmise praktikat. Seadusandja on leidnud, et sissenõudmiskulude hüvitamise ning sissenõudmise protsessi täpsema regulatsiooni puudumine on kaasa toonud olukorra, kus võlausaldajatel on võimalik nõuda ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude hüvitamist ning tarbijad ei ole ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude eest piisavalt kaitstud.⁴ Lisaks ei ole selge sissenõudmiskulude määratlus.

Töö teema aktuaalsus seisneb eelkõige selles, et praktikas on võlausaldajad asunud sisse nõudma ebamõistlikult suuri sissenõudmiskulusid ning sissenõudmiskulude hüvitamisel ei ole kujunenud ühtset kohtupraktikat. Samuti ei ole määratletud sissenõudmiskulude mõistet, mis võimaldab võlausaldajal sissenõudmiskulude hulka arvata erinevaid kulusid.

Lähtudes eelpooltoodust, on käesoleva magistritöö peamiseks eesmärgiks uurida ning analüüsida, kas kehtiva võlaõigusseaduse regulatsiooni alusel nõutavad sissenõudmiskulud on ebamõistlikult suured ning tarbijate huve kahjustavad. Lisaks on oluline analüüsida, kas 01.10.2015 jõustuv tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsioon on piisav ja asjakohane, et tagada tarbija õiguste kaitse.

---

³ Neimane, D.; Kreituss, I. Impact of financial market regulation on fast loan lending in Latvia. *Journal of Business Management*. 2014, Issue 8, p 120-134.

⁴ Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiirraenu- ja ettepanekud. Veebruar 2014, lk 8. www.mkm.ee/sites/default/files/kiirraenu-ja_etpanekud.pdf (26.02.2015).

Töö eesmärgist lähtudes püüab autor leida kinnitust hüpoteesile, et kehtiv võlaõigusseaduse regulatsioon ei taga tarbijate kui vähem teadlike ja kaitstute huve sissenõudmiskulude hüvitamisel ning 01.10.2015 kehtima hakkavad sissenõudmiskulude hüvitamise meetmed ja piirmäärad ei ole piisavad, tagamaks tarbijate õiguste kaitset.

Lähtuvalt töö eesmärgist on püstitatud uurimisküsimused, analüüsimeks sissenõudmiskulude regulatsiooni ajakohasust:

- 1) Kas sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsiooni muutmine tarbijaõigustes oli vajalik ning kas kehtestatud võla sissenõudmiskulude piirmäärad on piisavad?
- 2) Kas sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsiooni kehtestamine tagab, et tarbijalt nõutavad sissenõudmiskulud on mõistlikus suuruses?
- 3) Kas sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade regulatsiooni tuleks täiendada muude tarbijat kaitsvate meetmetega?

Autor kasutab töös põhiliselt võrdlevat ja analüütilist meetodit. Analüütilist meetodit kasutatakse õiguskirjanduse ja kohtupraktika käsitlemisel. Töö eesmärgi saavutamiseks ja püstitatud uurimisküsimusele vastuse leidmiseks analüüsib töö autor sissenõudmiskulude hüvitamise olemust kehtiva regulatsiooni alusel ning võrdleb sissenõudmiskulude hüvitamise olemust teiste riikide õiguskirjanduse ja -normide käsitlemisel. Lisaks on töö autor sissenõudmiskulude hüvitamise probleemi selgitamiseks uurinud sissenõudmiskulude väljamõistmist käsitlevaid kohtulahendeid ja tarbijakrediiti väljastavate ettevõtete laenulepinguid ning toonud välja peamised kitsaskohad.

Magistritöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse tarbijakrediidilepingust tulenevate sissenõudmiskulude tekkimise alust ja olemust. Kehtivast regulatsioonist ei tulene sissenõudmiskulude hüvitamise täpset normi ning seetõttu on sissenõudmiskulude tekkimise aspektist lähtudes vajalik käsitleda lepinguvabaduse põhimõtet ja selle piiranguid tarbijakrediidilepingutes. Sissenõudmiskulude tekkimise juures on oluline tähelepanu pöörata nii hea usu põhimõttele kui ka lepingueelsele teavitamiskohustusele. Lisaks käsitletakse töö esimeses peatükis sissenõudmiskulu mõistet.

Töö teises peatükis käsitleb autor sissenõudmiskulu kui võlausaldajale tekkinud kahju. Sissenõudmiskulu hüvitis koosneb peamiselt meeldetuletuskirjade edastamisega seonduvatest

kuludest ning inkassoteenuse ja kohtueelse menetluse kuludest. Lisaks antakse ülevaade sissenõudmiskulude tõendamisest ja mõistlikkuse hindamisest kohtumenetluses ning sissenõudmiskulude hüvitamisega seonduvatest probleemidest.

Kolmas peatükk keskendub võla sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamise vajalikkusele ning eesmärgipärasusele. Ülevaade antakse sissenõudmiskulude piirmäärade piisavusest võlausaldaja tegelike kulutuste hüvitamiseks ning käsitletakse piirmäära ületavate kulude hüvitamise küsimust. Kolmas peatükk käsitleb ka muude tarbijat kaitsvate meetmete kasutuselevõtu vajalikkust ning autor toob välja ettepanekud tarbijate õiguste kaitse tõhustamiseks.

Allikatena kasutatakse sissenõudmiskulu käsitlevaid ja puudutavaid teadusartikleid, õigusaktide kommenteeritud väljaandeid, seaduseelnõude seletuskirju ja muid asjakohaseid materjale. Sissenõudmiskulu hüvitamise probleemide ning olemuse täpsemaks kirjeldamiseks on toodud näiteid eelkõige Põhjamaade praktikale ja regulatsioonidele tuginedes. Seisukohtade kujundamisel tugineb autor kohtupraktikale ning -analüüsidele.

1. Tarbijakrediidilepingust tulenevate sissenõudmiskulude tekkimise alus ja olemus

1.1. Lepinguvabaduse põhimõtte ja selle piirangud tarbijaõiguses

Võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS)⁵ § 8 lg 1 kohaselt on leping tehing kahe või enama isiku vahel, millega lepingupool kohustub midagi tegema või tegemata jätma. Lepingu sõlmimisel peetakse oluliseks lepingupoolte üldist taht, tahtalust, lepingu alust ning motiivi. Lepingute siduvuse põhimõttest tulenevalt on leping kui tahtavaldusel põhinev kokkulepe ning on siduv eelkõige seetõttu, et lepinguga piiravad pooled, sõlmides kokkuleppe teise lepingupoolega, oma isikuvabadust vabatahtlikult.⁶ Lepingu sõlmimisel lepatakse kokku lepingulistes kohustustes, kuidas tingimusi tuleb täita ja millised tagajärjed on lepinguliste kohustuste rikkumisel või lõppemisel.⁷

Lepinguliste võlasuhete aluseks olev lepinguvabaduse põhimõtte eesmärk on tagada lepinguid sõlmida soovivate isikute vabadus otsustada, kas, kellega ja millistel tingimustel leping sõlmida. Lepinguvabadus avaldub eelkõige sõlmimis-, sisu- ja vormivabaduses. Sisuvabadusest tulenevalt saavad lepingupooled sõlmida lepingu sellise sisuga, millist nad soovivad ning milles kokkuleppele jõuavad. Sealjuures on oluline on järgida, et leping ei läheks vastuollu seaduse sisuga mõttega. Vormivabaduse põhimõtte kohaselt võivad pooled sõlmida lepingu mis tahes vormis.⁸ Vormivabaduse printsiibi sätestab ka tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi TsÜS)⁹ § 77 lõige 1, mille kohaselt võib tehingu teha mis tahes vormis, kui seadusest ei tulene tehingu kohustuslikku vormi. VÕS § 11 lõike 1 kohaselt võib lepingu sõlmida suuliselt, kirjalikult või mis tahes muus vormis, kui seaduses ei ole sätestatud kohustuslikku vormi.

Lepingutüübi valikuvabadus on eelkõige oluline seetõttu, et leping sõlmitakse reeglina ainult poolte huvides ning pooltel on õigus valida, millal loetakse leping sõlmituks, milliste tingimuste

---

⁵ VÕS RT I, 11.04.2014, 13, § 8.

⁶ Kull, I. VÕS 2. ptk. 1 jagu. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2006, lk 36jj.

⁷ Kull, I.; Käerdi, M.; Kõve, V. Võlaõigus I. Üldosa. Tallinn, Juura 2004, lk 49.

⁸ Varul, P.; Kull, I.; Kõve, V. jt. Tsiviilseaduse üldosa. Tallinn, Juura 2012, lk 83 jj.

⁹ TsÜS, RT I, 13.03.2014, 103.

täitmisel leping jõustub, milline on lepingueelsete suhete õiguslik tähendus ning nende tekkimise võimalikud tagajärjed. Lepingu sõlmimise eesmärgiks on lepingupoole kindlustamine õiguslikult tagatud võimalusega esitada nõudeid.¹⁰

Klassikalise lepinguvabaduse põhimõtte kohaselt peeti lepingut siduvaks seetõttu, et isik oli vabatahtlikult lepingu sõlmimisel isikuvabadust piiranud, kuid ei pööranud suurt tähelepanu asjaolule, et lepingupooleid ei olnud võrdsed lepingutingimuste kokkuleppimisel. Klassikalise lepinguvabaduse põhimõtte muudatuse tõi kaasa teenusepakkujate tüüptingimuste kasutuselevõtt ning tarbija kui subjekti eristamine teiste lepingusubjektide seast. Tüüptingimuste kasutuselevõttuga ja tarbija eristamise tulemusena hakati üha enam tähelepanu pöörama lepingu sõlmimise ning täitmise ebavõrdsusele. Ebavõrdsuse tunnetamise tulemusena leiti, et kaitsta tuleb erinevaid subjektide grupe ning eristada, kas tegemist on ettevaatamatu lepingupoolega või leping on sõlmitud hea usu põhimõtet rikkudes.¹¹

Lepingu sõlmimisel peetakse tarbijat nõrgemaks lepingupooleks ning sellest tulenevalt on seadusandja pidanud vajalikuks tarbija huvide kaitset. Seadusandja on määratlenud tarbija mõiste ning poole, kelle vastu on tarbija kaitstud. Tarbijate samal tasemel kaitse saavutamiseks on Euroopas määratud tarbija mõiste ühetaoliselt ja universaalselt.¹² Tarbijakaitseamet määratleb tarbijalepingut kui tarbija ja teenusepakkuja vahel sõlmitud tehingut, millega tekivad õigused ja kohustused nii tarbijale kui teenusepakkujale. Tarbijalepingu erisuseks on tingimus, et poole õigused ja kohustused oleksid lepingus selgelt määratletud.¹³ Tarbijalepinguks võib olla aga ka leping, milles ainult üks pool on määratletud kui tarbija, teiseks pooleks võib olla igasugune isik. Tarbijalepingu olemuse kindlakstegemisel on oluline, et leping oleks sõlmitud väljaspool majandus- ja kutsetegevust ning isik peab kandma sõlmitud lepingust tulenevaid riske ise.¹⁴

VÕS § 401 lg 1 kohaselt on krediitdilepinguks leping, millega krediidiandja kohustub andma krediidisaaaja käsutusse rahasumma, krediidisaaaja aga kohustub krediidi kasutamise eest maksuma tasu ja lepingu lõppemisel maksuma krediidi tagasi. Tarbijakrediitdilepingu mõiste on sätestatud

---

¹⁰ Kull, I. Lepinguvabaduse põhimõtte Euroopa ühtlustavas tsiviilõiguses ja Eesti tsiviilõiguse reform. www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11654 (12.01.2015).

¹¹ Ibid.

¹² Hesselink W, M. European Contract Law: a Matter of Consumer Protection, Citizenship, or Justice. The Netherlands: Centre for the Study of European Contract Law. European Review of Private Law, Vol. 15, Issue 3, 2007.

¹³ Tarbijakaitseamet. Lepingud ja lepingust taganemine. www.tarbijakaitseamet.ee/et/tarbijale/lepingud-ja-lepingust-taganemine (25.02.2015).

¹⁴ Kull, I. VÕS § 34. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2006, lk 122jj.

VÕS §-s 402, mille kohaselt on tarbijakrediidilepinguks krediidileping, millega majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja annab või kohustub andma tarbijale krediiti või laenu. VÕS §-de 144 lg 2 ja 404 lg 1 kohaselt piisab tarbijakrediidilepingu sõlmimiseks tarbija tahteavaldusest, mis on edastatud kirjalikus vormis¹⁵. Kirjaliku vormi eesmärgiks on tagada tarbijast krediidivõtja teavitamine krediidilepingu olulistest tingimustest, eelkõige krediidilepinguga seotud kulude suurusest.¹⁶

Praktikas on tõusetunud probleem lepinguvabaduse põhimõttest tulenevate kokkulepete sõlmimise osas ning sellest tulenevalt on seadusandja asunud tarbija kui nõrgema poole kaitsmist ning piiranud lepinguvabaduse põhimõtet tarbija huvides kehtestades imperatiivsed tingimused, millest ei saa tarbijaga lepingu sõlmimisel erinevalt kokku leppida. Nii võlaõigusseadus kui ka Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv nõuavad lepingute sõlmisel ja kujundamisel eelkõige, et tarbija oleks nii lepingueelsete läbirääkimiste faasis kui ka lepingu kaudu krediidiandja poolt piisavalt informeeritud, et ta saaks teha kaalutletud ja mõistliku otsuse, kas ta seda krediiditoodet ikka vajab ja soovib.¹⁷

Üks probleemidest, millega tarbijad krediidilepinguid täites kokku puutuvad, on suured sissenõudmiskulud, mille kokkuleppimine on võimalik kehtiva lepinguvabaduse põhimõttest lähtuvalt.¹⁸

Hetkel puudub seadusandluses otsene sissenõudmiskulude hüvitamise norm ning lepinguvabaduse põhimõttest lähtuvalt on võlausaldajad sätestanud sissenõudmiskulu hüvitamise kohustuse peamiselt lepingu tüüptingimusena, hinnakirja alusel või kahju hüvitamise nõudena. 01.10.2015 kehtima hakkava võlaõigusseaduse muudatusega kehtestatakse sissenõudmiskulude piirmäärad. Selline lepinguvabaduse piirang peaks tagama, et tarbija õigused on veelgi paremini kaitstud ning käesolevas töös analüüsibki autor täpsemalt, kas selline piirang on kehtivas õiguses asjakohane või tuleks täiendavalt kehtestada muud tarbijat kaitsvate meetmed.

---

¹⁵ Sein, K. Tehingu vorminõuded ja nende järgimata jätmise tagajärjed. *Juridica VII/2010*, lk 510.

¹⁶ Käerdi M. VÕS § 404 lg 1. Võlaõigusseadus II. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2007, lk 408-409.

¹⁷ Teder, I. Märgekiri tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 86 põhiseaduspärasus. Tallinn: Õiguskantsleri Kantselei. 19.01.2011 http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/6iguskantsleri_margukiri_justiitsministeerium_ile_kiirleandude_intressimaarad.pdf (01.02.2015).

¹⁸ Jõks, A.; Vaske, V. re: tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu põhiseaduspärasus. Tallinn: Advokaadibüroo Sorainen, 03.11.2014, lk 2 www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=8c9b25c9-0da9-4b97-81e2-7688a62be641& (06.04.2015).

Lepinguvabaduse piirangu ajakohasust ja muude tarbijat kaitsvate meetmete rakendamise võimalikkust ja vajalikkust analüüsib töö autor peatükis 3.4.

1.2. Võla sissenõudmiskulu mõiste

Võla sissenõudmiskulu mõiste ei ole kehtivate regulatsioonidega üheselt määratletud, kuid võttes aluseks õiguskirjanduses toodud selgitused ning võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirja, võib sissenõudmiskuludeks pidada eelkõige kulusid, mida võlausaldaja kannab kohtuväliselt seoses võla nõudmisega.

Võla sissenõudmiskulud tekivad olukorras, kus võlgnik ei täida lepingust tulenevaid kohustusi ning võlausaldaja on kohustatud tegema erinevaid pingutusi nõude täitmiseks. Sissenõudmiskuludeks peetakse eelkõige võlgnikuga ühenduse saamiseks tehtud kulutusi ning inkassoettevõtte teenuse kasutamise seotud kulutusi. Võlgnikuga ühenduse saamiseks tehtud kulusteks liigituvad tavapäraselt meeldetuletuskirjade ja e-kirjade edastamisega seotud kuludeks ning telefonikõnede kuludeks.¹⁹ Inkassoteenuse kasutamise kulusid võib pidada sissenõudmiskuludeks seetõttu, et tegemist ei ole õigusabikuludega tsiviilkohtumenetluse seadustiku tähenduses ning nende hüvitamine saab toimuda üksnes materiaaõigusliku kahju hüvitamise nõudena või kokkuleppe alusel.²⁰ Praktikas kasutatakse sissenõudmiskulude nimetamisel ka termineid võla menetlemise kulud, teenustasud ja kahjuhüvitis.²¹ Võlgnikuga ühenduse saamiseks tehtud kulustest ning inkassoteenuse kasutamise seotud kuludest annab töö autor ülevaate peatükis 2.2.

Sissenõudmiskulu mõiste täpsemaks määratlemiseks on autor läbi töötanud suuremate ettevõtjate laenulepingud ning toonud välja kulud, mida laenuettevõtjad sissenõudmiskuludeks peavad. Laenulepingute uurimisel on aluseks võetud eelkõige kiirraenuettevõtjate laenulepingud, kuna praktikas kaasnevad suured sissenõudmiskulud eelkõige nende puhul. Sissenõudmiskulu mõiste avamiseks on autor võrrelnud Snell Grupp, MCB Finance Estonia OÜ, PC Finance OÜ, Placet Group OÜ, Folkia AS Eesti filiaali ja BigBank AS laenulepingutes või hinnakirjades märgitud tingimusi.

---

¹⁹ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 786 SE.

²⁰ Kull, I. VÕS § 128. Võlaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne I. Tallinn, Juura 2006, lk 452 komm. 4.2.4.

²¹ Justiitsministeerium. Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsus. 25.03.2014. eelnoud.valitsus.ee/main#W31bfyEk (05.04.2015).

Laenulepingute ja hinnakirjade võrdlusest võib järeldada, et peamiselt peetakse sissenõudmiskuludeks meeldetuletuskirja, SMS-teate, võlateatise edastamise, lepingu ülesütlemise teatise ja hagihoiatuse edastamisega kaasnevaid kulutusi. Laenulepingute ja hinnakirjade võrdlemisel selgus, et laenuettevõtjate sissenõudmiskulude mõiste hõlmab endas väga paljusid erinevaid kulusid. Oluline on märkida, et MCB Finance Estonia OÜ hinnakirja kohaselt kuuluvad lisaks sissenõudmiskuludele hüvitamisele ka leppetrahv ja võlamenetluskulud.²² PC Finance OÜ lepingutingimuste kohaselt on laenuvõtja kohustatud hüvitama võlgnevuse sissenõudmisega seotud kõik mõistlikud kulud ning lisaks sissenõudmiskuludele kuulub hüvitamisele ka leppetrahv.²³ Placet Group OÜ laenulepingus on märgitud kohustus hüvitada võla menetlemisega seotud kulud vastavalt teenustasude hinnakirjale, mis on kättesaadav kodulehel. Hinnakirjast nähtuvalt on kiirlaenu ja tarbimislaenu kliendile edastatavateks teadeteks meeldetuletuskirjad, kuid muud kulutusi hinnakirja kohaselt ei lisandu.²⁴ Folkia AS Eesti filiaali laenulepingu kohaselt on võlgnik kohustatud lisaks hilinenud maksetele tasuma meeldetuletuskirja edastamisega kaasnevad kulud ning muud võla sissenõudmisega kaasnevad kulutused. Võla sissenõudmisega kaasnevateks kulutusteks peetakse inkasso-, täitemenetluse ning kohtukulusid.²⁵ Bigbank AS sissenõudmiskulud on sätestatud hinnakirjas²⁶. Bigbank AS on kohtumenetluse raames selgitanud, et sissenõudmiskulud sisaldavad endas muuhulgas sideteenustele makstavat tasu, ümbrike maksumust ja töötajatele makstavaid tasusid.²⁷

Võlaõigusseaduse muutmise seaduse jõustumisel lisatakse võlaõigusseadusesse küll eraldi paragrahvina sissenõudmiskulude hüvitamine tarbija poolt ja täpsustatakse sissenõudmiskulude hüvitise kogusummat, kuid seadusandja ei ole pidanud vajalikuks sätestada sissenõudmiskulude täpset mõistet. Sissenõudmiskulude võimalik mõiste on avatud võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas.²⁸

Kuivõrd kehtivast võlaõigusseaduse regulatsioonist ega ka alates 01.10.2015 jõustuvast sissenõudmiskulude hüvitamist reguleerivast võlaõigusseaduse regulatsioonist ei tulene üheselt

---

²² Credit24 teenuste hinnakiri. www.credit24.ee/et/teenuste-hinnakiri (25.02.2015).

²³ PlussCredit.ee laenulepingu üldtingimused. www.plusscredit.ee/index.php?lang=est&main_id=73 (25.02.2015).

²⁴ Placet Group OÜ laenulepingu üldtingimused ja hinnakiri. Hinnakiri alates 29.10.2013 a. www.smsmoney.ee/laenu_tingimused (25.02.2015).

²⁵ Folkia Eesti filiaal AS laenulepingu üldtingimused: www.monetti.ee/laenutingimused (25.02.2015).

²⁶ Bigbank AS hinnakiri alates 19.02.2014. www.bigbank.ee/et/hinnakiri (25.02.2015)

²⁷ HMKo 2-07-3204.

²⁸ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 786 SE.

sissenõudmiskulu mõiste, on autori hinnangul oluline anda täpsem ülevaade, milliseid kulutusi tuleks käsitleda sissenõudmiskuluna. Sissenõudmiskulu määratlemisel tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et mitte kõiki võlausaldaja poolt tehtud võlgnevuse sissenõudmiseks tehtavaid pingutusi ei saa lugeda sissenõudmiskuluks. Kõrvalnõuete suuruse määramisel lepingutingimusena või hinnakirjas on eelkõige probleemiks asjaolu, et lepingu sõlmimise hetkel ei ole võimalik hinnata, kas tagasimakse perioodi raames satutakse makseviivitusse ning lepingu sõlmimisel ei pööra tarbijad erilist tähelepanu lepingu pikaajalisele kestvusele. Autor on seisukohal, et laenulepingus sissenõudmiskulude suuruse sätestamine hinnakirjast lähtuvalt võib tuua kaasa olukorra, kus lepingu sõlmimisel kehtis üks hinnakiri, kuid hilisem kulutuste sissenõudmine toimub muudetud hinnakirja alusel. Autor leiab, et 01.10.2015 jõustuva võlaõigusseaduse muudatus ei lahenda sissenõudmiskulude hüvitamise probleeme täielikult, kuna võlausaldajatel on endiselt võimalik sissenõudmiskulude mõistet käsitleda erinevalt ning mõiste avamine seletuskirjas annab võlausaldajale küll mõningase tõlgendamise võimaluse, kuid ei ole siiski siduvaks.

1.3. Hea usu põhimõtte seos sissenõudmiskulude hüvitamise ning suurusega

Ülemääraselt suurte sissenõudmiskulude hüvitamise eest kaitseb tarbijat lepingu sõlmimisel tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) §-st 86 tulenev heade kommete ja avaliku korraga vastuolus olevate lepingute tühisuse põhimõte, mida peetakse ka oluliseks lepingu sisu määravaks piiranguks.²⁹

TsÜS § 86 lg-st 2 tuleneb, et tehing on heade kommetega vastuolus, kui pool teab või peab teadma tehingu tegemise ajal, et teine pool teeb tehingu tulenevalt oma erakorralisest vajadusest, sõltuvussuhtest, kogenematuses või muust sellisest asjaolust või kui tehing on tehtud teise poole jaoks äärmiselt ebasoodsatel tingimustel ning pooltele tulenevate vastastikuste kohustuste väärtus on heade kommete vastaselt tasakaalust väljas.³⁰ Oluline on märkida, et ainuüksi ebamõistlikult suured sissenõudmiskulud ei pruugi olla tarbijakrediidilepingu tühisuse aluseks, kuid võivad siiski olla TsÜS § 85 kohaselt aluseks tehingu ühe osa tühisuseks. TsÜS § 85 sätestab, et tehingu ühe osa tühisus ei too kaasa teiste osade tühisust, kui tehing on osadeks jagatav ja võib eeldada, et tehingu tegemine oleks olnud võimalik ka tehtud tühise osata.

---

²⁹ Kull, I.; Käerdi, M.; Kõve, V. Võlaõigus I. Üldosa. Tallinn, Juura 2004, lk 54jj.

³⁰ RKTkm 3-2-1-49-11 p 8.

Tehingu tühisuse tuvastamisel ning ebasoodsate tingimuste hindamisel tuleb arvestada nii põhikohustuste kui ka kõrvalkohustuste suurusega.³¹ Lisaks tuleb arvesse võtta tehingu sisu, sõlmimise asjaolu, ajendit ja eesmärki.³² Sissenõudmiskulude hüvitamise suuruse tühisuse tuvastamisel on oluline, et esmalt tehakse kindlaks, kas tehingust tulenevate vastastikuste soorituste väärtus on heade kommete vastaselt tasakaalust väljas ning kas tehing on tehtud sundolukorras. Seega peab tehingu tühisusele tugineja tõendama teise poole teadmist tema sundolukorrast³³ Sundolukorra määramisel on oluline tuvastada, kas isik oleks sõlminud tehingu igal juhul või on tehingu tegemise vajalikkus ja väärtus omavahel seoses.³⁴

TsÜS § 86 lg-te 2 ja 3 järgi tehingu tühisuse tuvastamisel on oluline, et soodustatud isik teadis teise poole erakorralistest vajadusest, sõltuvussuhtest, kogenematuses või muust asjaolust. Oluline on määratleda majanduslikult nõrgema poole positsiooni teadlik ärakasutamine või vastaspoole aktiivne surveolukorra kasutamine.³⁵

Heade kommete vastasuse hindamisel on leitud, et kui krediidiandja sõlmib korduvalt uusi krediidilepinguid makseraskustes isikutega ning on teadlik tema varasematest kohustustest teiste laenuandjate ees või makseraskustest, käitub krediidiandja pahauskselt. Pahauskseks käitumiseks loetakse ka varasemate võlgnevuste tasaarvestamist ja vastavat lepingutingimuste muutmist. Krediidiandja pahausksust väljendab asjaolu, et kui võlgnik on juba makseraskustesse sattunud, siis asetatakse ta uute lepingute sõlmimisega veelgi raskemasse finantsolukorda ning krediidiandja kasutab isiku sundolukorda enda huvides ära.³⁶

Autor on seisukohal, et ülikõrgete sissenõudmiskulude hüvitamise kohustuse korral võib tehing olla tühine eelkõige põhjusel, et lepingus määratud sissenõudmiskulud ei kujuta endast tegelikke kulutusi ning võla sissenõudmisega seotud kulutused on tegelikest kulutustest suuremad. Eelkõige võib pidada ebamõistlikuks olukorda, kus korduvate meeletuletuste edastamise tasu on

---

³¹ Kingisepp, M. Tarbijakaitseõigus Euroopa Liidus ja Eestis. Tallinn, Tallinna Trükikoda Läte 2010, lk 292.

³² Varul, P. TsÜS § 86. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne . Tallinn, Juura 2006, lk 393, komm 4.1.

³³ RKTkm 3-2-1-49-11 p 8.

³⁴ Vutt, M. Tehingu heade kommete vastasus TsÜS § 86 alusel. Kohtupraktika analüüs. Tartu 2012. www.riigikohus.ee/vfs/1352/TehinguHeadeKommeteVastasus_MargitVutt.pdf (27.04.2015).

³⁵ RKTkm 3-2-1-49-11 p 9 ja 10.

³⁶ Ibid, p 8.

³⁶ Vutt, M. Tehingu heade kommete vastasus TsÜS § 86 alusel. Kohtupraktika analüüs. Tartu 2012. www.riigikohus.ee/vfs/1352/TehinguHeadeKommeteVastasus_MargitVutt.pdf (27.04.2015).

oluliselt suurem kui esimese meeldetuletuskirja edastamise tasu. Samuti ei ole põhjendatud väga lühikese ajavahemiku tagant edastatavate meeldetuletuskirjade saatmisega tekkinud kulud.

TsÜS § 86 sätestatut ei ole ebamääraselt suurte sissenõudmiskulude tühistamiseks laialdaselt kohtupraktikas kasutatud eelkõige põhjusel, et liigkasuliste kulude hüvitamine ei ole välja mõistetud mitte kohtumenetluse kaudu, vaid kulud on sisse nõudnud inkassoteenuse osutaja. Tihti tarbijad maksavad edastatud meeldetuletuste alusel sissenõutava võlgnevuse sealhulgas ka teadete edastamisega kaasnevad kulutused teadmatusest ning kartusest, et võlausaldaja võib andmed avalikustada maksehäireregistris, mis toob kaasa edaspidised piirangud laenuturul.³⁷

Sissenõudmiskulude hüvitamisel on oluline, et hüvitamisele kuuluksid üksnes tegelikkuses kantud, põhjendatud ja vajalikud kulud. Sissenõudmiskulu hüvitamise kohustus lepingutingimusena või hinnakirjas määratletuna ei tohiks saavutada võlgnikku karistavat iseloomu, kuna see läheks vastuollu sissenõudmiskulude hüvitamise eesmärgiga.³⁸ Autor on seisukohal, et sissenõudmiskulude hüvitamise nõude esitamisel peaksid võlausaldajad iga kord tõendama tehtud kulutusi ning põhjendama tehtud kulutuste vajalikkust. Kantud kulutuste põhjendamisel tuleks arvestada, kas võlausaldaja on teinud piisavaid pingutusi võlgnevuse sissenõudmiseks ning kas tehtud kulutused on võlgnevuse suurusega proportsionaalsed.

Lisaks tehingu tühisusele on alates 01.10.2015 kehtima hakkava võlaõigusseaduse muudatuse kohaselt tarbijal võimalik nõuda VÕS §-i 162 alusel sissenõudmiskulude vähendamist. Sissenõudmiskulude hüvitise vähendamisel tuleb arvesse võtta tarbija kohtuväliselt esitatud vastuväited nõude suhtes või väiksema nõude tunnistamine.³⁹ Sissenõudmiskulude vähendamise nõude esitamise aluseks on muudatuse kehtima hakkamisel VÕS §§ 113² lg 5 ja 162 sätestatu.⁴⁰ VÕS § 162 lg 1 sätestab, et kui tasumisele kuuluv leppetrahv on ebamõistlikult suur, võib kohus seda kohustatud lepingupoole nõudmisel vähendada mõistliku suuruseni, arvestades eelkõige kohustuse täitmise ulatust, teise lepingupoole õigustatud huvi ja lepingupoolte majanduslikku seisundit.

---

³⁷ Sein, K.; Volens, U. Legal Problems and Regulations related to Easy-access Non-secured Consumer Loans N Estonia. *Juridica International* 22/2014, lk 132.

³⁸ Margus, K. . Võla sissenõudmiskulude regulatsiooni muutmise vajalikkus tarbijaõigussuhetes. *Juridica* II/2014 lk 122.

³⁹ Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseaduse ning õppetootuste ja õppelaenu seaduse muutmise seadus. 786SE. www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=42f33ec8-c1cb-46ff-bb99-1d44fe861c5a& (05.03.2015).

⁴⁰ VÕS, RT I, 11.03.2015, 6.

Sarnaselt seadusandjaga leiab töö autor, et ebamõistlikult suurte ning põhjendamatute sissenõudmiskulude hüvitamise nõude vähendamise sätestamine täpsustab tarbija õigusi ning annab selgema määratluse, millele tuginedes on võimalik sissenõudmiskulude hüvitise vähendamist nõuda. Seadusandja on selgelt välja toonud sissenõudmiskulude hüvitamise võimaluse, kuid sätte jõustumisel võib endiselt probleemiks osutuda tarbijate passiivsus või õiguste vähenemine teadmiste puudumise tõttu. Viimase tõttu ei pruugita kohtumenetluse raames nimetatud sättele tugineda ning tarbijad võivad eeldada, et kohtud kontrollivad sissenõudmiskulude suuruse proportsionaalsust automaatselt. Töö autor leiab, et lisaks kohtuväliselt esitatud vastuväidetele tuleks ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude hüvitise vähendamiseks kindlaks määrata tegelik sissenõudmiskulude suurus ning tehtud kulutuste vajalikkus.

1.4. Lepingueelne teavitamise kohustus tarbijakrediidilepingutes

Lepingueelne teavitamise kohustus on sissenõudmiskulude hüvitamise nõude kokkuleppimisel oluliseks lepinguliste kohustuste kehtivuse eelduseks. Lepingueelsele teavitamise kohustusele tähelepanu pööramine on oluline seetõttu, et statistika andmetel tarbijate laenukoormus üha suureneb ning laenukoormuse suurenemisega tõuseb oht sattuda võlgadesse.⁴¹

Lepingueelsete läbirääkimiste käigus peaks võlausaldaja andma tarbijale piisavat informatsiooni olukorra kohta, mil lepingust tulenevaid kohustusi ei ole võimalik täita ning võlausaldaja on sunnitud kasutama meetmeid, mis aitaks kaasa lepingust tulenevate kohustuste täitmisele.⁴²

Tarbijakrediidi direktiiviga 2008/48/EÜ peeti vajalikuks ühtlustada liikmesriikide tarbijakaitse taset ning sätestada nõuded tarbijakrediidilepingu sõlmimisele. Olulisemaks muudatuseks on tarbija tähelepanu juhtimine lepingueelsetele ja lepingulisele teabele.⁴³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EMÜ üle

---

⁴¹ X. Fan, J. Linking Consumer Debt and Consumer Expenditures: Do Borrowers Spend Money Differently. Family and Consumer Sciences Research Journal. 02.07.2009, lk 359.

⁴² Teder, I. Märgukiri tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 86 põhiseaduspärasus. Tallinn: Õiguskantsleri Kantselei. 19.01.2011 http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/6iguskantsleri_margukiri_justiitsministeerium_ile_kiirlaenude_intressimaarad.pdf (01.02.2015).

⁴³ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv 2008/48/EÜ. 23.04.2006. Euroopa Liidu Teataja I. 133/66.

võtmisega Eesti õigusesse, loodi ühtsed eeskirjad kauglepingute ja väljaspool äriruume sõlmitavate lepingute suhtes ning täiendati tarbija teavitamisnõudeid.⁴⁴

Sissenõudmiskulude tekkimise aspektist lähtuvalt on oluline märkida, et nimetatud direktiivide ülevõtmise tulemusena tõusis oluliselt tarbijakaitse tase ning loodi reeglid, mida tuleb lepingueelse teavitamisel kindlasti silmas pidada. Eelkõige tuleks tähelepanu pöörata ettevõtja lepingueelsele teavitamiskohustusele, mille kohaselt ei ole tarbija kohustatud tasuma täiendavaid kulusid, kui tarbija pole oma tahet olla lepinguga seotud kinnitanud püsival andmekandjal.⁴⁵ Autor on seisukohal, et lepingueelse teavitamise kohustuse nõudest tulenevalt võib sissenõudmiskulude hüvitamise kohustuse täitmata jätmisel tugineda tehingu tühisusele ka seetõttu, et tarbijat ei ole informeeritud lepingu rikkumisega kaasnevate kulude suuruselt ning nende hüvitamise kohustusest.

Lepingueelse teavitamise kohustuse sätestab ka VÕS § 14 lg 2, mille kohaselt peab lepingueelseid läbirääkimisi pidav või muul viisil lepingu sõlmimist ettevalmistav isik teisele lepingupoolele teatama kõigist asjaoludest, mille vastu võib teisel poolel lepingu eesmärki arvestades olla äratuntav oluline huvi. Neist asjaoludest, mille teatamist teine pool ei saa mõistlikult oodata, ei pea teatama.

Lepingueelsete läbirääkimiste pidamisel peetakse teatamiskohustust üheks peamiseks kohustuseks ja olulisemaks hea usu põhimõtte väljenduseks. Teatamiskohustuse tekkimise eelduseks on teabe vajaduse ning olulisuse äratuntavus, võttes arvesse lepingu eesmärki ja olemust. Lisaks on läbirääkimiste poolel kohustus teha teatavaks kõik andmed, mis puudutavad lepingu täitmist või muid olulisi lepingu esemega seotud asjaolusid.⁴⁶ Lepingueelsete läbirääkimiste käigus on oluline, et tarbijale tagatakse teave, mis peaks kindlustama tarbijale piisava ülevaate lepinguga võetavatest kohustustest ja laenu maksumusest. Antav teave on oluline eelkõige põhjusel, et tarbijad saaksid hinnata, kas võetavad kohustused on täitmiseks jõukohased.⁴⁷ Õiguskirjanduses on leitud, et heas usus käitumise põhimõtte kohaselt tuleks informatsiooni ebavõrdset jagunemist kompenseerida teenuse pakkuja pingutustega anda tarbijale parimat informatsiooni. Parima informatsiooni edastamise alla võib kuuluda

---

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, 25.10.2011. Euroopa Liidu Teataja L 304/64.

⁴⁵ Seletuskiri võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise eelnõu juurde 505SE.

⁴⁶ Kull, I. VÕS § 14 lg 2. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2006, lk 60 komm. 4.3.

⁴⁷ Kingisepp, M. Tarbijakaitseõigus Euroopa Liidus ja Eestis. Tallinn, Tallinna Trükikoda Läte 2010, lk 281.

võlausaldaja kohustus muuta sissenõudmiskulude arvutusmeetod läbipaistvamaks ning esitada teenuste kohta tõeseid andmeid. Arvutusmeetodi läbipaistvamaks muutmisel on oluline, et teenusepakkuja avaldab tarbijale ka täpsed ning tõesed sissenõudmiskulude arvestamise tingimused ning selgitused, millest nähtub, mida sissenõudmiskulu endas hõlmab.⁴⁸

VÕS §-st 403¹ tuleneb võlausaldajale lepingueelne teavitamise kohustus, mida tuleb enne tarbijakrediidilepingu sõlmimist täiendavalt järgida. Võlausaldaja on kohustatud lepingueelse teabe avaldama standardinfo teabelehel, mis omakorda peab sisaldama ka viidet viiviste määrale ning vajadusel tuleb viidata ka viivituse korral hüvitamisele kuuluvatele muudele kuludele. Lepingueelne teave tuleb esitada mõisliku aja jooksul enne lepingu sõlmimist, kuid lepingueelse teabe võib esitada ka pakkumisega samal ajal, arvestades, et tarbijal oleks võimalik langetada lepingu sõlmimise ajal kaalutletud otsus.⁴⁹ Lisaks eelpooltoodule tuleb arvestada VÕS § 403² lg-ga 4, mis sätestab, et kui tarbija vajab või soovib täiendavaid selgitusi lepingueelse teabe kohta, tarbijale pakutud lepingute põhiomaduste või mõju kohta, mida need võivad tarbijale avaldada, sealhulgas tarbija maksetega viivitamisest tulenevate tagajärgede kohta, siis on krediidiandja kohustatud andma tarbijale täiendavaid selgitusi ja hoiatama teda võimalikest ohtudest tarbijakrediidi võtmisel.

Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise eelnõu seletuskirja lisa kohaselt on igasuguse lepingueelse teavitamise juures oluline tagada, et teave esitataks tarbijale selgelt ja arusaadavalt ning täiendavalt esitataks tarbijale lepingueelse teabe standardvorm.⁵⁰ Kuivõrd tarbija jaoks on lepingu sõlmimisel olulisel kohal teenusega kaasnevad kulutused, on oluline, et lepingu sõlmimisel on edastatud tarbijale kogu vajalik informatsioon. Vajalik informatsioon peaks hõlmama endas nii teenuse hinda aga ka kõiki teenusega seotud kulusid.⁵¹

Töö autor on seisukohal, et kuigi võlausaldajal ei ole kohustust märkida standardinfo teabelehel maksetega viivitusse sattumisel kaasnevate kulutuste suurust, peaks kaasnevate kulutuste kajastamine teabelehel olema kohustuslik. Sissenõudmiskuludega kaasnev info peaks olema kajastatud standardiinfo teabelehel sellest olenemata, et sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärad on reguleeritud alates võlaõigusseaduse, tarbijakaitseaduse ning õppetootuste ja

---

⁴⁸ Kull, I; Parrest, I. Teatamiskohustus võlaõigusseaduse kontekstis. *Juridica* IV/2003, lk 216.

⁴⁹ Võlaõigusseaduse jt seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 761SE III.

⁵⁰ Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise eelnõue kooskõlastustabel. 347 SE.

⁵¹ Ligi, R. Teavitamiskohustus- tarbija huvide kaitse tagatis Euroopa Ühenduses. *Juridica* VIII/ 2006, lk 534.

õppelaenu seaduse muutmise seaduse kehtimahakkamisest. Sissenõudmiskulude hüvitamise kohustuse ning vastava teabe märkimine on oluline ka põhjusel, et inimeste informeeritus on piiratud ning standardinfoleht on autori hinnangul üks vähestest võimalustest sissenõudmiskulude suurusest ja tingimustest teavitamiseks. Kuivõrd seaduse muudatus hoiab sissenõudmiskulude piirmäärad avatuna ning kehtestatakse üksnes maksimaalsed summad, peaks tarbijal olema võimalik saada informatsiooni võlausaldaja poolt ettenähtud sissenõudmiskulude suuruse osas.

Sissenõudmiskulude suuruse kajastamine standardinfo teabelehel annaks tarbijale selgema ülevaate kaasnevatest kuludest ning enne lepingu sõlmimist oleks tarbijal teada, mida hõlmavad lepingusse märgitud sissenõudmiskulud. Sissenõudmiskulude suuruse märkimine standardinfo teabevormil ei kaitse tarbijat ebamõistlike kulutuste eest, kuid tarbijal oleks võimalik saada ülevaade võimalikest lepingu rikkumisega kaasnevatest kuludest. Kui märgitud kulud tunduvad ebamõistlikud, saab tarbija otsustada parima pakkumise kasuks või võtta vastu otsuse lepingu mittesõlmimise osas.

Seadusandja on leidnud, et lepingueelsete läbirääkimistel tähendab VÕS § 403¹ tulenevate kohustuste rikkumine samaaegselt ka VÕS § 14 lg 2 rikkumist. VÕS § 14 lg-s 2 nimetatud teavitamiskohustus on otse tuletatav VÕS §-st 403¹ ning juhul kui krediidiandja ei täida lepingueelsete läbirääkimiste kohustust ega teavita tarbijat kõikidest asjaoludest, võib tarbija kohustusi rikkunud krediidiandja vastu kasutada kõiki mõistlikke õiguskaitsevahendeid. Kohustuste rikkumisel võib nõuda lepingueelse teavitamise kohustuse täitmist või tekkinud kahju hüvitamist.⁵² Lepingupoolele hüvitamisele kuuluv kahju võib väljenduda eelkõige selles, et lepingu sõlmimisel antud valeinformatsiooni või teatavate andmete mitteavaldamise tõttu on sõlmitud leping kõrgema hinnaga.⁵³

Saksa kohtupraktikas on asutud seisukohale, et suure maksevõimetusriski korral on krediidisaaajale vajaliku teabe andmise ja nõustamise kohustuse rikkumisel tegemist lepingueelse rikkumisega, mis toob kaasa lepingueelse vastutuse.⁵⁴ Töö autor on seisukohal, et lepingueelsetel läbirääkimistel sissenõudmiskulude suuruse mitteteatamise korral või üksnes

---

⁵² Võlaõigusseaduse jt seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. 761SE III.

⁵³ Värk, R. Kahju hüvitamise nõue lepingueelsete kohustuste rikkumisel. *Juridica* VI/2009, lk 390.

⁵⁴ Siibak, K. Vastutustundliku laenamise põhimõte. *Juridica* X/2009, lk 708.

hinnakirjale viitamisel võib tekkida olukord, kus võlgnikule tekitatakse kahju. Kahju võib tekkida ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude nõude esitamisega, millest ei ole lepingu sõlmimisel teavitatud ning võlgnikul ei ole olnud võimalik võtta seisukohta lepingu sõlmimise vajalikkuse ega mõistlikkuse osas.

Praktikas tõusetuvad lepingueelse teavitamiskohustuse rakendamisel probleemid eelkõige kiirlaenuettevõtjatega. Autor leiab, et kui kõik ettevõtjad järgiksid vastutustundliku laenamise põhimõttest tulenevaid kohustusi ning annaksid tarbijale lepingueelsete läbirääkimiste käigus kogu vajamineva informatsiooni, väheneks makseraskustesse sattunud inimeste hulk. Oluline on märkida, et lepingueelse teavitamiskohustuse raames tuleks tarbijatele täpsemalt selgitada lepingu rikkumisega kaasnevat ning sellega seonduvate kulude suurust. Selgitamine on vajalik eelkõige põhjusel, et inimestel puuduvad teadmised esitatud nõuete vaidlustamiseks ning hiljem kohtumenetluse käigus ei pööra tarbijad kaasnevatele kulutustele tähelepanu.

Enamasti pööratakse kulutustele tähelepanu alles täitemenetluse raames, kui kohtuotsuse vaidlustamise tähtajad on minetatud. Tihti selgitavad võlgnikud kohtutäiturile, et nende andmetel on võlgnevus tasutud, kuid sissenõudjale päringu teostamisel selgub, et nõue on tekkinud just tasumata sissenõudmiskulude pinnalt ning nõude aluseks on võlausaldaja poolt edastatud nõudekiri. Sissenõudmiskulude nõudekirja alusel tekkinud võlgnevuse sissenõudmismenetluse algatamiseks alustatakse tavapäraselt maksekäsu kiirmenetlust.

2. Sissenõudmiskulude nõude esitamine tarbijale

2.1. Sissenõudmiskulude hüvitamise kohustus lepingu tingimusena

Sissenõudmiskulude hüvitamise kohustus tekib tavapäraselt lepingupoolte kokkuleppel, sätestatuna lepingu tüüptingimusena või sisaldub vastav kohustus võlausaldaja hinnakirjas.⁵⁵

VÕS § 35 lg 1 kohaselt loetakse tüüptingimuseks lepingutingimust, mis on eelnevalt välja töötatud tüüplepingutes kasutamiseks või mida lepingupooled muul põhjusel ei ole eraldi läbi rääkinud. Tüüptingimuseks on ka lepingutingimus, mida lepingupool kasutab teise lepingupoole suhtes, kes ei ole seepärast võimeline mõjutama tingimuse sisu.

Tüüptingimuste regulatsiooni kohaldatakse VÕS § 36 lg 2 kohaselt tarbijalepingutes, mille pooleks on tarbija, kelle elukoht on Eestis või Euroopa Liidu liikmesriigis ning leping sõlmiti Eestis toimunud avaliku pakkumise, reklaami või muu sellesarnase tegevuse tulemusena või kui leping on muul põhjusel Eesti territooriumiga oluliselt seotud aga tingimuse kasutaja tegevuskoht, selle puudumisel elu- või asukoht ei ole Eestis, sõltumata sellest, millise riigi õigust lepingule kohaldatakse.

Tüüptingimuste kasutamine lepingutes on sätestatud ka krediidiasutuste seaduse (edaspidi KAS)⁵⁶ § 89 lg-s 6, mille kohaselt on üldtingimusteks kõikide klientide suhtes kasutatavad standardsed tingimused, mis sätestavad krediidiasutuse ja kliendi vaheliste suhete põhialused ning kliendi ja krediidiasutuse vahelise suhtlemise korra üldised tingimused.

Tüüptingimuste kasutamine on tarbijaga lepingute sõlmimisel küllaltki tavapärane, kuid vajab reguleerimist eelkõige põhjusel, et kaitsta lepingu nõrgemat poolt ebaõiglase ja kahjustavate lepingutingimuste eest.⁵⁷ Kiirlaenude puhul on tavapäraselt tegemist tüüptingimustel sõlmitud tarbijakrediidilepingutega ning tarbija saab valida üksnes laenu suuruse ja laenuaja pikkuse, kuid laenulepingu muud tingimused ei ole läbi räägitavad.⁵⁸

Tüüptingimuste puhul on oluline, et tüüptingimused peavad olema muutunud lepingu osaks.

---

⁵⁵ Seletuskiri võlaõigusseaduse ja tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde 786SE.

⁵⁶ KAS, RT I, 03.03.2015, 7.

⁵⁷ Kull, I. VÕS 2. ptk, 2 jagu. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2006, lk 125 komm 1.

⁵⁸ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiirlaenu- ja ettepanekud. Veebruar 2014 https://www.mkm.ee/sites/default/files/kiirlanuturg_analyys_ja_ettepanekud.pdf (12.01.2015).

Tüüptingimuste lepingu osaks muutumisel tuleb järgida VÕS § 37 lg-st 1 tulenevat, mille kohaselt on tüüptingimused lepingu osaks, kui tingimuse kasutaja enne lepingu sõlmimist või sõlmimise ajal neile kui lepinguosale selgelt viidanud ja teisel lepingupoolel oli võimalus nende sisust teada saada. Tüüptingimused on muutunud lepingu osaks ka siis, kui lepingu sõlmimise viisist tulenevalt võis nende olemasolu eeldada ja teisel lepingupoolel oli võimalus nende sisust teada saada. Riigikohus on leidnud, et tüüptingimus ei pea olema välja töötatud korduvaks kasutamiseks, vaid tüüptingimusteks loetakse ka muid varasemalt välja töötatud lepingutingimust, mille sisu ei ole teine lepingupool võimeline mõjutama⁵⁹.

Sissenõudmiskulude hüvitamise kohustus on üldjuhul võlausaldajate poolt lepingusse märgitud tüüptingimusena ning sissenõudmiskulude suurust ei ole teisel lepingupoolel võimalik muuta. Kuivõrd sissenõudmiskulude hüvitamise kohustus sätestatakse lepingus tüüptingimusena on töö autori hinnangul oluline, et võlausaldaja oleks lepingu sõlmimisel tarbijale teavitanud, et leping on sõlmitud tüüptingimusi kasutades ning sisaldab kohustust hüvitada lepingu rikkumisega kaasnevad sissenõudmiskulud.

Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsuses on välja toodud, et juhul kui sissenõudmiskulude hüvitamise kohustus ning tasude suurus on määratud lepingu tüüptingimusena või tuleneb hinnakirjast, võib selline sissenõudmiskulude hüvitamise nõue viidata pigem võlgniku sanktsioneerimisele ning sellest tulenevalt muutub sissenõudmiskulude hüvitamise kokkulepe pigem leppetrahvi sarnaseks.⁶⁰ Lisaks on oluline märkida, et juhul kui sissenõudmiskulude hüvitamise kokkulepe sisaldub tüüptingimusena, ei saa tarbija enne lepingu sõlmimist lepingutingimusi mõjutada ning kui tasu suurus on määratletud hinnakirjas, on võlausaldajal võimalik sissenõudmiskulude nõude alusel võlgnevust märkimisväärselt suurendada.⁶¹

Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsuses on seadusandja mõõnnud, et juhul kui tarbija krediivõimelisuse hindamisel selgub, et tõenäoliselt lepingust tulenevaid kohustusi ei suudeta täita ning tarbija makseviivitusse sattumine on ootuspärane, kuid eelnevat arvestamata sõlmitakse tarbijaga leping, milles on välja toodud kohustus hüvitada

---

⁵⁹ RKTko 3-2-1-150-06, p 17.

⁶⁰ Justiitsministeerium. Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsus. Tallinn, 2014, lk 4. www.koda.ee/public/Sissenoudmiskulude_piiramise_VTK_2.pdf (13.01.2015).

⁶¹ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise eelnõu seletuskiri 785SE.

sissenõudmiskulud vastavalt lepingutingimustele või hinnakirjale, võib tekkida olukord, kus sissenõudmiskulude hüvitist kasutatakse lisatasu allikana, mille arvelt suurendatakse lepingu alusel saadavat kasumit. Kuna sissenõudmiskulude sätestamine tüüptingimusena on kaasa toonud praktikas laialdased probleemid ning sissenõudmiskulu hüvitamist kasutatakse lisatulu teenimise allikana, on leitud, et sissenõudmiskulude hüvitamise suurus tuleks üheselt reguleerida.⁶²

Hinnakirja järgi sissenõudmiskulude hüvitamisel on probleemiks asjaolu, et kulu järgneb tarbijale alati, kui tekib võlgnevus, sõltumata sellest, kui suured on tegelikud võlausaldaja kulutused meeldetuletuskirjade edastamisel ning kliendiga suhtlemisel.⁶³ Bigbank AS on kohtumenetluse raames selgitanud, et hinnakirjas märgitud sissenõudmiskulude eesmärgiks on teenuse selguse ja läbipaistvuse tagamine kliendi huvides. Konkreetsetes suuruses sätestatud tasudega on võimalik kliendil enne tarbijakrediidilepingu sõlmimist tutvuda ning võtta arvesse sissenõudmiskulu hüvitamise kohustus lepingu sõlmimisel. Lisaks on selgitatud, et kuivõrd sissenõudmiskulude näol on tegemist võlausaldaja poolt kantavate kuludega ning kliendil puudub ülevaade tehtud kulutustest, ei saa sissenõudmiskulude väljamõistmise aluseks olla üksnes sideteenuste maksumus.⁶⁴

Kui tarbijakrediidilepingu eritingimustes ei ole pooled kokku leppinud, et laenusaaaja kohustub tasuma laenuandjale võla sissenõudmisega kaasnevad kulud laenuandja poolt kehtestatud hinnakirja alusel, tuleb antud tingimust vaadelda kui lepingu üldtingimust ning kohtute kohustuseks on tuvastada, kas tegemist võib olla tüüptingimusega. Enne sissenõudmiskulu väljamõistmist on kohtutel kohustus tuvastada, mille alusel kuulub sissenõudmiskulu nõue rahuldamisele.⁶⁵ Autor on seisukohal, et sissenõudmiskulu nõude rahuldamise eelduseks peaks olema laenuandja tõendatud väljavõtte tehtud kulutuste kohta. Juhul kui hinnakirja või tüüptingimuste alusel sissenõutavad sissenõudmiskulud ei ole põhjendatud ega tegelikkuses aset leidnud, tuleks kohtul välja mõista üksnes mõistlik hüvitis vastavalt tõendatud kulutustele.

Kui pooled on lepingus kokku leppinud makseviivitusse sattumisel rakenduvates tasudes, võib sissenõudmiskulude hüvitamisele kohalduda ka leppetrahvi regulatsioon. Leppetrahvi kui

---

⁶² Justiitsministeerium. Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsus. Tallinn, 2014, lk 4. www.koda.ee/public/Sissenoudmiskulude_piiramise_VTK_2.pdf (13.01.2015).

⁶³ PMKo 2-13-765.

⁶⁴ HMKo 2-07-3204.

⁶⁵ TlnRnKo 2-11-14752.

kahjuhüvitise kokkuleppimist kasutatakse praktikas eelkõige juhul, kui soovitakse vältida kahju tõendamisel tekkida võivaid raskusi. Leppetrahvi suuruse vastavuse hindamisel tuleb lähtuda mõistlikkuse põhimõttest, tegelikult tekkinud kahju suurusel ning leppetrahvi eesmärgist.⁶⁶ Riigikohus on selgitanud, et tarbijakrediidilepingu ülesütlemise juhuks sõlmitud leppetrahvi kokkulepe on tühine, sest VÕS § 415 lg 1 ei näe ette võimalust nõuda tarbijakrediidilepingu korral täitmisega viivitamisel leppetrahvi. VÕS § 415 näeb ette võimalust nõuda üksnes viivist ja kahju hüvitamist. Mõistlikke võla sissenõudmise kulutused tuleks alati eraldi välja tuua ning kohtule tõendada.⁶⁷ Seega kui pooled on leppinud kokku ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude tasumise kohustuses, võib kokkulepet oma iseloomult pidada leppetrahviks ja kõne alla võib tulla selle tühisuse tuvastamine.

Kui lepingu üldtingimused kujutavad endas tüüptingimusi, on tsiviilkohtumenetluse seadustiku (edaspidi TsMS)⁶⁸ § 438 lõikest 1 ja § 436 lõikest 7 tulenevalt kohtul tarbija vastu esitatud nõude lahendamisel kohustus kontrollida tüüptingimuste kehtivust ka siis, kui pooled ei ole sellele ise tuginenud.⁶⁹

VÕS § 35 lg-st 1 ja § 42 lg-st 1 tulenevalt on tüüptingimuse tühisuse regulatsiooni eesmärgiks kaitsta lepingupoolt ebamõistlikult kahjustavate lepingutingimuste eest, mille suhtes ei ole tal võimalik läbirääkimisi pidada ega tingimuste sisu mõjutada.⁷⁰ Sissenõudmiskulude hüvitamise kohustust ning nende suuruse määramist tüüptingimustena on kohtupraktikas VÕS § 42 lg 3 p 5 kohaselt tühiseks loetud. Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et tühine võib olla tüüptingimus, millega krediidiandjal on õigus nõuda krediidisaaajale saadetud kirjalike teadetega seotud kulutuste hüvitamist hinnakirja järgi või tüüptingimus, mille kohaselt krediidivõtja kohustub krediidiandja nõudel tasuma võlgnevuse menetlemise eest meeldetuletuse tasu.⁷¹

Riigikohus on täiendavalt selgitanud, et VÕS § 42 lg 3 p 5 järgi võib pidada ebamõistlikult kahjustavaks tüüptingimust, milles nähakse ette, et teine lepingupool peab oma kohustuse rikkumise korral maksma ebamõistlikult suurt leppetrahvi, ebamõistlikult suurt kindlaksmääratud kahjuhüvitist või muud hüvitist. Lisaks peetakse kahjustavaks tüüptingimust,

---

⁶⁶ Kull, I. VÕS § 42. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2006, lk 155 komm 4.4 p 5.

⁶⁷ RKTko 3-2-1-120-08, p 15.

⁶⁸ TsMS, RT I, 31.12.2014, 5.

⁶⁹ TlnRnKo 2-11-14752.

⁷⁰ RKTko 3-2-1-150-06, p 17.

⁷¹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiirlaenu- ja ettepanekud. Veebruar 2014, lk 21. www.mkm.ee/sites/default/files/kiirlanuturg_analyys_ja_ettepanekud.pdf (17.01.2015).

millega võetakse teiselt lepingupolelt võimalus tõendada tegeliku kahju suurust.⁷² Kohtupraktikas on loetud hinnakirja alusel sissenõudmiskulude hüvitamise kohustust ka leppetrahvi sarnaseks ning sissenõudmiskulusid ei ole välja mõistetud põhjusel, et VÕS § 415 lg 1 näeb ette võimaluse nõuda viivist ja kahju hüvitamist, kuid tarbijakrediidilepingu täitmisega viivitamise korral ei või nõuda leppetrahvi.⁷³ Sarnaselt võlaõigusseaduses sätestatule on Norra kohtupraktikas asunud seisukohale, et kui kokkulepitud hind või tasu osutub liiga kõrgeks, ei tohi kohaldada tarbija ja võlausaldaja poolt kokkulepitud tüüptingimustes sätestatut.⁷⁴

Sissenõudmiskulu hüvitamise kohustus ning hüvitise suuruse tulenemine hinnakirjast võib autori hinnangul kaasa tuua olukorra, kus võlausaldaja ei lähtu tegelikult tekkinud kulutustest. Kuivõrd lepingu sõlmimisel ei ole võimalik ette näha lepingu rikkumist, on praktikas oluline, et sissenõudmiskulu hüvitamise suurus oleks määratletud lepingutingimusedena selliselt, et lepingus tuuakse välja sissenõudmiskuluna käsitletavat nõude, kuid lõplik sissenõudmiskulu suurus kujuneks siiski tehtud kulutuste alusel. Juhul kui sissenõudmiskulu suurus tuleneb laenuandja hinnakirjast, võib tekkida olukord, kus lepingu kehtivuse ajal hinnakirja muudetakse ning lepingu rikkumisel on kaasnevad kulutused oluliselt suuremad kui lepingu sõlmimise ajal. Sissenõudmiskulude hüvitamise kohustuse tekkimisel võib tarbija lisakulutuste vältimiseks talle esitatud nõude alusel teostada igakordse tasumise meeldetuletuskirja või muu meeldetuletuse edastamise eest, kuid tegelikkuses ei pruugi laenuandja poolt edastatud nõue olla põhjendatud ega kulutused tegelikkuses tekkinud.

Kohtupraktika analüüsist selgus, et sissenõudmiskulude täpse määratlemise ning ühese kohtupraktika puudumise tõttu on praktikas tekkinud olukord, kus tüüptingimustena sätestatud sissenõudmiskulud ei ole alati põhjendatud. Sissenõudmiskulude põhjendamatust ilmestab eelkõige asjaolu, et võlausaldajad pigem loobuvad sissenõudmiskulude nõudest, kuid tõendeid sissenõudmiskulude tekkimise osas kohtule üldjuhul ei esitavad.⁷⁵ Sissenõudmiskulude nõuded hõlmasid tavapäraselt meeldetuletuskirjade ja lepingu ülesütleamise hoiatuse teadete edastamist.⁷⁶

---

⁷² RKTko 3-2-1-56-08.

⁷³ PMKo 2-13-765.

⁷⁴ Lilleholt, K. Norway: Non-secured Instant Loans to Consumers. *Juridica International* 22/2014, lk 55.

⁷⁵ RKTkm 3-2-1-186-13.

⁷⁶ Kohtupraktika analüüs töö autori valduses.

Võlaõigusseaduse muudatuste kehtima hakkamisel on võlausaldaja kohustatud sissenõudmiskulude hüvitamisel lähtuma VÕS §-st 113², mis kehtestab reeglid tarbijast võlgniku sissenõudmiskulude hüvitamiseks. Võlaõigusseaduse muudatuse jõustumisel piiratakse sissenõudmiskulude suurust, kuid piirmäärade kehtestamisel võivad krediidiandjad kehtestada lepingu tüüptingimused või hinnakirja selliselt, et määratakse lepingusse märgitakse maksimaalne sissenõudmiskulude summa. Praktikas võib tõusetuda probleem, kus võlausaldaja ei vaevu edaspidi tegelikke sissenõudmiskulusid tõendama ning võlausaldajatel on võimalik endiselt sissenõudmiskulude arvelt kasumit teenida.

Selleks, et sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsioon täidaks oma eesmärgi, oleks täiendavalt vajalik juurutada praktika, mille kohaselt tuuakse lepingus välja sissenõudmiskuluna käsitletavad nõuded, kuid lõplik sissenõudmiskulu suurus kujuneks välja tegelikult tehtud kulutuste alusel. Sissenõudmiskulude hüvitamise maksimummäärade kehtestamise täiendamiseks võiks Tarbijakaitseamet või Finantsinspeksioon koostada täiendavad sissenõudmiskulude hüvitamise määramise eeskirjad või juhised, millest oleks võimalik kõikidel krediidiandjatel lähtuda. Juhiste koostamisel on võimalik täpsustada ka sissenõudmiskulude määratlust, et kõik võlausaldajad käsitleksid sissenõudmiskulu mõistet üheselt ning sissenõudmiskulude mõiste oleks arusaadav ka tarbijale.

2.2. Võla sissenõudmiskulu kui võlausaldajale tekkinud kahju

VÕS § 396 lg 1 kohaselt kohustub laenulepinguga üks isik andma teisele isikule rahasumma või asendatava asja (laen), laenusaaja aga kohustub tagasi maksma sama rahasumma või tagastama sama liiki asja samas koguses ja sama kvaliteediga. VÕS §-de 76 lg 1 ja 82 lg 1 kohaselt tuleb kohustus täita nõuetekohasel viisil ja kindlaksmääratud tähtajal vastavalt lepingus või seaduses sätestatule.

Sissenõudmiskulude tekkimine ei ole seotud laenulepingu eesmärgiga, vaid tegemist on vajadusega lepingu rikkumisega tingitud täiendavate kulutuste hüvitamiseks, selleks, et taastada olukord, milles oleks lepingupool olnud siis, kui lepingutingimust ei oleks rikutud. Oluline on märkida, et võla sissenõudmisega seotud kulud ei ole kaetavad intressi ja viivisega, kuna nende eesmärgiks ei ole hüvitada võla sissenõudmiseks tehtavad täiendavad pingutused.⁷⁷ Õiguslikus

---

⁷⁷ PMKo 2.12-28161.

käsitluses võib intress olla tasu raha kasutamise eest või õiguskaitsevahend rahalise kohustuse täitmise viivitamise korral. Rahalise kohustusega viivitamise korral on oluline määratleda intressi mõiste kitsamas tähenduses ning kasutada pigem mõistet viivis.⁷⁸

Lepingust tuleneva kohustuse rikkumisel on lepinguõiguses kehtiva põhimõtte kohaselt lepingupool kohustatud hüvitama kogu kahju, mis on tekkinud tema poolt kohustuse täitmata jätmisega.⁷⁹ Kohustuste rikkumise mõiste sätestab VÕS § 100, mille kohaselt on kohustuste rikkumine võlasuhtest tuleneva kohustuse täitmata jätmine või mittekohane täimine, sealhulgas täitmise viivimine. Kohustuse rikkumise korral võib võlausaldaja kasutada kõiki seadusest või lepingust tulenevaid õiguskaitsevahendeid, mida saab üheaegselt kasutada, kui seadusest või lepingust ei tulene teisiti. Kohustuse rikkumisest tuleneva õiguskaitsevahendi kasutamine ei võta võlausaldajalt ära õigust nõuda kohustuse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist⁸⁰.

Võla sissenõudmiskulude hüvitamise nõude tekkimise aluseks on VÕS § 115 tulenev kahju hüvitamise kohustus, mida tuleb käsitleda koos VÕS § 128 sätestatuga, mis sätestab hüvitatava kahju liigid. Võla sissenõudmiskulu hüvitamiseks VÕS § 115 alusel on oluline, et kahju hüvitamise nõue oleks tekkinud olemasolevast võlasuhtest tuleneva kohustuse rikkumise tagajärjena⁸¹.

VÕS § 115 lg 1 sätestab, et kui võlgnik rikub kohustust võib võlausaldaja koos kohustuse täimisega või selle asemel nõuda võlgnikult kohustuse rikkumisega tekitatud kahju hüvitamist. Kahju hüvitamise eesmärgiks on seada võlausaldaja olukorda, mis oleks võimalikult lähedane olukorrale, kus võlausaldaja oleks olnud kohustuse kohasel täitmisel⁸². Sama põhimõtte sätestab ka VÕS § 127 lg 1, mille kohaselt on kahju hüvitamise eesmärgiks kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis oleks võimalikult lähedane olukorrale, milles oleks ta olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud.

Tarbijakrediidilepingute puhul on oluline tähelepanu pöörata VÕS § 415 lg-le 1, mille kohaselt ei või tarbijalt maksetega tasumisega viivitamisel nõuda seaduses sätestatud viivise määrast kõrgemat viivist, kuid antud nõue ei välista ega piira krediidiandja õigust nõuda tarbijalt viivist

---

⁷⁸ Ots, J. Intressilt viivise arvestamise keeld. *Juridica* VI/2010, lk 419.

⁷⁹ *Ibid*, lk 424.

⁸⁰ HMKo 2-13-15726/24.

⁸¹ Kull, I.; Käerdi, M.; Kõve, V. *Võlaõigus I. Üldosa*. Tallinn, Juura 2004, lk 225.

⁸² Kull, I. VÕS § 115 lg 1. *Võlaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne I*. Tallinn, Juura 2006, lk 393, komm 4.1.

ületava kahju hüvitamist. Riigikohus on täpsustanud viivist ületava kahju mõistet ning jõudnud seisukohale, et VÕS § 415 lg 1 tuleb kohaldada koostoimes võlaõigusseaduse üldosa kahju hüvitamist reguleerivate sätetega, sealhulgas VÕS § 127 lg-ga 2. VÕS § 127 lg 2 kohaselt ei hüvitata kahju ulatuses, milles kahju ärahoidmine ei olnud selle kohustuse või sätte eesmärgiks, mille rikkumise tagajärjel kahju hüvitamise kohustus tekkis. Kolleegium leidis, et kahju ärahoidmise eesmärk ei hõlma endas kahjuna saamata jäänud intressi või muu tulu nõude esitamise võimalust, sest see on tagatud juba varem kokku lepitud intressimääras, kuid piiratud ei ole mõistlike võla sissenõudmise kulude nõude esitamine.⁸³

VÕS § 128 lg 3 kohaselt kuuluvad hüvitamisele kahju tekitamisega seoses kantud või tulevikus kantavad mõistlikud kulud, mille alla kuuluvad ka kahju kindlaks tegemise ja kahju hüvitamisega seotud nõuete esitamise kulud.

Lisaks eelpoolnimetatud sätetele kohaldub sissenõudmiskulude hüvitamisele ka VÕS § 113 lg 5 sätestatu, mille kohaselt võib võlausaldaja nõuda võlgnikult viivitusest põhjustatud mõistlike võla sissenõudmiskulude hüvitamist. VÕS § 113 lg 5 kohaselt on võlausaldajal õigus nõuda sõltumata viivise maksmisest võlgnikult viivitusega seotud mõistlikke kulusid.

Töö autor on seisukohal, et sissenõudmiskulude hüvitamise nõude esitamisel peaks võlausaldaja veenduma, et tehtud kulutused on olnud vajalikud ning suutma esitada võlgnikule täpse sissenõudmiskulude kalkulatsiooni. Sissenõudmiskulude käsitlemine võlausaldajale tekkinud kahjuna erinevate võlaõigusseaduse sätete alusel on praktikas toonud kaasa olukorra, kus täpne ja ühtne kohtupraktika puudub ning kohtud käsitlevad võlausaldajale tekkinud kahjusid erinevalt. Autor leiab, et sissenõudmiskulu hüvitamise nõudenormi kehtestamine ühtlustab sissenõudmiskulude praktikat ning muudatuse teostamine on praegust kohtupraktikat arvestades oluline.

Selgitamaks välja sissenõudmiskulu, kui sissenõudjale tekkinud kahju olemust, uuris töö autor maa- ja ringkonnakohtu lahendeid, mis olid menetluses peamiselt 2013. ja 2014. aastal. Sissenõudmiskulude hüvitamist käsitlevaid kohtulahendeid uurides jõudis töö autor seisukohale, et sissenõudmiskulu nõue hõlmab endas peamiselt sissenõudmiskirjade, ülesütlemishoiatuste ja meeldetuletuskirjade nõuet. Sissenõudmiskulu hulka on arvestatud ka inkassomenetlusega seonduvad nõuded. Kohtulahendite uurimisel kerkis esile 25 kohtulahendit, mille puhul oli

---

⁸³ RKTko 3-2-1-120-08, p 13.

enamasti tegemist küll tagaseljaotsustega, kuid kohtulahendi resolutsioonis oli kohus selgitanud sissenõudmiskulude väljamõistmise eelduseid. Kohtulahendid käsitlesid nii meeldetuletuskirjade edastamisega seotud kulutusi kui ka inkassoteenustasu kulutusi. Oluline on märkida, et enamasti jättis kohus sissenõudmiskulude nõude rahuldamata või rahuldati nõue osaliselt. Kui võlausaldaja oli esitanud kohtule tõendid teostatud kulutuste osas, mõisteti tavapäraselt välja nõutud sissenõudmiskulu. Autor on käsitlenud töös täpsemalt kohtulahendeid, mis analüüsivad sissenõudmiskulude hüvitise kujunemise probleeme ning sellest tulenevalt ei kajastu töös kõik vaadeldud kohtulahendid.⁸⁴

Kohtupraktika analüüsist selgus, et laenulepingus sätestatud sissenõudmiskulude nõue esitati peamiselt VÕS § 115 lg 1 alusel ning võlausaldaja käsitles tekkinud võla sissenõudmiskulude hüvitist kahjana. Oluline on märkida, et sissenõudmiskulu nõuet käsitleti ka leppetrahvina ning sellisel juhul jäeti sissenõudmiskulu hüvitis välja mõistmata.

Kohtuvaidluses tsiviilasjas 2-11-14752 on kohus märkinud, et lepingu üldtingimus, mis sisaldab kohustust tasuda lepingu ülesütlemise hetkeks sissenõutavaks muutunud intress, viivis, leppetrahv ja muud võimalikud kohustused, ei hõlma endas kokkulepet tasuda võla sissenõudmisega seotud kulutusi krediidiandja hinnakirja alusel. Selline kokkulepe kujutab endast kokkulepet leppetrahvile, mida tarbijakrediidilepingu täitmisega viivitamisel ei ole võimalik nõuda. Eelpooltoodust lähtudes leidis ringkonnakohus, et võla sissenõudmiskulu nõue on samastatav leppetrahvi nõudega ning sissenõudmiskulu ei kuulu hüvitamisele.⁸⁵

Sissenõudmiskulude nõude tekkimisel on oluline märkida, et seadusest tulenevalt on võlausaldajal õigus nõuda mõistlike sissenõudmiskulude hüvitamist, kuid kahju hüvitamise regulatsioonist lähtudes nõuavad võlausaldajad ka selliste kulude hüvitamist, mida nad tõendada ei suuda. Sellisel juhul tekib olukord, kus tarbijalt nõutavad sissenõudmiskulud muutuvad ebanproportsionaalselt suureks ning nõutavad kulud ei vasta tegelikule kahjule ega ole põhjendatud. Põhjendamatute kulude hüvitamise nõude esitamisel võidakse makseraskustesse sattunud tarbija seada veelgi halvemasse majanduslikku olukorda ning sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsioon ei täida tegelikku eesmärki.⁸⁶

---

⁸⁴ Vaadeldud kohtulahendite ülevaade töö autori valduses.

⁸⁵ TlnRko 2-11-14752.

⁸⁶ Seletuskiri võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde 786SE.

Peamised sissenõudmiskulud tekivad meeldetuletuskirjade või -teadete edastamise, inkassoteenuste või muude kohtueelsete teenuste kasutamise tulemusena. Sissenõudmiskulu nõude täpsema tekkimise mõistmiseks on oluline käsitleda, kuidas tekivad meeldetuletuskirjade edastamisega seotud kulud.

2.2.1 Meeldetuletuskirjad ja –teated ning nende edastamisega seonduv kulu

Meeldetuletuskirjaks peetakse tarbijale mis tahes vormis saadetud teadet, mille ainukeseks eesmärgiks peaks olema tuletada võlgnikule meelde oma kohustust eelnev võlg ära tasuda.⁸⁷ Meeldetuletuskiri on koostatud tavapäraselt kirjalikult, kuid meeldetuletuse võib edastada ka telefoni teel, elektrooniliselt või võlgnikku külastades.⁸⁸ Meeldetuletuskiri peaks endas sisaldama andmeid võlasuhte poolte, nõude aluse, võlgnevuse koosluse ja kogu sissenõutava summa kohta. Võlgnevuse koosluses tuleks eraldi märkida sissenõutav põhisumma, viivise protsent, viivise summa ning sissenõudmiskulu.⁸⁹ Meeldetuletuskirjaks ei loeta võlgnevuse märkimist või võlgnevuse meelde tuletamist järgmise kuu arvel.⁹⁰

Meeldetuletuskirjade edastamise sagedus ning edastatud teadete kulutuste põhjendatus on praktikas toonud kaasa palju probleeme. Võlausaldajate poolt sagedate meeldetuletuskirjade edastamine toob kaasa võlgnevuse märkimisväärse suurenemise, kuid tekkinud kulude vajalikkus on kaheldav.⁹¹ Kolmanda või neljanda meeldetuletuskirja edastamise kulude põhjendatus on kaheldav eelkõige põhjusel, et meeldetuletuskirjade edastamine ei täida enda eesmärki ning edastatud kirjade kulude nõudmisel võib tegemist olla võlausaldaja põhjendamatu rikastumisega.⁹²

Inkassoettevõtte poolt edastatavates meeldetuletuskirjade edastamise hulgas ning ajavahemikus lepitakse kokku kliendiga. Tavapäraselt oodatakse meeldetuletuskirja väljastamisega vähemalt kolm päeva, kuid ooteperiood võib olla ka pikem. Meeldetuletuskirju väljastatakse enamasti üks

---

⁸⁷ Seletuskiri võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde 786SE.

⁸⁸ Finnish Competition and Consumer Authority. Good debt collection practice in consumer debt collection, 2014. www2.kuluttajavirasto.fi/File/b67c51a3-76ae-4c37-ba961d43f9c7eec8/Good+practice+in+consumer+debt+collection.pdf (14.03.2015).

⁸⁹ Erlach, E., Jaagund, K., Kaasik, A. jt. Krediit ja võlad. Krediidi juhtimise põhitõed. Tallinn: AS Äripäev, 2008, lk 82.

⁹⁰ Seletuskiri võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde 786SE.

⁹¹ Ibid.

⁹² Margus, K. . Võla sissenõudmiskulude regulatsiooni muutmise vajalikkus tarbijaõigussuhetes. Juridica II/2014, lk 123.

või kaks, harvadel juhtudel ka kolm korda. Praktikas on asunud seisukohale, et kui kolmanda meeldetuletuskirja järgselt võlgnevust ei tasuta, viivitab võlgnik maksetega tahtlikult.⁹³

Soome õiguses on meeldetuletuskirjade edastamine reguleeritud selliselt, et võlausaldaja võib edastada esimese meeldetuletuskirja 14 päeva pärast maksetähtaja möödumist ning teist meeldetuletuskirja ei ole lubatud edastada enne, kui esimese meedetuletuskirja edastamisest on möödunud 14 päeva. Võlausaldajal on lubatud edastada üksnes kaks meeldetuletuskirja ning juhul kui meeldetuletuskirjade edastamise järgselt võlgnevust ei tasuta, võib võlausaldaja pöörduda inkassofirma poole, kes jätkab võla sissenõudmise protsessi.⁹⁴ Meeldetuletuskirjade edastamise sageduse nõude kehtestamise eesmärgiks oli tagada võlgnikule piisav aeg makse teostamiseks või võimaliku kaebuse esitamiseks. Meeldetuletuskirja võib edastada nii elektrooniliselt, kuid sidevahendeid kasutades, kuid edastamise kord peaks olema eelnevalt kokkulepitud.⁹⁵

Meeldetuletuskirja vorm ei ole Soomes kehtiva regulatsiooni kohaselt kehtestatud, kuid hea sissenõudmistava kohaselt eeldatakse, et meeldetuletuskiri annab võlgnikule täpse ülevaate võlgnevusest, mille alusel on võimalik võlgnikul teha kokkuvõtte teostatud maksete osas ning veenduda võlgnevuse õiguspärasuses. Meeldetuletuskirjas peaks olema täpselt märgitud võlgnevuse põhjus, arve andmed ning arve kokku.⁹⁶

Töö autor on seisukohal, et sarnaselt Soomega võiks meeldetuletuskirja edastamise nõuded olla kokku lepitud või tuleneda vastavast juhendist. Autor leiab, et meeldetuletuskirja vorm ei peaks olema selgelt reguleeritud, kuid vastavalt juhendile oleks elementaarne, et meeldetuletuskirjast tuleneks täpselt võlgnevuse põhjus ning arve andmed, mis peaksid sisaldama ka selgitusi sissenõudmiskulude tekkimise osas. Täpselt koostatud meeldetuletuskiri annab võlgnikule parema ülevaate võlgnevuse tekkimisest ning võimaluse kontrollida, kas meeldetuletuskirjas märgitud võlgnevuse sissenõudmisega seotud toimingud on ka tegelikkuses aset leidnud.

---

⁹³ Erlach, E., Jaagund, K., Kaasik, A. jt. Krediit ja võlad. Krediidijuhtimise põhitõed. Tallinn: AS Äripäev, 2008, lk 74.

⁹⁴ Finnish Competition and Consumer Authority. Recovery costs and debt collection process. www.kkv.fi/en/facts-and-advice/payment-bills-debt-collection/delayed-payment-and-collection/recovery-costs-and-debt-collection-process/ (14.03.2015).

⁹⁵ Finnish Competition and Consumer Authority. Good debt collection practice in consumer debt collection, 2014. www2.kuluttajavirasto.fi/File/b67c51a3-76ae-4c37-ba96-1d43f9c7eec8/Good+practice+in+consumer+debt+collection.pdf (14.03.2015).

⁹⁶ Ibid.

Justiitsministeeriumi koostatud uuringu kohaselt moodustavad kiirlaenuettevõtete meeldetuletuskirjade tasu keskmiselt 10-15 eurot. Pankade hinnakirjas fikseeritud sissenõudmiskulud on mõnevõrra väiksemad ning jäävad enamasti 2-6 euro piiresse. Uuringus on leitud, et krediidasutuste, mis tegelevad ka kiirlaenu väljastamisega, hinnakirjalised sissenõudmiskulud on märkimisväärselt suuremad ning võivad jääda isegi 12.78 - 25.56 euro piiresse.⁹⁷ Placet Group OÜ hinnakirjast nähtub, et esimese ja teise meeldetuletuskirja maksumuseks on 12.00 eurot, kuid kolmanda meeldetuletuskirja edastamise kulu on juba 20.00 eurot. Lisaks on hinnakirjas eraldi välja toodud SMS-i või e-kirja teel edastava meeldetuletuskirja maksumus, milleks on 1.5 eurot.⁹⁸

Tarbijaga seotud lepingutes sissenõudmiskulude hüvitamise piiramiseks on Lätis kehtestatud kohtuväliste võlgnevuste sissenõudmise seadus. Võlgnevuste sissenõudmise seadusega on kehtestatud piirmäärad selliselt, et inkassofirmad ei tohi kirjaliku võlgnevuse teadaande eest nõuda rohkem kui 7.00 eurot ning võlgnevuse tasumise soovitus ja võlgnevuse sissenõudmisega seonduvate kulude eest mitte rohkem kui 10.00 eurot.⁹⁹

Tartu Maakohtu 05.02.2014 kohtuotsuses tsiviilasjas number 2-13-34701¹⁰⁰ on esitatud sissenõudmiskulude hüvitamise nõude tõendamiseks kohtule kinnitatud hinnakiri ning võlgnikule edastatud meeldetuletuskirjad. Kohtuotsusest nähtuvalt on võlausaldaja edastanud kokku 11 tasulist teadet võlgnevuse osas, kuid meeldetuletuskirjana on esitatud üksnes kolmel korral edastatud teated ning iga edastatud teate tasumise eest nõuti 12 euro tasumist. Teiste edastatud teadete eest nõudis võlausaldaja 1.50 euro tasumist iga edastatud teate kohta. Kohus leidis, et kuigi kohtule ei ole esitatud kõikide osamaksete tasumise väljavõttes nähtavaid meeldetuletuskirju, võib eeldada, et meeldetuletuskirjad on edastatud ning kuna maksegraafikus märgitud osamakseid ei tasutud, oli meeldetuletuskirjade edastamine õiguspärane. Kohus mõistis välja sissenõudmiskulu hüvitise kokku summas 55 eurot.

Meeldetuletuskirjade edastamise tasud on vägagi erinevad ning laenuandjate lepingutest ei selgu üheselt meeldetuletuskirjade tasude kujunemine. Alates 01.10.2015 kehtima hakkava

---

⁹⁷ Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseseaduse ning õppetootuste ja õppelaenuseaduse muutmise seaduse seletuskiri 786SE.

⁹⁸ Placet Group OÜ laenulepingu üldtingimused ja hinnakiri. Hinnakiri alates 29.10.2013 a. www.smsmoney.ee/laenu_tingimused (02.03.2015).

⁹⁹ Kačevska, I. A Strict Regulatory Framework for SMS Credit and Its Effectiveness in Latvia. *Juridica International* 22/2014, lk 143.

¹⁰⁰ TMKo 2-13-34701.

sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsiooniga on sätestatud meeldetuletuskirja edastamise hind ning meeldetuletuskirja edastamise sagedus pärast lepingu lõppemist. Kehtima hakkava muudatuse kohaselt on tasulise meeldetuletuskirja edastamise eelduseks vähemalt ühe tasuta meeldetuletuse edastamine.¹⁰¹

Töö autor on seisukohal, et kehtima hakkav meeldetuletuskirja edastamise regulatsioon ei ole piisav, tagamaks meeldetuletuskirjade edastamise korda lepingu kehtivuse ajal. Lepingu kehtivuse ajal võib võlausaldaja edastada võlgnikule meeldetuletuskirju näiteks siis, kui tasumata jääb kokkulepitud osamakse. Lisaks tuleks kehtestada juhend, millest tuleneksid esialgselt soovituslikud juhised meeldetuletuskirja edastamiseks. Sarnaselt Soome õigusele võiks seadusandja kaaluda ka Eestis sissenõudmisprotsessi „hea tava“ koostamist. Töö autor leiab, et juhul kui võlausaldaja kasutab võla sissenõudmiseks kindlaid meetmeid, eelkõige meeldetuletuskirjade edastamist, võiks iseenesest kaaluda meeldetuletuskirja kulutuste hüvitamise kohustuse sätestamist lepingutingimusena, kuid sellisel juhul peaks olema täpselt määratletud, mida sisaldab meeldetuletuskirja eest tasutav summa ning kuidas meeldetuletuskirja edastamise kulu tekib.

2.2.2 Meeldetuletuskirjade või -teadete edastamine

Kohtupraktikas on juhitud tähelepanu ajaolule, et võlausaldaja poolt edastatud meeldetuletuskirja tuleks käsitleda kui tahteavaldust ning meeldetuletuskirja edastamisel järgida tahteavalduse edastamise korda. Meeldetuletuskirja edastamise kulude sissenõudmiseks on võlausaldajal kohustus vastav teade kätte toimetada ning vajadusel tõendada teate kättetoimetamist ja kaasnevate kulutuste suurust.¹⁰²

Lepinguga seotud tahteavalduse kättetoimetamise sätestab TsÜS § 69 lg 3, mille kohaselt loetakse lepinguga seotud tahteavaldus kättesaaduks, kui see on toimetatud tahteavalduse saaja lepingu täitmisega kõige enam seotud elu- või asukohta ja tahteavalduse saajal on mõistlik võimalus sellega tutvuda. Mõistliku tutvumise aja määramisel on oluline arvestada, et juhul kui kiri saabub isiku asukohta puhkepäeval, tuleks arvata, et esimene võimalus kirjaga tutvumiseks saabub esimesel tööpäeval ning seega tuleks lugeda tahteavaldus jõustunuks sellele järgneval

---

¹⁰¹ VÕS § 113², RT I, 11.03.2015, 6.

¹⁰² HMKo 2-12-45511.

esimesel tööpäeval.¹⁰³

Lepingutingimuste rikkumisel on oluline tähelepanu pöörata TsÜS § 70 sätestatule, mille kohaselt kui tahteavalduse edastamisel esineb viivitus või tahteavaldus läheb edastamisel kaotsi, loetakse tahteavaldus kättetoimetatuks ajal, mil see tavaliste asjaolude korral oleks kätte saadud kui tahteavalduse edastanud lepingupool tõendab, et tahteavaldus on väljendatud ning selle edastamiseks on valitud mõistlik viis. TsÜS § 69 lg 3 tulenevalt kannab tahteavalduse kättetoimetamise riski saatja ning vajaduse korral tuleb tahteavalduse saatjal lisaks saatmisele tõendada ka nõudekirja jõudmist saaja elu-või asukohta, sealhulgas asjaolu, et tahteavalduse saajal oli mõistlik võimalus sellega tutvumiseks.¹⁰⁴

Riigikohus on täpsustanud, et tahteavalduse kättetoimetamise riski kannab teate saatja, sest tema valib teate saatmise viisi. Lisaks on kollegium asunud seisukohale, et juhul kui teade edastatakse e-posti teel, siis teate kadumise risk kestab seni kuni e-kiri jõuab saajani. Riski maandamiseks on võimalik meeldetuletuse edastajal kasutada muud kindlamat viisi või e-kirja kättetoimetamise tõendamiseks nõudma kirja kättesaamise kinnitust. Samuti peetakse usaldusväärseks tõendiks teenusepakkuja serveri väljavõtet e-kirja serverisse saabumise kohta.¹⁰⁵ Tahteavalduse tõenditeks e-kirja või SMS-i saatmise kohta võib pidada koopiat saadetud kirjast või telefonioperaatori väljastatud teenuste väljavõtet. Meeldetuletuste kättetoimetamist kinnitab üksnes saaja allkiri või selgesõnaline kinnitus teate kättesaamise kohta.¹⁰⁶

Rahvastikuregistri seaduse¹⁰⁷ § 39¹ lg 1 kohustab hoolisema elukoha aadressi õigsuse eest rahvastikuregistris, kuid praktikas on selginud, et paljude isikute andmed rahvastikuregistris on vananenud ning isikuid ei ole võimalik avaldatud aadressi kaudu kätte saada. Võlausaldajate ligipääs isikute andmetele on piiratud ning sellest tulenevalt saab võlausaldaja enamasti lähtuda üksnes lepingus märgitud kontaktandmetest või lepingupoole edastatud andmetest. Selleks, et võlausaldaja saaks teada võlgniku kehtivad kontaktandmed, kaasnevad võlausaldajale täiendavad kulutused. Erinevate ettevõtete laenulepinguid analüüsid selgus, et paljudel juhtudel sätestatakse laenulepingutes tingimus, mille kohaselt on tarbija kohustatud teavitama laenuandjat muutunud kontaktandmetest. Juhul kui kontaktandmeid ei teavitata, loetakse võlgnevusega

---

¹⁰³ Varul, P.; Kull, I.; Kõve, V. jt. Tsiviilõiguse üldosa. Tallinn: Juura 2012, lk 94.

¹⁰⁴ HMKo 2-12-45511.

¹⁰⁵ RKTko 3-2-1-123-07.

¹⁰⁶ HMKo 2-12-45511.

¹⁰⁷ RRS, RT I, 15.03.2014, 42.

seotud meeldetuletuskirjad või muud teated kättetoimetatuks lepingus märgitud aadressile¹⁰⁸.

Autor on seisukohal, et meeldetuletuskirja edastamise kulu sissenõudmiseks peab võlausaldaja suutma tõendada kirja edastamist ning selle kättesaamist. Meeldetuletuskirja edastamise eesmärgiks peaks olema lepingupoole teavitamine tekkinud võlgnevusest ning meeldetuletuskiri peaks motiveerima rikkunud lepingupoolt lepingust tulenevaid kohustusi täitma. Eelkõige on oluline järgida, et meeldetuletuskiri ei tohiks saavutada sanktsioneerivat iseloomu. Sarnaselt Soomele peaks ka Eestis kehtestatama võlausaldajatele täpsemad juhendid meeldetuletuskirjade edastamiseks ning sissenõudmisprotsessi läbiviimiseks. Täpsemate juhendite kehtestamisel oleks võimalik täiendavalt sissenõudmisprotsess muuta läbipaistvamaks ning tarbijat vähem koormavaks.

Tahteavalduse kindlamaks edastamiseks võib kasutada postiteenust ning edastada kiri tähtitud kirjana või panna teade saaja postkasti tunnistajate juuresolekul. Samuti võib saatja taotleda kohtutäituri seaduse (edaspidi KTS)¹⁰⁹ § 8 alusel tahteavalduse kättetoimetamist kohtutäituri poolt.¹¹⁰

Kohtutäituri vahendusel tahteavalduse või dokumendi edastamist reguleerib täitemenetluse seadustiku (edaspidi TMS)¹¹¹ § 212 lg 1, mille kohaselt teisele isikule ka kohtutäituri vahendusel tahteavalduse või dokumentide kättetoimetamiseks on vajalik esitada kohtutäiturile vastav avaldus ja dokumendid. Kohtutäituri poolt dokumentide kättetoimetamise näol on tegemist ametiteenuse osutamisega ning ametiteenuse osutamise tingimused ning tasustamise kord lepatakse kokku teenuse taotlejaga¹¹².

Seadusandja on seletuskirjas märkinud, et võlausaldajal võivad edaspidi tekkida sissenõudmiskulu ülempiiri ja viivist ületava kahju eelkõige kohtutäituri seaduse § 48 sätestatud korras kohtutäituri vahendusel dokumentide kättetoimetamisega, mis ei ole osa täitemenetlusest ning millele kohalduvad sätestatud sissenõudmiskulu ülempiirid.¹¹³ KTS § 48 reguleerib menetlusedokumentide kättetoimetamist ning kättetoimetamisega seonduvaid kulusid. KTS § 48

---

¹⁰⁸ Express Credit AS üldtingimused. www.ekspressraha.ee/tingimused/tingimused.html (15.03.2015).

¹⁰⁹ KTS, RT I, 05.03.2015, 3.

¹¹⁰ RKTko 3-2-1-50-12.

¹¹¹ TMS, RT I, 05.03.2015, 5.

¹¹² KTS § 8 lg-d 2 ja 5.

¹¹³ Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseaduse ning õppetootuste ja õppelaenuseaduse muutmise seaduse seletuskiri 786SE.

lg 2 ja 3 kohaselt on menetluskirjade kättetoimetamise tasu 30 eurot ning KTS § 48 lg 4 sätestatud erisuse kohaselt võib tasu suuruseks olla 60 eurot.

Oluline on märkida, et sarnaselt Riigikohtule ei ole seadusandja käsitletud võlausaldaja poolt edastatud meeldetuletuskirju või muid teateid tahtevaldusena ega pööranud ka tähelepanu TMS § 212 lg-s 1 sätestatule. Töö autori hinnangul jääb selgusetuks, kuidas käsitletakse TMS § 212 lg 1 alusel kättetoimetatud dokumentide tasustamist, sest tasu ja tingimused on kokkuleppelised.

Kuivõrd kohtutäituri vahendusel dokumendi edastamise eest makstav tasu on kokkuleppeline, peaks meeldetuletuskirja edastaja hindama kulutuste mõistlikkust ning vajadusel olema suuteline tõendama tehtud kulutuste vajalikkust. Juhul kui kohtutäitur toimetab dokumendi saajani, on võimalik dokumendi kättetoimetamist tõendada, kuid esmalt peaks võlausaldaja kaaluma meeldetuletuskirja edastamist saajat vähem koormaval viisil. Kohtutäituri vahendusel meeldetuletuskirja edastamise eelduseks peaks olema e-kirjaga edastatud teate ning tähtsate kirjade edastamine. Autor leiab, et kui eelnevad meeldetuletuskirjade edastamise viisid ei ole viinud tulemuseni, on kohtutäituri kaasamine dokumendi kättetoimetamisele õigustatud ning dokumentide kättetoimetamisega kaasneva kulu sissenõudmine põhjendatud.

Võlausaldajad kasutavad üha enam võla sissenõudmismenetluses internetiteenust ning mobiilside teenuseid. Sissenõudmiskulude kokkuhoidmiseks võib võlausaldaja valida meeldetuletuskirja edastamiseks vähem koormava viisi – eelistades lihtkirjale e-kirja. Meeldetuletuskirja edastamise kulude kokkuhoidmiseks võib võlausaldaja kaaluda ka võimalust edastada võlgnevuse meeldetuletuse teade ka sotsiaalvõrgustiku vahendusel, kuid sellisel juhul tuleks arvestada, et sagedamini võivad võlgade sissenõudmiste pettused ning päevakorda võib tõusetada tarbijate eraelu puutumatus seotud küsimused. Selleks, et võlausaldajad saaksid teateid edastada ka sotsiaalvõrgustike vahendusel, on võimalik kaaluda tarbijalt kirjaliku nõusoleku küsimist enne võla sissenõudmisprotsessi algatamist.¹¹⁴

Sotsiaalvõrgustiku vahendusel teadete edastamisel on oluline silmas pidada, et võlausaldaja ei edastaks võlgnevusega seotud teavitusi selliselt, et need on nähtavad ka kolmandatele isikutele. Probleemiks võib osutada ka asjaolu, kui võlausaldajad hakkavad võlgniku kohta informatsiooni

---

¹¹⁴ Hector, C. Debt Collection in the Information Age: New Technologies and the Fair Debt Collection Practices Act. California Law Review, Vol. 99, Issue 6, 2011. lk 1601-1634.

koguma võlgniku sõpradelt.¹¹⁵ Autor on seisukohal, et sotsiaalvõrgustiku vahendusel meeldetuletuskirjade edastamise kulu ei ole märkimisväärselt väiksem e-kirja vahendusel edastatud kirja kulust ning eraelupuutumusega seotud küsimused kaaluvad üles võlausaldaja võimaliku saavutava kokkuhoiu. Lisaks on Tallinna Ringkonnakohus lahendis number 2-13-49226 leidnud, et menetluskirja kättetoimetamisel läbi virtuaalse sotsiaalvõrgustiku kasutajakonto on oluline, et dokumendi saab lugeda kättetoimetatuks, kui saaja avab selle infosüsteemis või kinnitab infosüsteemis selle vastuvõtmist dokumenti avamata¹¹⁶. Võlgnevusega seotud teadete edastamise kättetoimetamise tõendamine võib osutuda küllaltki keerukaks ning pigem võiksid võlausaldajad kasutada e-posti teel teadete edastamist.

2.2.3 Inkassoteenuse kulud ja kohtueelsed menetluskulud

Võlgade sissenõudmiskulude määramisel esinevad eelkõige probleemid seoses õigusabi ja inkassoteenuse kuludega.¹¹⁷ Inkassotasu käsitlemisel sissenõudmiskuluna on oluline tähelepanu pöörata asjaolule, et inkassoteenus peab hõlmama endas võla sissenõudmiseks tehtavaid kulutusi. Inkassoteenustasu määratlemisel sissenõudmiskuluna ei piisa asjaolust, et võlausaldaja põhitegevusalaks ei ole võlgnevuste sissenõudmine.¹¹⁸ Sissenõudmiskulude suuruse määratlemisel on leitud, et suured pangad on võlgnevuste sissenõudmisel pädevamad ning sellest tulenevalt on ka sissenõudmiskulude hüvitised väiksemad. Tavapärastel võlausaldajatel ei pruugi olla täpseid teadmisi võlgade sissenõudmise protsessist ning seetõttu võib ebamõistlike sissenõudmiskulude tekkimise põhjuseks olla ka kallid juriidilised konsultatsioonid.¹¹⁹

Selleks, et inkassoteenustasu oleks võimalik käsitleda võlausaldajale tekkinud kahjuna, on vajalik täiendavalt vaadelda, kas inkassoteenuse kasutamine oli vajalik võlausaldaja nõude maksmapanekuks ning kas tehtud kulutused olid vajalikud ja põhjendatud. Inkassofirma poole pöördumise näol on tegemist võlausaldaja vaba tahte teostamisega, kuid inkassofirmasse pöördumisel peab olema võlausaldaja teinud omapoolselt mõistlikud pingutused, et hoida ära

---

¹¹⁵ Lopez, E. Debt Collectors Disguised as Facebook Friends: Solutions to Prevent Violations of the Fair Debt Collection Practices Act on Social Media Platforms. *Rutgers Law Review*, Vol. 65, Issue 3, 2013, lk 927.

¹¹⁶ TlnRKm 2-13-49226.

¹¹⁷ Viscasillas, P.P. Late Payment Directive 2000/35 and the CISG. *Pace International Law Review*, Vol. 19, Issue 1, 2007, lk 138

¹¹⁸ TMKo 2-12-32708.

¹¹⁹ Gharagozlou, A. Cordelia returns- using letters of credit to reduce borrowing costs. *University of Dayton Law Review*, Vol. 34, Issue 3, 2009, lk 139.

võimaliku kahju tekkimine.¹²⁰ Riigikohus on leidnud, et kui inkassoteenuse kasutamine oli asjaolusid arvestades mõistlik, tuleb inkassoteenuse kasutamise kulusid vaadelda võlausaldaja kahjuna.¹²¹

Kohus on leidnud tsiviilasjas 2-13-12195, et juhul kui inkassoteenust on kasutatud hagiavalduse koostamiseks ning analüüsivõõlanõude aluseks olevat dokumentatsiooni, ei ole tegemist sissenõudmiskuluna eelkõige põhjusel, et hagiavalduse koostamisega seotud kulutusi tuleb käsitleda menetluskuluna.¹²² Kohus on leidnud, et kuivõõrd inkassofirma ei oma reaalselt sunnijõudu, võib pidada pigem mõistlikuks ja põhjendatuks olukorda, kus isik teostab õigusi riiklikku sunnijõudu omava kohtusüsteemi kaudu.¹²³

Inkassoteenuse eesmärgiks peaks olema kohtuvõõlise sissenõudmise edendamine, mis tähendaks väiksemaid kulutusi nii kliendile kui ka võõlgnikule. Kohtuvõõlise sissenõudmise peamiseks eesmärgideks peetakse võõlgnikuga kirja ja telefoni teel suhtlemist ning maksekokkulepete saavutamist.¹²⁴

Eesti õiguses puudub täpne regulatsioon inkassoteenustasude hüvitamiseks ning sellest tulenevalt on võimalik võõlausaldajal ja inkassol võimalik nõuda ühe võõlgnõõvuse sissenõudmiseks tehtud kulutusi topelt. Kui võõlausaldaja poolt võõla sissenõudmiseks kasutatud meetmed ei ole piisavad ning võõlgnõõvus antakse menetlemiseks inkassoettevõõtjale, kaasnevad võõlgnikule kulutused nii võõlausaldaja kui ka inkasso kulutuste nõõl. Inkassoettevõõtjal on võimalik kasutada võõlausaldaja poolt ettevalmistatud meetmeid võõla sissenõudmiseks - eelkõõige kasutades varasemalt edastatud teateid.

Autor on seisukohal, et inkassoettevõõtte poole peaks võõlausaldaja pööõrduma alles siis, kui ollakse kindel, et inkassoteenuse kasutamise tulemusena saab võõlgnõõvus tasutud. Juhul kui võõlausaldajal on selge, et tarbijal ei ole piisavaid vahendeid võõlgnõõvuse tasumiseks inkassoettevõõtte vahendusel ning inkassoteenus toob kaasa tarbijale ebamõõistlikult suured kulutused, peaks võõlausaldaja kaaluma siiski kohtusse pööõrdumist. Oluline on siinjuures asjaolu,

---

¹²⁰ TMKo 2-12-32708.

¹²¹ RKTko 3-2-1-66-05, p 22.

¹²² TMKo 2-13-12195.

¹²³ TMKo 2-12-32708.

¹²⁴ Erlach, E., Jaagund, K.; Kaasik, A. jt. Krediid ja võõlad. Krediidijuhtimise põõhitõõed. Tallinn: AS Äripõõev, 2008, lk 83.

et inkasso ei oma reaalselt sunnijõudu ning inkassoettevõtja poolt edastatavad teated ei täida võlgnevuse kättesaamise eesmärki nii edukalt kui kohtumenetlus. Inkassoettevõtjal ei ole võimalik tarbijat tasuma sundida ning tavapäraselt pöördub inkassoettevõtja kohtusse täitedokumendi saamiseks, et edaspidi viiks menetlust läbi kohtutäitur.

Kohtumenetluse eelseteks kuludeks võib pidada hoiatus- või lepingu ülesütlemisteate koostamise kulusid. Kohtumenetluse-eelsete õigusabikulude hüvitamist (hoiatus- või ülesütlemiskirjadega koostamise kulud) tsiviilprotsessiõigus ei reguleeri, seega saab nende hüvitamine kõne alla tulla üksnes VÕS § 115 lg 1 ja § 128 lg 3 alusel¹²⁵. Kohtuvälise õigusabi kulude hüvitamisel peab kohus esmalt hindama, kas õigusabi kasutamine oli vajalik või oleks hageja saanud ka ilma selleta oma õigusi kaitsta. Juhul kui leitakse, et õigusabi kasutamine oli vajalik, peab kohus hindama, kas kantud kulud on mõistliku suurusega.¹²⁶

Tavapäraselt ei ole võlausaldajate peamiseks tegevusalaks võlgnevuse sissenõudmisega seonduv ning sellest tulenevalt on võlausaldaja kohustud võlgade sissenõudmiseks tegema täiendavaid kulutusi. Eelkõige võib võlausaldaja vajada konsultatsiooni meeldetuletuskirjade, võlanõuete või lepingute ülesütlemiskirjade koostamisel. Sarnaselt inkassoteenustasudega tuleks kohtueelsete õigusabikulude määratlemisel sissenõudmiskuluks vaadelda asjaolu, kas õigusabikulu on tekkinud võlgnevuse sissenõudmise menetluse käigus või liigituvad õigusabikulud menetluskulude hulka.

Kohtueelsete õigusabikulude ja inkassoteenuse kasutamise kulutuste hüvitamise käsitlemisel sissenõudmiskuluna on oluline hinnata võlausaldaja poolt tehtud kulutuste tegelikku vajalikkust ning kas tehtud kulutused on mõistlikud. Mõistlikkuse hindamisel peaks võlausaldaja suutma tõendada tehtud kulutuste hulka ning selgitama kulutuse põhjuse. Autori hinnangul ei ole mõistlik sissenõudmiskulude hüvitamise kohustust sätestada lepingus suletud tingimusena, vaid hüvitamisele peaksid kuuluma tegelikkuses võla sissenõudmisega seotud kulutused.

---

¹²⁵ Kull, I. VÕS § 128 lg 3. Võlaõigusseadus. Kommenteeritud väljaanne I. Tallinn, Juura 2006, lk 451, komm 4.2.4.

¹²⁶ RKTko 3-2-1-19-13, p 11 ja 12.

2.3. Sissenõudmiskulude tõendamine ja mõistlikkuse hindamine kohtumenetluses

Üldpõhimõtte kohaselt eeldatakse, et sissenõudmiskulude mõistlikkuse hindamisel tuleks lähtuda võla suuruselt võla nõudmiseks tehtud töö mahust, võla nõudmise meetodist ja teistest asjakohastest faktoritest.¹²⁷ Kuivõrd kehtivast seadusest ei tulene üheselt, mida võib pidada mõistlikeks või ebamõistlikeks sissenõudmiskuludeks, on nende igakordne kontrollimine keerukas nii tarbijale kui ka kohtule.¹²⁸

Sissenõudmiskulude hüvitamisel peaks võlausaldaja lähtuma printsibist, et kahju tekitaja kohustuseks on hüvitada kogu tekkinud kahju võimalikult täielikult. Kahju hüvitamisel on oluline, et nõude esitaja peab esitama selge ja veenva tõenduse kahju tekkimise kohta. Veenvateks tõenditeks võib pidada menetluskasid, arveid ning kahju täpset kalkulatsiooni. Eesti õigusnormistik ei täpsusta, millistest kriteeriumidest tuleks kahju hüvitamisel lähtuda, aga praktikast tulenevalt nähakse ette mõistlikkuse kriteerium. Õiguskirjanduses on leitud, et mõistlikkuse printsibist lähtumine, peaks ära hoidma üle- või alakompenseerimise ning tagama hüvitise vastavalt reaalsetele kulutustele.¹²⁹ Mõistliku kulude hindamisel ei saa arvestada üksnes keskmist kulu, vaid arvestada tuleks ka muid asjaolusid.¹³⁰ Lisaks on oluline märkida, et sissenõudmiskulu käsitlemisel tuleks arvestada eraldi kulu võimalikele töövahenditele, tööjõule ja tööajale.¹³¹

Soome õiguses on sarnaselt Eesti õigusele kehtestatud mõistlike sissenõudmiskulude hüvitamise kohustus. Sissenõudmiskulude nõude esitamine on põhjendatud kui kulutused on tekkinud võlausaldaja või inkassoettevõtte poolt võlgnevuse sissenõudmiseks tehtud pingutuste tulemusena. Võlgnik vastutab üksnes põhisumma sissenõudmiseks tehtud sissenõudmiskulude eest. Nõutavad sissenõudmiskulud peavad peegeldama võlausaldaja tegelikke kulusid. Inkassoettevõtja või muu lepingupartneri poolt tehtud sissenõudmiskulude hüvitamiseks peab võlausaldaja tõendama, et nõutavad kulutused on võlausaldaja poolt kantud. Mõistlike kulude

---

¹²⁷ Justiitsministeerium. Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsus. 25.03.2014. eelnoud.valitsus.ee/main#W31bfyEk (05.04.2015).

¹²⁸ Seletuskiri võlaõiguse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde 786SE

¹²⁹ Kingisepp, M. Kahjuhüvitis postmodernses deliktiõiguses. Tartu, Tartu Ülikooli Kirjastus, 2001, lk 50 ja 83.

¹³⁰ Simovart, M.A, Värvi, A. Kriitilisi märkusi mõistlikkuse põhimõtte rakendamise kohta. *Juridica* I/2012, lk 71-72.

¹³¹ TMKo 2-13-45030.

hüvitamise kohustust täiendavad seadusega reguleeritud sissenõudmiskulude piirmäärad.¹³²

Sissenõudmiskulude suuruse mõistlikkuses veendumise keerukus võib praktikas viia olukorrani, kus tarbijad loobuvad vaidlustest ning võlausaldajale tasutakse ka sissenõudmiskulud, mida peetakse ebamõistlikult suurteks. Sissenõudmiskulude ebamäärase tõlgendamise tõttu on praktikas levinud küllaldased probleemid ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude nõuete esitamise näol ning sellest tulenevalt on seadusandja pidanud vajalikuks luua sissenõudmiskulude kindlam ja selgem raamistik. Sissenõudmiskulude piiramise eesmärgiks on kaitsta tarbijat makseraskustesse sattumise korral ebaproportsionaalsete kõrvalkulutuste eest.¹³³

Inkassokulude hüvitamisel tuleb täiendavalt vaadelda, et kulutused oleksid mõistlikud VÕS § 128 lg 3 mõttes ning kulutused oleksid võlausaldaja nõude maksmapanekuks sisuliselt vajalikud ja põhjendatud ega riku VÕS § 139 lg-s 2 sätestatud võlausaldaja kahju vähendamise kohustust.¹³⁴ VÕS § 139 lõige 2 sätestab, et kahjustatud isik, kes oleks saanud mõistlike pingutustega ära jätta kahju tekkimise või vähendada tekkinud kahjuhüvitist, ei või kahju tekitajat jätta olukorda, kus ebatavaliselt suure kahju tekkimine on ootuspärane. Kahjustatud isiku omaosaluseks ei saa üldjuhul lugeda olukorda, kus isik kasutab kellegi teenuseid tema professionaalsete omaduste tõttu ning loodab selles vallas temale ilma omapoolset järelvalvet teostamata.¹³⁵

Õigusabiteenuse korral tuleb tõendada, mitu tundi teenust osutati ning osutatud teenuse hind. Mõistlikkuse hindamine hõlmab eelkõige kulude vajalikkust ning seda, kas tehtud kulutused olid selles suuruses paratamatud. Õigusabikulude mõistlikkuse hindamisel ei saa lugeda kulutusi põhjendatuks üksnes võlausaldaja enda koostatud kulutuste nimekirja ja kalkulatsiooni alusel.¹³⁶ Võlausaldaja esitatud arve ei peegelda kantud kulude mõistlikkust ning mõistlikkuse hindamisel peaksid kohtud suuremat tähelepanu pöörama kulude vajalikkusele ja põhjendatusele.¹³⁷

Töö autor leiab, et sarnaselt Soome õigusele tuleks ka Eestis arvestada sissenõudmiskulude

---

¹³²Finnish Competition and Consumer Authority. Good debt collection practice in consumer debt collection, 2014, lk 19. www2.kuluttajavirasto.fi/File/b67c51a3-76ae-4c37-ba96-1d43f9c7eec8/Good+practice+in+consumer+debt+collection.pdf (14.03.2015).

¹³³ Seletuskiri võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu juurde 786SE

¹³⁴ TrtRKO 2-12-32708.

¹³⁵ Sein, K. VÕS § 139. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2006, lk 488 komm 4.4.

¹³⁶ RKTko 3-2-1-19-13, p 11 ja 12.

¹³⁷ Margus, K.. Võla sissenõudmiskulude regulatsiooni muutmise vajalikkus tarbijaõigussuhetes. Juridica II/2014 lk 124.

suuruse määramisel tegelikkuses tekkinud kuludest, võtta arvesse tehtud töö hulk ning kontrollida, kas tehtud kulutused on olnud vajalikud nõude maksmapanekuks. Eelkõige tuleks hinnata, kas võlausaldaja on teinud piisavalt pingutusi, et nõue tasutakse õigeaegselt. Võlausaldaja poolt võlgnevuse sissenõudmiseks tehtavad kulutused sõltuvad ka asjaolust, kas laenusaja on esitanud lepingu sõlmimisel tõesed andmed ning andmete muutmisel edastanud võlausaldajale kehtivad andmed. Kui lepingut rikkunud pool ei ole täitnud kohustust esitada võlausaldajale kehtivad kontaktandmed, on võlausaldajal kontakti loomine keerukas ning sellest tulenevalt võivad võlausaldajale kaasneda märkimisväärsed kulutused, mille tekkimisega ei ole võimalik lepingu sõlmimisel arvestada. Kuivõrd sissenõudmiskulude suuruse kokkuleppimisel ei ole võimalik etteulatavalt prognoosida lepingu rikkumisega kaasnevate kulutuste hulka ning töömahtu, on oluline, et võlausaldaja tõendaks sissenõudmiskulude hüvitamise nõude esitamisel tehtud töö hulka ning põhjendaks tehtud kulutuste vajalikkuse.

2.4. Võla sissenõudmiskulude hüvitamisega seotud probleemid kohtumenetluses

Sissenõudmiskulude hüvitamise probleemid tulenevad eelkõige sellest, et kehtiv regulatsioon ei määratle üheselt sissenõudmiskulude mõistet ning sissenõudmiskulude hüvitamise põhimõtet. Sissenõudmiskulude vähese reguleerimise tagajärjel on praktikas tõusetunud probleemid ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude hüvitamise nõuete näol. Eelkõige võib pidada probleemiks asjaolu, et Eestis puudub regulatsioon inkassoettevõtete tegevuse üle ning võlgnevuse väljamõistmine on võimalik kasutades maksekäsu kiirmenetlust või vahekohtuid. Lisaks võib pidada Eesti õiguses probleemiks tarbijate vähest teadlikkust ning passiivsust oma õiguste kaitsel¹³⁸.

Maksekäsu kiirmenetluse eesmärgiks on lihtsamate nõuete menetlemise kiirendamine ja menetlusökoonoomia. Maksekäsu kiirmenetlusele on omane, et kohus ei tuvasta nõude asjaolusid ning selle tõendatust. Tavalise hagimenetlusega võrreldes on maksekäsu kiirmenetlus enam formaliseeritud ja toimub suurel määral esitatud dokumentide ja andmete alusel. Maksekäsu kiirmenetluse alused tulenevad TsMS § 481 ning maksekäsu kiirmenetluse algatamise eeldusteks

---

¹³⁸ Saare, K.; Sein, K.; Simovart, M. A. Laenusaja õiguste kaitse SMS-laenu lepingute puhul. *Juridica I/2010*, lk 49.

on avaldaja ja võlgniku vaheline eraõiguslik suhe, poole vahel on lepinguline suhe ning nõue seisneb kindla rahasumma tasumises.¹³⁹

Eestis toimubki tarbijakrediidilepingust tulenevate võlgnevuste sissenõudmine üldjuhul maksekäsu kiirmenetluses. Riigikohtu analüüsis on jõutud seisukohale, et TsÜS § 86 kehtestatud heade kommete vastasus ei ole tegelikkuses realiseerunud ning tühisuse hindamise võimalused formaliseeritud menetluses on ebaselged. Praktikas ei hinda kohus maksekäsu kiirmenetluses tehingu võimalikku tühisust ning selle nõudmine formaalses menetluses on küllaltki keeruline.¹⁴⁰ Laenulepingu heade kommete vastaseks tunnistamine ei anna tulemust, kui võlausaldaja kasutab nõude maksmapanekuks maksekäsu kiirmenetlust ning laenuvõtja ei esita maksettepanekule õigeaegselt vastuväidet. Vastuväite õigeaegsel esitamata jätmisel, tee kohus TsMS § 489 kohaselt maksekäsu määruse, mis kuulub viivitamatult täitmisele.¹⁴¹

Maksekäsu kiirmenetluses ei ole tarbija õigused piisavalt tagatud ning kuna õiguse sisulist kohaldamist ei toimu, on seadusvastaste krediidinõuete maksmapanek lihtne. Lisaks on praktikas tõusetunud probleem, kus liigkasuvõtjast võlausaldaja kompromissi kinnitamisel surub tarbijast võlgnikule peale seadusvastased tingimused, mida keegi ei kontrolli.¹⁴² Maksekäsu kiirmenetlust kasutatakse krediidiandjate poolt ka lootuses, et võlgnik ei esita vastuväidet etteantud tähtaja jooksul ning kui vastuväidet ei esitata, kohtus nõude õigust ei kontrolli ning võlausaldaja saab maksekäsu ilma igasuguste formaalsusteta jõustada.¹⁴³ Lisaks eelnevale võib problemaatiliseks pidada asjaolu, et seadus ei kohusta maksekäsu kiirmenetluses esitama tõendeid, vaid TsMS § 482 lg 1 p 5 kohaselt peab avaldaja üksnes viitama tõendite lühikirjeldusele.¹⁴⁴

Maksekäsu kiirmenetluses märgitakse tavapäraselt sissenõudmiskulu kõrvalnõudena, kuid maksekäsus jääb selgusetuks, kuidas sissenõudmiskulu on tekkinud. Selline olukord annab võlausaldajale laialdase võimaluse ebamõistlike sissenõudmiskulude väljamõistmiseks ning juhul kui maksekäsule ei esitata vastuväidet, on võlausaldajal võimalik sissenõudmiskulude

---

¹³⁹ Vutt, M. Maksekäsu kiirmenetluse kohtupraktika probleeme. Kohtupraktika analüüs. Tartu: Riigikohus, juuni 2011, lk 4. www.riigikohus.ee/vfs/1140/Maksek2suKiirmenetlus_MargitVutt.pdf (02.03.2015).

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Saare, K.; Sein, K.; Simovart, M. A. Laenusaja õiguste kaitse SMS-laenu lepingute puhul. *Juridica I/2010*, lk 49.

¹⁴² Kõve, V. Tsiviilkohtumenetluse kiirendamise võimalused ja nendega seotud ohud. *Juridica IX/2012*, lk 671.

¹⁴³ Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiirlaenualgatus. Analüüs ja ettepanekud. Veebruar 2014, lk 21 www.mkm.ee/sites/default/files/kiirlaenualgatus_analyys_ja_ettepanekud.pdf (04.03.2015).

¹⁴⁴ Urbanik, A. Tarbijast laenusaja liigkasuvõtmise eest kaitsvad sätted ja nende menetluslik kohaldamine. Konkursitöö. Tartu 2014, lk 46. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/andrei_urbanik_-_konkursitoo.pdf (04.03.2015).

hulka arvata ka põhjendamatu kulutusi.

Märkimisväärne on olukord, kus maksekäsu määrusest nähtub, et avaldaja on märkinud kõrvalnõuete hulka võlgnevuse sissenõudmisega seotud kulud 23.91 eurot ning täiendavalt on kõrvalnõuete juures välja toodud nõue meeldetuletuskirjade eest summas 56.00 eurot.¹⁴⁵

Lisaks eelpooltoodule ilmestavad selgelt maksekäsu kiirmenetluses väljamõistetud võlgnevuste probleemi Pärnu Maakohtu 03.06.2014 maksekäsu määrused 2-14-14175 ja 2-14-14765¹⁴⁶, millest nähtub, et võlausaldaja on võlgnikult nõudnud nõudekirja alusel tekkinud võlgnevuse sissenõudmist paralleelselt kahes erinevas maksekäsus. Olukorda selgitab asjaolu, et võlausaldaja on esitanud kohtule kaks eraldi avaldust, märkides esimesel avaldusel nõudekirjade edastamise perioodiks 27.05.2010-28.03.2014 ning teisel avaldusel nõudekirjade edastamise perioodiks 04.06.2010-02.04.2014. Mõlema maksekäsu määruse alusel on võlausaldaja kasuks välja mõistetud nõudekirjade edastamise nõuded. Kuivõrd võlausaldaja on märkinud nõudekirja edastamise nõude põhinõudena, nõutakse täiendavalt kõrvalnõuetena intressi ning viivise tasumist. Autori hinnangul on tegemist sisuliselt samal perioodil edastatud nõudekirjadega ning kuivõrd eraldi ei ole välja toodud sissenõudmiskulude hüvitamise kohustust ega lepingust tuleneva võlgnevuse suurust, jääb selgusetuks, kas nõudekirja näol on tegemist tekkinud sissenõudmiskuludega või sisaldab põhinõue endas nii lepingujärgset võlgnevust kui ka sissenõudmiskulusid.

Maksekäsu kiirmenetluses valede andmete esitamisele on juhtinud tähelepanu ka Riigikohtu kolleegium ning leidnud, et maksekäsu kiirmenetluses märkis võlausaldaja põhinõude suuruseks 985.00 eurot, kuid kohtule esitatud hagi erines põhinõude suurus märkimisväärselt ning moodustas 396.25 eurot. Kolleegium leidis, et hageja soovis kallutada maakohut rikkuma TsMS § 481 lg-t 21, mille kohaselt ei kohaldata maksekäsu kiirmenetlust kõrvalnõuetele (eelkõige viivis, intress, lepingu tasud ja võla sissenõudmisega seotud tasud) ulatuses, mis ületavad põhinõuet.¹⁴⁷

Maksekäsu menetluse problemaatikat on käsitletud ka Euroopa Kohtu 14. juuni 2012. a otsuses C-618/10 *Banco Español de Crédito SA versus Joaquín*, milles on välja toodud, et õigusnormid,

---

¹⁴⁵ PMK maksekäsu määrus 2-14-34564.

¹⁴⁶ PMK 03.06.2014 maksekäsu määrused 2-14-14175 ja 2-14-14765.

¹⁴⁷ RKTkm 3-2-1-186-13, p 24.

mis ei võimalda hinnata oma algatusel tüüptingimuste kehtivust, ei ole kooskõlas tõhususe põhimõttega ning sellistes vaidlustes ei ole võimalik kohaldada tarbijatele ette nähtud kaitset.¹⁴⁸

Kohtuliku kontrolli tõhustamiseks peaksid kohtud kontrollima, et kui leping või hinnakiri näeb ette sissenõudmiskulude hüvitamise kohustust aga kohtule ei ole esitatud nõuet sissenõudmiskulude väljamõistmiseks, siis millise nõude alla on võlausaldaja sissenõudmiskulu arvestanud. Paljud võlausaldajad on seisukohal, et sissenõudmiskulud ei erine tavapärastest maksmata arvetest ning lisavad sissenõudmiskulud põhivõlgnevuse hulka. Sissenõudmiskulude arvestamine põhinõude hulka ei ole võimalik põhjusel, et sissenõudmiskulude hüvitamine on üks kahju hüvitamise viisidest. Kui aga nõudest ei nähtu sissenõudmiskulude suurus, peaksid kohtud sellele erilist tähelepanu pöörama ning vajadusel nõudma täpset nõude kalkulatsiooni. Sissenõudmiskulude mõistlikkuse hindamiseks, peaks võlausaldaja esitama kohtutele täpsed andmed, millest sissenõudmiskulu koosneb.¹⁴⁹

Hagile vastamata jätmise korral võib kohus hageja nõusolekul TsMS § 407 lg 1 alusel rahuldada hagiavalduses märgitud nõuded põhjendatud ulatuses tagaseljaotsusega. Kui kostja ei ole tähtaegselt vastanud, loetakse hageja esitatud faktilised väited kostja poolt omaksvõetuks.

Tagaseljaotsuste puhul on praktikas probleemiks asjaolu, et tagaseljaotsustega mõistetakse alusetult välja lubamatuid krediidinõudeid.¹⁵⁰ Tagaseljaotsused on tarbijakrediidilepingute vaidlustes pigem reegel kui erand. Eelkõige tehakse tagaseljaotsused kiir-laene puudutavates laenu- ja krediidilepingute vaidlustes. Kohtulahendite analüüsis on leitud, et võlausaldajad märgivad haggisse soovi rahuldada hagiavaldus tagaseljaotsusega, mis annab neile võimaluse välja nõuda ka tõendamatuid kulusi.¹⁵¹

Autori hinnangul on tagaseljaotsuse üheks probleemiks ka asjaolu, et tagaseljaotsuse võib kohus TsMS § 444 lg 3 alusel teha ilma kirjeldava ja põhjendava osata. Sissenõudmiskulude väljamõistmisel peaks kohus tagaseljaotsuses hindama nende mõistlikkust ja välja tooma võlausaldaja poolt edastatud andmed sissenõudmiskulude kohta. Sissenõudmiskulude täpsel

---

¹⁴⁸ Euroopa Kohtu 14. juuni 2012. a otsuses C-618/10 *Banco Español de Crédito SA versus Joaquín*, eelotsusetaotlus.

¹⁴⁹ Margus, K. Võla sissenõudmiskulude regulatsiooni muutmise vajalikkus tarbijaõigussuhetes. *Juridica* II/2014 lk 122.

¹⁵⁰ Kõve, V. Tsiviilkohtumenetluse kiirendamise võimalused ja nendega seotud ohud. *Juridica* IX/2012, lk 670.

¹⁵¹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiir-laenu- ja ettepanekud. Veebruar 2014, lk 28. www.mkm.ee/sites/default/files/kiirulanuturg_analyys_ja_ettepanekud.pdf (03.03.2015).

märkimisel oleks võlgnikul võimalik saada ülevaade, mille alusel on kohtus nõude rahuldanud ning võimalik, et põhjendav osa motiveeriks vaidlustama otsust õigeaegselt, mis hoiaks kokku võlgniku täiendavaid kulusid. Eelkõige on oluline märkida, et tihti asuvad võlgnikud nõude üle vaidlema täitemenetluse raames ega mõista, et kohtutäitur täidab täitedokumenti formaalsuse printsiibist lähtuvalt ning nõude tekkimise aluste kontrollimine ei ole kohtutäituri pädevuses. Võlgnevusega mittenoustumine täitemenetluse raames nõuab võlgnikult laialdasemaid teadmisi ning tavapäraselt tuleb täiendavalt otsida õigusabi, mis aga toob kaasa võlgnikule lisakulutusi.

Vaidluste lahendamine vahekohtus põhineb poole kokkuleppel. Kui vahekohtu kokkulepe on tühine, lahendatakse vaidlused kohtus ning kohalduvad kohtualluvuse reeglid.¹⁵² Tarbijakrediidilepingutes on hakatud kasutama vaidluste lahendamist vahekohtutest. Omaraha.ee laenulepingu üldtingimustest nähtub, et laenulepingust tulenevad vaidlused lahendatakse poolte valitud kohtus või Tallinna Vahekohtus.¹⁵³ Kehtiva õiguse kohaselt ei saa vaidluste lahendamine vahekohtus olla lepingus kokku lepitud tüüptingimusena, vaid tarbijaga sõlmitud vahekohtu kokkulepe peab olema omakäeliselt või digitaalselt allkirjastatud.¹⁵⁴

Tarbija kaitseks on seadusandja leidnud, et vahekohtu otsuse edasi kaebamine TsMS § 751 lg 1 p 3 või VÕS § 43 lg 3 kaudu ja vahekohtu reglemendis sisalduva reegli kui tüüptingimuse tühisusele tuginemine - ei ole piisavalt otstarbekas ega tõhus abinõu. Seadusandja on teinud ettepaneku keelustada tarbijakrediidilepingutest tulenevate vaidluste lahendamise pidamine vahekohtutes. Vaidluste lahendamise piiramise eesmärgiks on tarbijate võimalike põhi- ja menetlusõiguste rikkumise piiramine. Lisaks osutub probleemiks, et alalise vahekohtu reglement ei pruugi arvestada tarbija kui nõrgema poole huvide ja õigustega ning olemasoleva õiguskaitsevahendid ei ole piisavalt tõhusateks abinõudeks vahekohtu otsuse edasikaebamiseks.¹⁵⁵ Alates 01.07.2015 jõustub tsiviilkohtumenetluse seadustiku muudatus, mille kohaselt on vahekohtu kokkulepe tühine, kui selle esemeks on tarbijakrediidilepingust tulenev vaidlus.¹⁵⁶

---

¹⁵² Pohla. A. Vahekohtu kokkuleppe tähtsus vahekohtumenetluses. *Juridica I/2014*, lk 1.

¹⁵³ Omaraha.ee laenulepingu üldtingimused. www.omaraha.ee/et/info/contracts/tos/ (04.03.2015).

¹⁵⁴ Seletuskiri tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde. eelvoud.valitsus.ee/main#FAJaM9wP (04.03.2015).

¹⁵⁵ *Ibid.*

¹⁵⁶ Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus. RT I, 12.03.2015, 5.

Tarbijakrediidilepingutest tulenevate vaidluste lahendamisel vahekohtus, võib osutuda probleemiks asjaolu, et võlausaldajatel on võimalik nõuda ebamõistlikelt suuri nõudeid ning põhinõudesse on võimalik arvestada ka kõrvalnõuetest tulenevad võlgnevused. Kuna see on suuresti probleemiks praegugi, võib vahekohtuid kasutades võlausaldaja tekkida uusi võimalusi ebamõistlike kulutuste sissenõudmiseks. Töö autor on seisukohal, et tarbijakrediidilepingust tulenevate nõuete menetlemine maksekäsu kiirmenetluses ning vahekohtute menetluses ei taga piisavalt tarbijate õigusi eelkõige põhjusel, et võlausaldaja nõuete üle puudub kontroll ning võlausaldaja ei pea põhjendama ega tõendama võlgnevuse tekkimise aluseid. Praktikas tõusetunud probleemi lahendamiseks võiks seadusandja kaaluda tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete lahendamise regulatsiooni täpsustamist maksekäsu kiirmenetluse raames.

3. Võla sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärad

3.1. Võla sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade kehtestamise vajalikkus

Võla sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade kehtestamise vajalikkuse tingis ühtse kohtupraktika ja võlgnevuse sissenõudmise kriteeriumite puudumine. Lisaks võimaldab kehtiv regulatsioon nõuda ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude hüvitamist. Sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisega püütakse saavutada olukord, kus tarbijalt nõutav sissenõudmiskulude hüvitis on võimalikult lähedane võlausaldaja tegelikele kulutustele ning sissenõudmiskulude hüvitis oleks mõistliku suurusega. Samuti püütakse reguleerida olukorda, kus võlausaldaja saaks kasutada sissenõudmiskulu hüvitist lisatulu allikana.¹⁵⁷ Sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade kehtestamise vajalikkuse välja selgitamiseks viidi Eestis läbi uuringud piirmäärade kehtestamise vajalikkuse osas ning piirmäärade kehtestamise aluseks võeti Euroopa riigid, kus on kehtestatud maksimaalne sissenõudmiskulu suurus seadusega.¹⁵⁸

Seadusandja on leidnud, et sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärad aitaksid tagada sissenõudmiskulude nõude mõistlikkuse ning annavad lubatava suuruse kohta selge juhise nii võlausaldajale kui ka võlgnikule. Sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamine seab oluliselt selgemad raamistikud kohtutele ning tüüptingimuste üle kontrolli teostavale Tarbijakaitseametile.¹⁵⁹

Sissenõudmiskulu hüvitamise kohustuse ning suuruse piiramisel on oluline arvestada põhiseadusest tulenevate piirangutega. Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS)¹⁶⁰ § 19 tagab igatühele vaba eneseteostuse õiguse tingimusel, et austatakse ja arvestatakse kolmandate isikute õiguste, põhiseadusliku korra ning heade kommetega.¹⁶¹ Kui võlaõiguslike lepingute sõlmimine on teatud õigussubjektidele keelatud või nende sisu on imperatiivselt määratud, siis on tegemist

---

¹⁵⁷ Justiitsministeerium. Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsus. 25.03.2014. eelnoud.valitsus.ee/main#W31bfyEk (05.04.2015).

¹⁵⁸ Sein, K.; Volens, U. Legal Problems and Regulations related to Easy-access Non-secured Consumer Loans in Estonia. *Juridica International* 22/2014, lk 136.

¹⁵⁹ Justiitsministeerium. Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsus. 25.03.2014. eelnoud.valitsus.ee/main#W31bfyEk (05.04.2015).

¹⁶⁰ PS, RT I, 27.04.2011, 2.

¹⁶¹ RKKKo 3-1-1-97-09.

põhiõiguste piiramisega, mida saab teha ainult kooskõlas PS § 11 tulenevaga. PS §-i 11 kohaselt peavad olema piirangud vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust.¹⁶² Õiguste ja vabaduste iga riive peab vastama kõigile põhiseaduse normidele ning kooskõla tingimused olenevad sellest, millist liiki põhiõigusega on tegemist.¹⁶³ Eneseteostust võib piirata eraõiguslike vahenditega, milleks võivad olla lepingulised tegevus- või toimingute keelud aga ka tüüptingimused.¹⁶⁴

Sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisel on seadusandja järginud põhiseadusest tulenevaid kohustusi ning leidnud, et sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisel on vajalik eraldi reguleerida võla sissenõudmiskulude suurus lepinguliste suhete kestvuse ajal ning pärast lepingu lõppemist. Sissenõudmiskulu hüvitise hulka ei peetud vajalikuks arvestada täiendava maksegraafiku sõlmimise ega refinantseerimise tasusid. Maksegraafiku sõlmimist või maksetähtpäeva edasilükkamist tasu eest peetakse eraldiseisvaks krediidilepinguks.¹⁶⁵

Sissenõudmiskulude hüvitamist lepingu kehtimise ajal ei ole peetud oluliseks väga täpselt reguleerida ning seadusandja on pidanud vajalikuks määrata üksnes meeldetuletuskirja edastamise tasu. Pärast lepingu lõppemist nõutavate sissenõudmiskulude hüvitise kogusumma peab hõlmama kõikvõimalikud võla sissenõudmiseks tehtavate toimingute kulud, milleks võivad olla: meeldetuletuskirjade edastamise või helistamise kulud, võlgnikuga kohtumiseks tehtavad kulutused ning võimalikud registripäringute kulud. Lisaks peeti vajalikuks reguleerida iga üksiku meeldetuletuskirja edastamisega seonduv kulu.¹⁶⁶ Soome õiguses tulenevad kohtueelse võlgnevuse sissenõudmisega kaasnevate kulutuste hüvitamise alused võlgnevuse sissenõudmise seadusest, mis sätestab võlgnevuse sissenõudmisega seotud kulutuste piirmäärad. Sissenõudmisega seotud kulutuste piirmäärade kehtestamise tingis eelkõige ebamõistlikult suurte võla sissenõudmiskulude väljamõistmine ning asjaolu, et tarbijate hulgas süvenes ülelaenamise probleem.¹⁶⁷

Soomes on tarbijakrediidilepingutest tulenevaid sätteid korduvalt muudetud ning viimaste muudatuste raames karmistati krediidivõimelisuse hindamise reegleid ja keelati lisatasu

---

¹⁶² Kull, I. Lepinguvabaduse põhimõte Euroopa ühtlustavas tsiviilõiguses ja Eesti tsiviilõiguse reform. www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11654 (12.01.2015).

¹⁶³ Ernits, M. PS § 11. Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2012, komm 2.

¹⁶⁴ Kull, I.; Käerdi, M.; Kõve, V. Võlaõigus I. Üldosa. Tallinn, Juura 2004, lk 54.

¹⁶⁵ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. 786 SE.

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ Makkonen, A. Instant Loans: Problems and Regulations in Finland. *Juridica International* 22/2014, lk 109.

nõudmine SMS-ide või muude edastatavate teadete eest. Soome õiguses on täpsustatud sissenõudmiskulu mõistet ning sätestatud sissenõudmiskulude maksimummäärad. Oluline on märkida, et sissenõudmiskulude suuruse piiramiseks on antud võlgnikule õigus paluda sissenõudmismenetluse peatumist ning võlgnikul on õigus vaidlustada sissenõudmisprotsess kohtus. Peamiseks põhimõtteks sissenõudmiskulude maksimummäärade kehtestamisel oli nõudekulude suhe võla suurusega. Nõudekulude tekkimisel tuleb arvesse võtta tehtud töö hulk ning tegelikkuses tekkinud kulud.¹⁶⁸

Soomes kehtivate võla sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisel leiti, et eraldi tuleb piirmäärad kehtestada võlausaldajale ja inkassoettevõtjatele.¹⁶⁹ Eestis leiti, et eraldi piirmäärad pole vajalikud ning sissenõudmiskulude hüvitise piirmäära suurust tuleb arvestada rahalise nõude pealt ning tarbija peab tasuma sissenõudmiskulude hüvitist kokku seaduses sätestatud ülempiiri ulatuses. Lisaks on regulatsiooni lisatud erisus, et kui nõue loovutatakse, võib uus võlausaldaja nõuda sissenõudmiskulude hüvitist üksnes ulatuses, millises ei ole eelmine võlausaldaja seda nõudnud.¹⁷⁰ Lätis reguleeriti küll sissenõudmiskulude maksimummäärad, mille tulemusena vähenesid märkimisväärselt tarbija kulutused, kuid seadusandja on leidnud, et täiendavalt tuleks reguleerida olukord, kus võlgnevuse sissenõudmisprotsess antakse ühelt isikult teisele.¹⁷¹

Võlgade sissenõudmiskulude piirmäärade määramisel tuleks lähtuda põhimõttest, et maksimaalsed määrad tuleks kehtestada vastavalt võla suurusele.¹⁷² Eestis sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade kehtestamisel on arvestatud teiste riikide praktikaga ning autor on seisukohal, et võrreldes Soome ja Läti regulatsioonidega, võib pidada Eestis kehtima hakkavat regulatsiooni õnnestunumaks. Eestis kehtestatud sissenõudmiskulude piirmäärade regulatsioon on selgem eelkõige põhjusel, et reguleeritud on sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäär kokku ega teki võimalust, et uuel võlausaldajal on võimalik nõuda eelnevalt tehtud kulutuste topelt tasumist. Sellise regulatsiooni kehtestamisega kaob ära võimalus, kus võlausaldaja ja

---

¹⁶⁸ Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiirlaenu- ja ettepanekud – analüüs ja ettepanekud. Veebruar 2014, lk 40 jj : https://www.mkm.ee/sites/default/files/kiirlanuturg_analyys_ja_ettepanekud.pdf (25.02.2015).

¹⁶⁹ Finnish Competition and Consumer Authority. Good debt collection practice in consumer debt collection, 2014, lk 23. www2.kuluttajavirasto.fi/File/b67c51a3-76ae-4c37-ba96-

¹⁷⁰ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 786 SE.

¹⁷¹ Kačevska, I. A Strict Regulatory Framework for SMS Credit and Its Effectiveness in Latvia. *Juridica International* 22/2014, lk 143.

¹⁷² Viscasillas, P.P. Late Payment Directive 2000/35 and the CISG. *Pace International Law Review*, Vol. 19, Issue 1, 2007, lk 138.

inkassoettevõtte kuuluvad sisuliselt ühte kontserni ning inkassoettevõtte saab kasutada eelnevaid võlausaldaja poolt tehtud meetmeid võla sissenõudmiseks. Oluline on märkida, et piirmäär kehtib nii põhivõlausaldajale kui inkassoettevõttele kokku. Kuna kehtestatud piirmäärad on küllaltki väikesed, võib tekkida olukord, kus sätestatud piirmäär ei taga kõikide tehtud kulutuste hüvitamist ning see toob omakorda kaasa olukorra, kus ollakse kohustatud esitama nõue ka piirmäära ületavate kohustuste hüvitamiseks.

3.2. Kehtestatud võla sissenõudmiskulude hüvitise piirmäärad

01.10.2015 jõustub VÕS¹⁷³ § 113², millega kehtestatakse sissenõudmiskulude hüvitamine tarbija poolt. VÕS § 113² lg 1 reguleerib lepingu kehtivuse ajal edastatavate sissenõudmiskulude hüvitamist ning võlausaldaja võib iga kohustuse kohta saadetava meeldetuletuskirja eest nõuda kuni 5 eurot. Meeldetuletuskirja hüvitise nõudmise eelduseks on vähemalt ühe tasuta meeldetuletuskirja edastamine.

Seadusandja ei ole pidanud vajalikuks sätestada sissenõudmiskulude hüvitise piirmäära lepingu kehtivuse ajal ning on piirdunud üksnes meeldetuletuskirja tasu reguleerimisega. Arvestades, et sätestatud ei ole lepingu kehtivuse ajal edastatavate meeldetuletuskirjade arvu ega sagedust, võib praktikas tõusetuda probleemid lepingu kehtivuse ajal edastatavate meeldetuletuskirjadega. Selline olukord annab võlausaldajale võimaluse lepingu kehtivuse ajal edastada suuremal hulgal meeldetuletuskirju väikse ajavahemiku tagant ning hiljem lepingu lõppedes on tarbija kohustatud tasuma lepingu kehtivuse ajal tehtud kulutused.

VÕS § 113² lg-st 2 tulenevad piirmäärad sissenõudmiskulude hüvitamise kogusummale ning meeldetuletuskirja edastamise tasude piirmäärad. Piirmäärad on sõltuvuses nõude suuruselt ning seadusandja on kehtestanud sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärad selliselt, et sissenõudmiskulude hüvitise kogusumma hõlmab endas ka meeldetuletuskirjade tasusid ning võlausaldajal on võimalus nõuda ka muid tehtud kulutusi. Muude kulutuste sissenõudmiseks peab võlausaldaja suutma põhjendada tehtud kulutuste vajalikkust.¹⁷⁴

Sissenõudmiskulude hüvitise suuruse määramisel on oluline, et nõude all tuleb mõista põhinõuet koos võimalike kõrvalnõuetega ning varasemalt tekkinud sissenõudmiskulusid ei tohiks

---

¹⁷³ VÕS, RT I, 23.03.2015, 75.

¹⁷⁴ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. 786 SE.

arvestada kõrvanõuete hulka. Varasemalt tekkinud sissenõudmiskulude arvestamisel kõrvalnõuete hulka tekiks praktikas olukord, kus sissenõudmiskulude arvelt suurendatakse hüvitise ülempiiri.¹⁷⁵ Seadusandja seisukohta kinnitab ka õiguskirjandus, milles on välja toodud, et sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäära määramisel on oluline, et võlausaldaja lähtuks sissenõudmiskulude hüvitise määramisel võlgnevuse põhinõude ning intresside suuruselt. Võlgnevuse summa määramisel ei tohiks võlasumma suuruse hulka arvestada sissenõutavaks muutunud viivist ega muid lepingust tulenevaid tasusid.¹⁷⁶

Sissenõudmiskulu hüvitise suuruse sõltuvus põhinõude suuruselt võib autori hinnangul kaasa tuua olukorra, kus sissenõudmiskulude hüvitise määramisel ei lähtu võlausaldaja põhinõude suuruselt ning võlanõude suuruse hulka arvestatakse ka muud tekkinud sissenõudmiskulud. On oluline, et sellist olukorda ei tekiks.

VÕS § 113² lg 2¹⁷⁷ kohaselt võib majandus- või kutsetegevuses tegutsev võlausaldaja nõuda tarbijaga sõlmitud lepingu alusel meeldetuletuskirja edastamise tasu ja maksimaalset sissenõudmiskulude hüvitist alljärgnevalt:

Võlausaldaja nõude suurus	Meeldetuletuskirja edastamise tasu	Maksimaalne sissenõudmiskulude hüvitis
Kuni 500.00 eurot	I kiri kuni 15.00 eurot kummagi kahe järgneva kirja eest kuni 5.00 eurot	kuni 30.00 eurot
üle 500.00 kuni 1000.00 eurot	I kiri kuni 20.00 eurot kummagi kahe järgneva kirja eest kuni 5.00 eurot	kuni 40.00 eurot
üle 1000.00	I kiri kuni 20.00 eurot kummagi kahe järgneva kirja eest kuni 5.00 eurot	kuni 50.00 eurot

Tabel 1 Sissenõudmiskulude hüvitise piirmäärad alates 01.10.2015

¹⁷⁵ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 786 SE.

¹⁷⁶ Randleman, D; Weinegart, S. Collection of Student Loans: A Critical Examination. Washington and Lee Journal of Civil Rights and Social Justice, Vol. 20, Issue 2, 2014.

¹⁷⁷ VÕS, RT I, 23.03.2015, 75.

Seadusandja on märkinud, et sissenõudmiskulude hüvitise ülempiirid on sätestatud maksimummääradena ning tegemist ei ole summadega, mida peaks igal juhul välja nõudma ning võlausaldaja kulud võivad olla ka väiksemad. Kui kantud kulutused on väiksemad, peaks võlausaldaja poolt nõutav sissenõudmiskulu hüvitis olema väiksem ning vastama tegelikult tehtud kulutustele.¹⁷⁸

Soomes on sissenõudmiskulude sissenõudmise määrad reguleeritud võla sissenõudmise seaduses (*Laki saatavien perinnästä*) ning võlausaldaja poolt edastatavate meeldetuletuskirjade maksimaalseks maksumuseks võib olla kuni 5.00 eurot.¹⁷⁹

Võlausaldaja poolt edastava maksenõude eest võib nõuda kuni 100 eurose võlgnevuse korral 14 eurot, 101 -1000 eurose võlgnevuse korral 24 eurot ja kui põhivõlgnevus ületab 1000 eurot, on sissenõudmiskulude suurus maksimaalselt 50 eurot. Maksenõude võib edastada maksimaalselt kaks korda.¹⁸⁰

Lisaks on kehtestatud võlgnevuse sissenõudmise maksimaalsed kulud, mis sõltuvad põhivõlgnevuse summast ning võlausaldajal on õigus nõuda kuni 100 eurose võlgnevuse sissenõudmise eest maksimaalselt 60 eurot, 101-1000 eurose võlgnevuse sissenõudmiskulusid maksimaalselt 120 eurot ja üle 1000 eurose võlgnevuse korral võib nõuda sissenõudmiskulusid kuni 210 eurot. Sissenõudmiskulude maksimumsumma hõlmab krediidi ajaloo päringute kulu, kirjaliku või elektroonilise kinnituse edastamise kulu ning maksegraafiku sõlmimise kulu. Määratud sissenõudmiskulude maksimummäärad peavad katma tavapärase ja minimaalsete maksegraafiku muutmise kulud, sealhulgas osamaksete edasilükkamise või pikendamise makseperioodi vältel. Kui maksegraafikusse tehakse oluline muudatus ning maksegraafiku muudatusi võib pidada samaväärseks uue maksegraafikuga, võib selle koostamise maksustada uuesti.¹⁸¹

Rootsi õiguses on sissenõudmiskulude hüvitamine reguleeritud samuti seadusega ning meetmed, mida võlausaldaja saab võlgniku suhtes rakendada, peavad olema kooskõlas seadusega. Juhul kui

---

¹⁷⁸ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. 786 SE.

¹⁷⁹ Laki saatavien perinnästä § 10. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990513.

¹⁸⁰ Finnish Competition and Consumer Authority. Good debt collection practice in consumer debt collection, 2014, lk 23. www2.kuluttajavirasto.fi/File/b67c51a3-76ae-4c37-ba96-1d43f9c7eec8/Good+practice+in+consumer+debt+collection.pdf (14.03.2015).

¹⁸¹ Finnish Competition and Consumer Authority. Good debt collection practice in consumer debt collection, 2014, lk 23. www2.kuluttajavirasto.fi/File/b67c51a3-76ae-4c37-ba96-1d43f9c7eec8/Good+practice+in+consumer+debt+collection.pdf (14.03.2015).

lepingupooled on kokku leppinud sissenõudmiskulude hüvitamises, on võlgnik kohustatud hüvitama võla sissenõudmisega seotud kulutused kuni 20.00 euro ulatuses ning meeldetuletuskirja edastamise kulud 6.50 euro ulatuses. Lisaks arvestatakse Rootsi õiguses sissenõudmiskulude hulka ka maksegraafiku sõlmimise kulu, mille eest on võlausaldajal õigus nõuda 19.00 eurot. Kui nõuet ei tasuta tähtaja jooksul, on võlgnik kohustatud hüvitama võlausaldajale võla sissenõudmisega seotud kulutused. Kulutuste hüvitamisel on oluline, et võla sissenõudmiseks tehtud kulud oleksid mõistlikud.¹⁸²

Taanis on reguleeritud sissenõudmiskulude piirmäärad seadusega ning võlausaldajal on õigus nõuda kahju hüvitamist seoses lepingu rikkumisega. Kehtestatud regulatsioonist tulenevalt võib võlausaldaja nõuda mõistlike ja asjakohaste kohtuväliste sissenõudmiskulude hüvitamist, tingimusel, et maksimisega viivitamine ei ole tingitud võlausaldaja tingimustest ning võlausaldaja võib edastada kolm tasulist meeldetuletuskirja. Iga edastatud kirja eest võib küsida tasu kuni 13.40 eurot.¹⁸³

Sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärad on kehtestatud erinevalt ning põhjamaades kasutatakse põhiliselt meeldetuletuskirjade edastamise tasude piiramist ning eraldi on peetud vajalikuks reguleerida ka maksegraafikute sõlmimise tasude määrasid. Eestis on sissenõudmiskulude kehtestamisel võetud aluseks sarnaselt Soomega nõude suurusest tulenevad piirmäärad, kuid eraldi ole peetud vajalikuks reguleerida inkassoettevõtjate tegevust.

Töö autor leiab, et seadusandja on kehtestanud piirmäärad küll selliselt, et võlausaldaja võib nõuda ka väiksemate kuluste hüvitamist, kuid siiski võib tekkida olukord, kus võlausaldajate tegelikud kulud on väiksemad, aga endiselt nõutakse maksimaalset sissenõudmiskulude hüvitist. Autor on seisukohal, et sissenõudmiskulude hüvitise piirmäärade kehtestamisel võib praktikas tõusetuda olukord, kus võlausaldajad märgivad seadusest tulenevad sissenõudmiskulude hüvitise määrad lepingu tingimusena või hinnakirjas ning tegelikult tehtud kulutuste tõendamine jääb puudulikuks. Eelkõige võib tõusetuda probleem maksekäsu kiirmenetluses, kus võlausaldaja märgib nõudeks seadusest tuleneva sissenõudmiskulu hüvitise maksimummäära, kuid tegelikkuses ei ole märgitud kulud tekkinud.

---

¹⁸² H.Persson, A; Hendrikson, A-S. Regulation of Instant Loans and Other Credits in Swedish Law. *Juridica International* 22/2014, lk 68.

¹⁸³ Jørgensen, Tanja. The Way to Over-indebtedness—Intensive Marketing, Easy Access to Loans, and Insufficient Legislation (Denmark). *Juridica International* 22/2014, lk 85.

Taanis on sissenõudmiskulude piirmäärade ülempiiri rakendamisel tõusetunud praktikas olukord, kus maksimaalsete lubatud laenukulude kehtestamine soodustab soovimatute kulude suurenemist. Võlausaldajad ei pööra sageli tähelepanu asjaolule, et seadusest tulenevalt on õigus iga meeldetuletuskirja eest lubatud küsida kuni 13.40 eurot, vaid tavapäraselt nõutakse kirja edastamise eest hüvitist seadusega lubatud maksimummääras.¹⁸⁴

Arvestades, et Taanis on sissenõudmiskulude piirmäärade ülempiiri rakendamisel tõusetunud olukord, kus võlausaldajad ei pööra tähelepanu asjaolule, et seaduses ei ole sätestatud kindel sissenõudmiskulu hüvitamise piirmäär. Töö autor leiab, et sarnane olukord võib tõusetuda ka Eestis ning lisaks piirmäärade kehtestamisele oleks vajalik sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsiooni täpsustada selliselt, et võlausaldajal oleks sissenõudmiskulude sissenõudmisel tõendamiskohustus ning tekkinud kulusid tuleks lisaks piirmääradele igakordselt tõendada. Selline regulatsiooni täpsustus piiraks võlausaldajate võimalust nõuda seadusest tulenevat sissenõudmiskulude maksimaalset hüvitist ning hüvitis vastaks tegelikult tehtud kulutustele.

3.3. Sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade piisavus võlausaldaja tegelike kulude hüvitamiseks ning piirmäära ületavate kulude hüvitamine

Sissenõudmiskulude piirmäärade piisavuse hindamisel on oluline, et võlausaldajad saaksid hilinevad maksimisest tulenevate sissenõudmiskulude katmiseks õiglast hüvitist, mis omakorda motiveeriks makseviivitusest hoiduma. Võttes aluseks sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamise alused majandus- ja kutsetegevuses tegutsevate poolte vahel, on oluline märkida, et sissenõudmiskulud peaksid endas hõlmama halduskulusid ning hüvitist hilinevad maksimisega seotud sisekulude eest. Sissenõudmiskulude piiramine peaks mõjutama võlgnikule hoiatavalt ning motiveerima maksetega hilineemisest hoiduma. Samas peaks paranema ka võlausaldaja positsioon hüvitise nõudmisel. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/7/EL preambula kohaselt peaks sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamine ära hoidma äärmiselt keerukate kulude tõendamise, milleks võib pidada võlgnikuga suhtlevate töötajate töötasu ja muid halduskulusid. Selliste praktiliste raskuste vältimiseks kehtestati sissenõudmiskulu kindla summana, et võlausaldaja saaks seda kasutada enda sisemiste kulutuste korvamiseks.¹⁸⁵

---

¹⁸⁴ Jørgensen, Tanja. The Way to Over-indebtedness—Intensive Marketing, Easy Access to Loans, and Insufficient Legislation (Denmark). *Juridica International* 22/2014, lk 93.

¹⁸⁵ Võlaõiguseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 372SE.

Töö autor leiab, et sissenõudmiskulude hüvitise määramisel tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et nõutavad kulud on võlausaldajal tegelikkuses tekkinud ning nendest lähtuvalt määratakse ka sissenõudmiskulude hüvitis. Sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamine ei peaks võimaldama äärmiselt keerukate kulude sissenõudmist, mille tekkimise vajalikkust ei suudeta tegelikkuses tõendada. Juhul kui seadusandja jätab piirmäärade kehtestamisel äärmiselt suure puhvri, võimaldab see omakorda võlausaldajal nõuda kulusid, mida tegelikkuses ei ole tekkinud. Sissenõudmiskulu hüvitise nõude esitamisel peaks võlausaldaja suutma tõendada ka nende kulutuste tekkimist, mille suurus ei ületa seadusega sätestatud sissenõudmiskulu hüvitise piirmäärasid.

Sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade kehtestamise eelnõu väljatöötamisel on Kaubandus- ja Tööstuskoda leidnud, et kehtestatavad piirmäärad on liiga väiksed ega võimalda võlausaldajal mõistlike kulude sissenõudmist. Edastatud seisukohas on leitud, et kuna maksimaalne sissenõudmiskulu hõlmab endas ka meeldetuletuskirjade edastamise tasu, siis piirmäära ja meeldetuletuskirjade edastamise tasu vahele jääv summa ei pruugi katta muid võlausaldaja poolt tehtud kulutusi. Lisaks on välja toodud olukord, kus kolme meeldetuletuskirja edastamine ei ole piisavaks võla sissenõudmise meetmeks ning kehtestatud võla sissenõudmiskulu hüvitis ei kata inkassoteenuse kasutamise seotud kulutusi. Kuna piirmäärasid ületavate kulude sissenõudmine võib osutuda keerukaks, jäävad osalised sissenõudmiskulud võlausaldaja kanda. Kaubandus- ja Tööstuskoda on seisukohal, et liiga väikesed sissenõudmiskulud võivad kaasa tuua olukorra, kus võlausaldajad hakkavad tekkinud kulusid nõudma kohtu kaudu, mis ühelt poolt suurendab kohtute töökoormust ning teisalt suurendaksid ka tarbijate kulusid.¹⁸⁶

Juhul kui kehtestatud piirmäärade ei piisa laenuandja tegelike kulutuste tasumiseks, võib praktikas tekkida olukord, kus laenuandjatel jääb saamata arvestatav tulu ning tegevusriskide maandamiseks tõstetakse teisi teenustasusid ning muu tulu võidakse saada võlgnikuga suhtlemisest, mis ei ole seotud võla sissenõudmisega. Finantsinspeksioon on seisukohal, et piirmäärade kehtestamisel oleks vajalik täiendavalt piirata ka teisi laenuandjate menetluskulusid,

---

¹⁸⁶ Kaubandus- ja Tööstuskoda. Arvamuse esitamine tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsuse kohta. 30.04.2014. www.koda.ee/public/Arvamus_tarbijalt_noutavate_sissenoudmiskulude_piirangute_valjatootamise_kavatsuse_kohta.doc. (08.04.2015).

eelkõige laenu pikendamise tasu.¹⁸⁷

Töö autor on seisukohal, et tarbijate õiguste kaitseks ei piisa üksnes sissenõudmiskulude hüvitise piirmäärade kehtestamisest, vaid eraldi tuleks vaadelda ka teisi laenuandjate menetluskulusid, mis võivad piirmäärade kehtestamisel märkimisväärselt suurenedada ning lepingu rikkumisel kaasneb tarbijale endiselt märkimisväärne kulu. Lisaks leiab töö autor, et seadusandja oleks pidanud sarnaselt Põhjamaadele reguleerima ka maksegraafiku koostamisega ning maksetähtaja pikendamisega seotud kulud. Sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamise tulemusena võivad võlausaldajad rikastuma hakata eelkõige maksetähtaja pikendamise või maksegraafiku koostamisega seotud kulude arvelt.

Seadusandja on pidanud vajalikuks tasakaalustada tarbijate ja võlausaldajate õigusi ning selleks, et välistada võimalus, et võlausaldaja tegelikud kulutused ei saa hüvitatud, leiti, et võlausaldajal peab jääma võimalus nõuda sissenõudmiskulude piirmäärasid ületavaid kulusid.¹⁸⁸ 01.10.2015 jõustuva VÕS¹⁸⁹ § 113² lg 4 võimaldab võlausaldajal nõuda sissenõudmiskulude hüvitise määra ületava kahju hüvitamist, eelkõige erakordselt keerukate sissenõudmistoimingute korral.

Sissenõudmiskulude piirmäärasid ületavate kulude kahju hüvitamine toimub kahju hüvitamise regulatsiooni alusel ning kahju hüvitamiseks tuleb edaspidi tõendada tekkinud kahju suurus ning selle tegelik tekkimine. Edaspidi ei piisa kahju hüvitamiseks lepingutingimusest, mis võimaldab võlausaldajal nõuda kokkuleppejärgset sissenõudmiskulude hüvitist. Võlausaldajal on kohustus tõendada ülempiiri ületav tekkinud kahju. Lisaks on kahju hüvitamise nõude esitamine võimalik erandlikel juhtudel ning erakordselt keeruliste sissenõudmistoimingute puhul, eelkõige kui võlgnikuga kontakti otsimine nõuab tavapäraselt suuremaid pingutusid. Seadusandja on leidnud, et ainuüksi asjaolu, et võlgnevust ei tasuta koheselt ning võlgnevuse sissenõudmine antakse inkassoettevõtjale, ei kujuta endast erakorraliselt keerukat sissenõudmistoimingut ning ülempiiri ületava kahju hüvitamise nõude esitamine ei ole õigustatud.¹⁹⁰

Võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse seletuskirja kohaselt võib pidada sissenõudmiskulu hüvitise piirmäära ületavateks kuludeks eelkõige kulusid, mis on

---

¹⁸⁷ Finantsinspektsioon. Seisukoht sissenõudmiskulude piiramise eelnõu VTK. 29.04.2014. eelnoud.valitsus.ee/main#1gVDUDog (08.04.2015).

¹⁸⁸ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 786SE.

¹⁸⁹ VÕS; RT I, 23.03.2015, 75.

¹⁹⁰ Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. 786SE.

tekkinud juristi või inkasso poole pöördumise tulemusena.¹⁹¹

Soome õiguses on reguleeritud sissenõudmiskulude piirmäära ületavate kulude hüvitamine selliselt, et võlausaldaja saab piirmäärasid ületavate kulude hüvitamist nõuda üksnes juhul, kui võlgade sissenõudmine on olnud erakordselt keeruline. Sellisel juhul peab võlausaldaja esitama andmed sissenõudmiskulude suuruse ning nende tekkimise põhjuste kohta. Lisaks on võlausaldaja kohustatud tarbijat teavitama asjaolust, et sissenõudmiskulude summa on suurem, kui ettenähtud maksimaalsete sissenõudmiskulude summa.¹⁹²

Töö autor on seisukohal, et kuigi seadusandja on pidanud võimalikuks sissenõudmiskulu hüvitise piirmäärasid ületavate kulude sissenõudmist tingimusel, et võla sissenõudmine on osutunud erakordselt keerukaks, peaks võlausaldaja sarnaselt Soomes kehtivale regulatsioonile teavitama tarbijat tekkinud sissenõudmiskuludest ning põhistama nende tekkimise vajadust. Samuti tuleks täpsustada, millisel juhul on tegemist äärmiselt keeruka võla sissenõudmisega. Selleks, et sisustada äärmiselt keerukas sissenõudmine, võiks seadusandja kaaluda täpsemate võla sissenõudmise juhendite kehtestamist, et võlausaldajad käsitleksid keerukat sissenõudmisprotsessi sarnaselt.

3.4. Muud tarbijat kaitsvad meetmed

Sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisel asunud seisukohale, et seadusandja poolt valitud meetmed tarbija huvide kaitse eesmärgi saavutamiseks ei ole piisavalt sobivateks, valitud meetmed ei lahenda probleeme seoses tarbijate teadlikkuse, ülemäärase laenemise, võlgade sissenõudmisega seotud liigsete kulude ega puuduliku õiguskaitsega maksekäsu kiirmenetluses.¹⁹³ Võla sissenõudmiskulude hüvitamise kohati ebamäärased sätted ei pruugi takistada laenude märkimisväärseid kulusid ning suured kulud suurendavad makseraskuste tekkimise riski. Piirmäärade kehtestamisel võib laenuandja jagada kulusid selliselt, et

---

¹⁹¹ Võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 372SE.

¹⁹² Finnish Competition and Consumer Authority. Recovery costs and debt collection process. www.kkv.fi/en/facts-and-advice/payment-bills-debt-collection/delayed-payment-and-collection/recovery-costs-and-debt-collection-process/ (14.03.2015).

¹⁹³ Jõks, A.; Vaske, V. re: tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu põhiseaduspärasus. Tallinn: Advokaadibüroo Sorainen, 03.11.2014, lk 2. www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=8c9b25c9-0da9-4b97-81e2-7688a62be641& (06.03.2015).

suurendatakse hindu tarbijale tervikuna.¹⁹⁴

Lähtudes eelpooltoodust, võib järeldada, et sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamine ei ole piisav, et tagada tarbijate õiguste küllaldane kaitse, ennetamaks ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulu hüvitisnõuete esitamist. Kuivõrd võlausaldajatel on võimalik nõuda ka seaduses sätestatud sissenõudmiskulu piirmäärasid ületava kahju hüvitamist, leiab töö autor, et seadusandja peaks täiendavalt kaaluma ka muude tarbijat kaitsvate meetmete kasutuselevõttu.

Seadusandja on asunud seisukohale, et tarbija õiguste kaitseks lepingulises suhtes krediitdilepingust tulenevate ebamõistlike kulude eest ei ole muid vähemriivavamaid meetmeid, mis oleksid sama tõhusad kui krediidi kulukuse määrale ja tarbijalt nõutavatele sissenõudmiskuludele ülempiiri seadmine.¹⁹⁵

Soome õiguses kehtib täiendavalt ka võlgnevuse sissenõudmisel tava (*good debt-collecton practice*), mille kohaselt on võlausaldaja kohustatud lahendama võlgade maksmise kohustuse vastutustundlikult. Võlgnevuse sissenõudmise protsessis on keelatud anda ebaõiget või eksitavat teavet, mis põhjustab ebamõistlike kulutuste tekkimise.¹⁹⁶

Põhja- ja Baltimaades on loodud võlgnevuse sissenõudmisega tegelevate äriühingute vabatahtlikud ühendused, mille peamisteks eesmärkideks on võlausaldajate huvide kaitse ning seadusandluse arengule kaasaaitamine. Oluliseks peetakse hea sissenõudmistava järgimist. Põhjamaades peetakse hea sissenõudmistava järgmist oluliseks olenemata piisavast seadusandlikust regulatsioonist ning tegevusvaldkonna litsentseerimisest. Sissenõudmistavad eeldavad, et võlgnevuste sissenõudmine oleks läbipaistev ning võlgnikuga suheldes tuleb arvestada, et inkassofirma eesmärgiks peaks olema kohtuvälise sissenõudmise edendamine. Eestis on loodud sarnaselt Soome võlausaldajate liidule Eesti Võlanõudjate Liit, kuid kahjuks kuuluvad antud liidu liikmeskonda üksnes kolm suuremat ettevõtet, kelleks on Julianus Inkasso, Intrum Justitia ja Lindorff Eesti.¹⁹⁷

Töö autor on seisukohal, et lisaks sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisele oleks

---

¹⁹⁴ Jørgensen, Tanja. The Way to Over-indebtedness—Intensive Marketing, Easy Access to Loans, and Insufficient Legislation (Denmark). *Juridica International* 22/2014, lk 92.

¹⁹⁵ Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 844SE.

¹⁹⁶ Makkonen, A. Instant Loans: Problems and Regulations in Finland. *Juridica International* 22/2014, lk 107.

¹⁹⁷ Erlach, E., Jaagund, K., Kaasik, A. jt. *Krediit ja võlad*. Tallinn, AS Äripäev 2008, lk 81-82.

täiendavalt vajalik koostada võlgnevuste sissenõudmise juhised ning soodustada hea sissenõudmistava laialdasemat kasutuselevõttu. Hea sissenõudmistava ning võlgnevuste sissenõudmise juhendite koostamisel oleks sissenõudmise protsess tarbijatele läbipaistvam ning võlgade sissenõudmine toimuks ühetaoliselt. See omakorda annaks suurema võimaluse kontrollida ebamõistlike kulude sissenõudmist nii kohtutel kui ka Tarbijakaitseametil.

Euroopas on asunud seisukohale, et tarbija kaitsmiseks liigkasuvõtivate ettevõtete eest, tuleks siseriiklikult kehtestada maksimaalsed laenumaksumused. Keskseks eesmärgiks peetakse laenu- ja sissenõudmiskulude läbipaistvamaks muutmist ning nende reguleerimist. Sissenõudmiskulude ülempiiri kehtestamine on otstarbekas, kui sama ülempiiri kohaldatakse kõikidele krediitdilepingutele ning selle kasutuselevõtt võib parandada kulude maksimaalset maksumust. Maksimaalse ülempiiri on kehtestanud näiteks Belgia, Prantsusmaa ja teatud määral ka Holland.¹⁹⁸ Taani õiguses on kaalutud võimalust võtta kasutusele maksimaalne laenu suurus, kuid on leitud, et maksimaalse laenu suuruse kasutuselevõtu miinusteks võib pidada asjaolu, et seadusandjal on keerukas määrata asjakohane maksimaalne laenusumma kõiki erinevat tüüpi laene arvestades. Maksimaalsete laenu suuruse kasutuselevõttuga võivad praktikas laenukulud suurenedada ning võlausaldajad võivad hakata nõudma maksimaalset lubatud laenukulusid.¹⁹⁹

Soomes on tarbijakaitseadusesse lisatud tingimus, et võlausaldaja ei tohi maksetega hilinevad tarbijalt nõuda kohustuste täitmist, kui makseviivitus on tingitud töötusest, haigusest või muust sotsiaalsest asjaolust. Õigusvahendite kasutamine on lubatud, kui nende kasutamise keeld oleks võlausaldaja suhtes ebaõiglane.²⁰⁰

Turu korrastamiseks võiks alternatiivse meetmena kaaluda tegevusloa, vastutuskindlustuse, miinimumkapitali, usaldusväärse ja ametialaste oskuste nõuete kehtestamist teenusepakkujatele. Mitmetes Euroopa riikides on väikelaenupakkujad allutatud pankadega sarnasele finantsjärelevalvele ning neile kehtivad tõhusad kapitalinõuded. Vastutustundliku laenamise põhimõtte rikkumisel on võimalik kohaldada rahatrahve või peatada tegevusluba. Pakutavad meetmed sekkuvad küll laenupakkujate ettevõtlusvabadusse, kuid ettevõtluse üle

---

¹⁹⁸ Jørgensen, Tanja. The Way to Over-indebtedness—Intensive Marketing, Easy Access to Loans, and Insufficient Legislation (Denmark). *Juridica International* 22/2014, lk 92.

¹⁹⁹ *Ibid*, lk 93.

²⁰⁰ Riigikogu Kantselei Õigus-ja Analüüsiosakond. Tarbijakrediit Soomes, Rootsis, Lätis ja Saksamaal. 03.10.2012. www.riigikogu.ee/doc.php?174587 (06.04.2015).

järelevalve teostamine on vähemintensiivne riive kui lepinguvabadusse sekkumine.²⁰¹

Paljudes riikides on reguleeritud kohtueelne võlgnevuste sissenõudmine seadusega. Seadus kohaldub nii võlausaldajatele kui ka võla sissenõudmisega tegelevatele ettevõtjatele. Kohtueelse võlgnevuse sissenõudmisel on oluliseks peetud reguleerida võlgnikuga suhtlus ning võlgnevuse sissenõudmisega seonduvad protseduurid.

Lätis on reguleeritud ka võla sissenõudmisega tegelevate ettevõtetega seonduv ning kehtestatud litsentsid. Litsentseerimise peamiseks põhjuseks oli kehtestada tõhusam järelevalve tarbijakrediidilepingute osas ning kaitsta tarbijaid laenupakkujate eest. Tarbijakrediidiandjatele kehtestati aktsiakapitali nõue ning litsents tuleb taotleda igal aastal. Litsentseeritud võlausaldajad on kohustatud esitama teavet sõlmitud tarbijakrediidilepingute ning väljastatud laenusummade kohta. Kui teavet ei avaldata või rikutakse märkimisväärselt tarbija õigusi, on õigus ettevõtte tegevus peatada või lugeda litsents kehtetuks.²⁰²

On uuritud asjaolu, kas tarbija kaitsmiseks oleks mõistlik reguleerida seadusega võlgnevuse sissenõudmisega tegelevate ettevõtjate käitumine ning võtta vastu ühtne reeglistik. Võlgade sissenõudmisega tegelevad ettevõtjad peaksid vastama ühtsetele nõuetele, et tagada võlgade sissenõudmise professionaalsus. Näiteks USA-s tegelevad võlgade sissenõudmisega ka litsentseeritud advokaadid ning uuringutest on selgunud, et võlgade sissenõudmisega seonduvate piirangute kehtestamine vähendab võla sissenõudmisega seonduvaid kohtuvaidlusi.²⁰³

Tarbija huvide kaitse eesmärgi saavutamiseks ei piisa üksnes piirmäärade kehtestamisest, vaid suurendada tuleks tarbijate teadlikkust ülemäärase laenamise, võlgade sissenõudmisega seotud kulude ning puuduliku õiguskaitse osas. Maksekäsu kiirmenetluses lahendatakse ligi 80% kiirlaenuvõlgadega seotud kohtuasjadest, kus kohus ei hinda lepingu võimalikku tühistust. Kuivõrd praktikas osutub probleemiks ka tarbijate oskamatus või suutmatus maksekäsu kiirmenetluses vastuväiteid esitada, võib järeldada, et kehtima hakkav regulatsioon ei toimi probleemsete laenude puhul paremini ega vähenda tarbijate kulusid, kelle suhtes on maksekäsk

---

²⁰¹ Jõks, A.; Vaske, V. re: tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu põhiseaduspärasus. Tallinn: Advokaadibüroo Sorainen, 03.11.2014, lk 2. www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=8c9b25c9-0da9-4b97-81e2-7688a62be641& (09.04.2015).

²⁰² Kačevska, I. A Strict Regulatory Framework for SMS Credit and Its Effectiveness in Latvia. *Juridica International* 22/2014, lk 139-141.

²⁰³ Needleman, J. Consumer Financial Protection Bureau's Advance Notice of Proposed Rulemaking for Debt Collection Practices: A Critical Look and the Attorneys' Response, *Bus. L. Today* 1 (2014) .

jõustunud. Tarbijate olukorra paremaks muutmiseks võiks seadusandja kaaluda maksekäsu kiirmenetluse õigusliku regulatsiooni täiendamist või parandada riigi õigusabi kättesaadavust.²⁰⁴

Autor on seisukohal, et maksekäsu kiirmenetluse keelamine tarbijakrediitdivaidlustes ei oleks otstarbekas. Maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni tuleks täiendada selliselt, et tarbijakrediitdivaidluste korral lasuks kohustus kontrollida võlausaldaja nõuete tekkimise aluseid ja nende vastavust kehtivatele regulatsioonidele. Lisaks tuleks kohustada võlausaldajaid esitama täpsemad võla tekkimise andmed maksekäsu kiirmenetluse algatamisel ning koheselt tuleks lisada ka tõendid, millest nähtuks nõude tekkimine ning selle tekkimise alus.

Tarbijate teadlikkuse ning võlgade sissenõudmisega seonduvate probleemide vähendamiseks, on oluline arendada professionaalse võlanõustamise teenust ning muuta antud teenus kättesaadavamaks. Võlanõustamise teenuste osutamise mahtude osas Eestis terviklikud andmed puuduvad, kuid võlanõustamise teenuse on kättesaadavaks teinud paljud lisaks Eesti Töötukassale ka paljud omavalitsused. Maksehäireregistris kajastatud andmete alusel on leitud, et võlanõustamisteenuse maht on ebapiisav ning piirkonniti ebahühtlane.²⁰⁵

Soomes on kasutusele võetud võlgnevuse register, mille alusel saab kontrollida laenusaaaja maksevõimet ning täiendavalt on tagatud juurdepääs rahvastikuregistrisse. Saksamaal on laenuaotleja kohta võimalik andmeid saada võlgnike registrist, mida peetakse esimese astme kohtu juures. Antud registri näol on tegemist sisuliselt maksuvõlglaste registriga.²⁰⁶ Sarnaselt Soomele ja Saksamaale võiks kaaluda ka Eestis maksuvõlglaste registri loomist, millest nähtuksid täpsemad andmed kohustuste olemasolu ja maksuvõlgnevuste osas. Eestis on võimalik maksehäirete osas infot saada Krediidiinfo vahendusel, kuid töö autor leiab, et maksuvõlglaste register võiks olla siiski riigi haldusalas.

Töö autor ei nõustu Justiitsministeeriumi seisukohaga, mille kohaselt puuduvad muud vähemkoormavad viisid tarbijate huvide kaitsmiseks. Eelkõige tuleks suurendada tarbijate teadlikkust seoses võlgade sissenõudmisega ning muuta kättesaadavamaks võlanõustamise

---

²⁰⁴ Jõks, A.; Vaske, V. re: tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu põhiseaduspärasus. Tallinn: Advokaadibüroo Sorainen, 03.11.2014, lk 2. www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=8c9b25c9-0da9-4b97-81e2-7688a62be641& (06.03.2015).

²⁰⁵ Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiirlaenu- ja ettepanekud. Veebruar 2014, lk 58. www.mkm.ee/sites/default/files/kiirlaenu_ ja_ ettepanekud.pdf (10.04.2015).

²⁰⁶ Riigikogu Kantselei Õigus- ja Analüüsiosakond. Tarbijakrediit Soomes, Rootsis, Lätis ja Saksamaal. 03.10.2012. www.riigikogu.ee/doc.php?174587 (06.04.2015).

teenus. Võlanõustamise teenuse kättesaadavamaks muutmisel on oluline, et teenus oleks ühtlase tasemega ning nõustamisega tegelevad koolitatud spetsialistid. Lisaks peaks seadusandja kaaluma maksekäsu kiirmenetluse õigusliku regulatsiooni täiendamist ning tarbijaga seonduvate vaidluste lahendamine võiks olla eraldi reguleeritud. Samuti leiab töö autor, et oluline oleks luua ühtne sissenõudmistava ning koostada võla sissenõudmisega seonduvad juhised, et vältida sissenõudmiskulu erinevat tõlgendamist.

Kokkuvõte

Võla sissenõudmiskulude tekkimise ja hüvitamise põhjalikuma käsitlemise tarbijakrediidilepingus tingis eelkõige asjaolu, et kehtiva regulatsiooni kohaselt ei ole üheselt reguleeritud sissenõudmiskulu määratlus ning see omakorda annab praktikas võlausaldajatele laialdase võimaluse asuda sisse nõudma ebamõistlikult suuri sissenõudmiskulusid. Sissenõudmiskulude tekkimise ja hüvitamise problemaatika seisneb selles, et puudub ühtne kohtupraktika sissenõudmiskulude väljamõistmiseks ja sissenõudmiskulu väljamõistmise tingimuste käsitlemiseks tarbijakrediidilepingutes.

Käesoleva magistritöö peamiseks eesmärgiks oli uurida ja analüüsida, kas kehtiva võlaõigusseaduse regulatsiooni alusel nõutavad sissenõudmiskulud on ebamõistlikult suured ning kahjustavad tarbijate huve. Lisaks analüüsiti, kas 01.10.2015 jõustuv tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsioon on piisav ja asjakohane, et tagada tarbija õiguste kaitse.

Töö eesmärgist lähtudes püüdis autor leida kinnitust hüpoteesile, et kehtiv võlaõigusseaduse regulatsioon ei taga tarbijate kui vähem teadlike ja kaitstute huve sissenõudmiskulude hüvitamisel ning 01.10.2015 kehtima hakkavad sissenõudmiskulude hüvitamise meetmed ja piirmäärad ei ole piisavad, tagamaks tarbijate õiguste kaitset.

Antud magistritöös on autor jõudnud järgmistele seisukohtadele:

Sissenõudmiskulude peamiseks probleemiks, millega tarbijad krediidilepinguid täites kokku puutuvad, on suured sissenõudmiskulud, mille kokkuleppimist võimaldab lepinguvabaduse põhimõte. Lisaks on kehtiva regulatsiooni kohaselt ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude nõude esitamine võimalik otsese sissenõudmiskulude hüvitamise normi puudumise tõttu ning võlausaldajatel on võimalik sissenõudmiskulude hüvitamisel tugineda erinevatele alustele. Sissenõudmiskulude hüvitamise kokkulepe tuleneb tavapäraselt lepingu tüüptingimustest või võlausaldaja hinnakirjast, mida tarbijal ei ole lepingu sõlmimisel võimalik muuta. Tüüptingimustest või hinnakirjast tulenevate sissenõudmiskulude hüvitamise probleemiks võib pidada asjaolu, et tasumise kohustus järgnes alati, olenemata tegelikest kulutustest. Oluline on märkida, et võlausaldajad põhjendavad sissenõudmiskulude suuruse märkimist lepingu tüüptingimusest või hinnakirjas eelkõige asjaoluga, et konkreetselt märgitud sissenõudmiskulud tagavad teenuse selguse ja läbipaistvuse ning see on kliendi huvides.

Sissenõudmiskulude hüvitamisel osutub peamiseks probleemiks ka sissenõudmiskulude suuruse mõistlikkuse hindamine. Kuivõrd kehtivast seadusest ei tulene üheselt, mida võib pidada mõistlikeks või ebamõistlikeks sissenõudmiskuludeks, on nende igakordne kontrollimine keerukas nii tarbijale kui ka kohtule. Sissenõudmiskulude suuruse mõistlikkuses veendumise keerukus on praktikas viinud olukorrani, kus tarbijad loobuvad vaidlustest ning võlausaldajale tasutakse ka sissenõudmiskulud, mida peetakse ebamõistlikult suurteks. Sissenõudmiskulude hüvitamise mõistlikkuse hindamisel tuleb tähelepanu pöörata nende põhjendatusele ning kontrollida, kas tehtud kulutused on olnud vajalikud nõude maksma panekuks. Eelkõige tuleks hinnata, kas võlausaldaja on teinud piisavalt pingutusi, et nõue tasutakse õigeaegselt. Sissenõudmiskulu määratlemisel tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et mitte kõiki võlausaldaja poolt tehtud võlgnevuse sissenõudmiseks tehtavaid pingutusi ei saa lugeda sissenõudmiskuludeks.

Sissenõudmiskulude hüvitamise kulud tekivad peamiselt meeldetuletuskirjade, SMS-teadete, võlateadete edastamise, lepingu ülesütlemise teadete ja hagihoiatuse teadete edastamisega seonduvast. Sissenõudmiskuludeks peetakse ka inkassoteenusega seonduvaid kulusid ning kohtueelse menetlusega tekkinud kulusid. Peamiselt kasutavad võlausaldajad sissenõudmiskulude hüvitamisel kahju hüvitamise norme ning nõue esitati VÕS § 115 lg 1 või § 128 sätetatule tuginedes. Vähesel määral kasutatakse sissenõudmiskulude hüvitamise nõude esitamisel VÕS § 113 lg 5 sätetatut. Oluline on märkida, et sissenõudmiskulu hüvitamise täpse regulatsiooni puudumise tõttu muutus sissenõudmiskulude hüvitamise kokkulepe pigem sanktsioneerivaks ning leppetrahvi sarnaseks, eelkõige põhjusel, et tasumisele kuulub lepingus kokkulepitud summa, mitte aga võlausaldajale tegelikkuses tekkinud kulud. Kahju hüvitise regulatsioonist lähtudes nõuavad võlausaldajad ka selliste kulutuste hüvitamist, mille tõendamine võis osutada keeruliseks. Lepingutingimuste ning kohtupraktika analüüsi tulemusena võib järeldada, et sissenõudmiskulu nõude rahuldamise eelduseks peaks siiski olema laenuandja tõendatud väljavõte tehtud kulutustest. Lisaks peab laenuandja suutma tõendada tehtud kulutuste vajalikkust.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt on võlgnikul võimalik ülemääraselt suurte sissenõudmiskulude hüvitamise kohustuse korral tugineda hea usu põhimõttele ning lepingu tühisuse sätetele, kuid ebamääraselt suurte sissenõudmiskulude tühistamiseks TsÜS § 86 sätetatut ei ole kohtupraktikas laialdaselt kasutatud. Üheks põhjuseks võib olla, et liigkasuliste kulude hüvitamine ei ole välja mõistetud mitte kohtumenetluse raames, vaid kulud on sisse nõudnud inkassoteenuse osutaja.

Sissenõudmiskulude täpse määratluse ning hüvitamise regulatsiooni puudumise tõttu ei ole kujunenud ühtset kohtupraktikat ning seetõttu on sissenõudmiskulude väljamõistmine erinev. Osadel juhtudel asus kohus seisukohale, et sissenõudmiskulude hüvitamise nõue on samastatav leppetrahviga ning kuna VÕS § 415 lg 1 ei näe ette tarbijakrediidilepingu täitmisega viivitamise korral leppetrahvi, jäeti sissenõudmiskulu hüvitis välja mõistmata. Töö autor jõudis järeldusele: selleks, et kehtiv regulatsioon täidaks oma eesmärgi, peaks olema kujunenud selge praktika, milles on välja toodud sissenõudmiskuluna käsitletavad nõuded, kuid lõplik sissenõudmiskulu nõue peaks tekkima siiski tegelike kulutuste alusel.

Ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude nõude esitamine on võimalik eelkõige seetõttu, et Eestis puudub regulatsioon inkassoettevõtete tegevuse reguleerimiseks ning võlgnevuse väljamõistmine on võimalik maksekäsu kiirmenetlust või vahekohtuid kasutades. Lisaks võib pidada Eesti õiguses probleemiks tarbijate vähest teadlikkust ning passiivsust oma õiguste kaitsel. Maksekäsu kiirmenetluses ei ole tarbija õigused piisavalt tagatud ning kuna õiguse sisulist kohaldamist ei toimu, on seadusvastaste krediidinõuete maksmapanek lihtne ning maksekäsu kiirmenetlus lõpeb erandlikult maksekäsu tegemisega. Maksekäsu kiirmenetluse probleemiks on asjaolu, et nõude sisu ega kokkulepete tingimusi ei kontrollita.

Alates 01.10.2015 jõustub võlaõigusseaduse muutmise seadus, millega täpsustati sissenõudmiskulude hüvitise regulatsiooni ning kehtestati meeldetuletuskirja edastamise kord nii lepingu kehtivuse kui ka lepingu lõppemise korral. Võla sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärade kehtestamise vajalikkuse tingis ühtse kohtupraktika ja võlgnevuse sissenõudmise kriteeriumite puudumine ning võimalus nõuda ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude hüvitamist. Seadusandja on leidnud, et sissenõudmiskulude hüvitamise piirmäärad aitavad tagada, et sissenõudmiskulude nõue on mõistlikkuse piirides ning annavad lubatava suuruse kohta selge juhise nii võlausaldajale kui ka võlgnikule.

Seadusandja on kehtestanud piirmäärad küll selliselt, et võlausaldaja võib nõuda ka väiksemate kuluste hüvitamist, kuid siiski võib tekkida teiste riikidega sarnaselt olukord, kus võlausaldajate tegelikud kulud on väiksemad, aga endiselt nõutakse maksimaalset sissenõudmiskulude hüvitist.

Sissenõudmiskulude piirmäärade suuruse rakendamise aruteludel on leitud, et kehtestatavad piirmäärad on liiga väiksed ega võimalda mõistlike kulude sissenõudmist. Leitakse, et kui piirmäärad ei ole piisavad, hakkavad võlausaldajad tekkinud kulusid nõudma kohtu kaudu, mis ühelt poolt suurendab kohtute töökoormust ning teisalt suurendavad ka tarbijate kulusid.

Finantsinspeksioon leidis, et piirmäärade kehtestamisel oleks vajalik täiendavalt piirata ka teisi laenuandjate menetluskulusid, eelkõige laenu pikendamise tasu. Seadusandja ei pidanud vajalikuks piirmäärade suurendamist, vaid võlausaldajatel on võimalik nõuda piirmäärasid ületavate kahjude hüvitamist. Sissenõudmiskulude piirmäärasid ületavate kulude kahju hüvitamine toimub ka edaspidi kahju hüvitamise regulatsiooni alusel ning kahju hüvitamiseks tuleb edaspidi tõendada tekkinud kahju suurus ning selle tegelik tekkimine. Oluline on märkida, et ka 01.10.2015 kehtima hakkav regulatsioon ei lahenda praktikas tõusetunud probleeme, kuna sissenõudmiskulude mõiste jääb ebaselgeks ning lisaks sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamist muid olulisi tarbijat kaitsvaid materiaal- ega menetlusõiguslikke muudatusi ei ole tehtud.

Autori hinnangul on püstitatud hüpotees leidnud kinnitust. Töö koostaja leiab, et kehtiv võlaõigusseaduse regulatsioon ei taga tarbijate kui vähem teadlike ja kaitstute huve sissenõudmiskulude hüvitamisel ning 01.10.2015 kehtima hakkava sissenõudmiskulude hüvitamise regulatsioon ei ole piisav, tagamaks tarbijate ja võlausaldajate õiguste kaitset. Ka kehtima hakkava regulatsiooni alusel on võimalik võlausaldajal nõuda ebamõistlikult suurte sissenõudmiskulude hüvitamist. Tarbijate huvide täiendavaks kaitseks tuleks kasutusele võtta täiendavad meetmed. Lisaks sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisele tuleks täiendavalt kaaluda maksekäsu kiirmenetluse regulatsiooni täpsustamist ning sissenõudmiskulude hüvitise suuruse ühtlustamiseks koostada võlausaldajatele juhendid, mis tagaksid parema võlgnevuse sissenõudmise tava.

Sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisel on asutud seisukohale, et seadusandja poolt valitud meetmed tarbija huvide kaitse eesmärgi saavutamiseks ei ole piisavalt sobivateks, valitud meetmed ei lahenda probleeme seoses tarbijate teadlikkuse, ülemäärase laenemise, võlgade sissenõudmisega seotud liigsete kulude ega puuduliku õiguskaitsega maksekäsu kiirmenetluses. Seadusandja on leidnud, et tarbija õiguste kaitseks lepingulises suhtes krediitdilepingust tulenevate ebamõistlike kulude eest ei ole muid vähemriivavamaid meetmeid, mis oleksid sama tõhusad kui krediidi kulukuse määrale ja tarbijalt nõutavatele sissenõudmiskuludele ülempiiri seadmine.

Kokkuvõtvalt leiab autor, et lisaks sissenõudmiskulude piirmäärade kehtestamisele oleks täiendavalt vajalik koostada võlgnevuste sissenõudmise juhised ning soodustada hea sissenõudmistava laialdasemat kasutuselevõttu. Hea sissenõudmistava ning võlgnevuste

sissenõudmise juhendite koostamisel oleks sissenõudmise protsess tarbijatele läbipaistvam ning võlgade sissenõudmine toimuks ühetaoliselt. See omakorda annaks suurema võimaluse kontrollida ebamõistlike kulude sissenõudmist nii kohtutel kui ka Tarbijakaitseametil. Eelkõige tuleks suurendada tarbijate teadlikkust seoses võlgade sissenõudmisega ning muuta kättesaadavamaks võlanõustamise teenus. Lisaks peaks seadusandja kaaluma maksekäsu kiirmenetluse õigusliku regulatsiooni täiendamist selliselt, et ka maksekäsu kiirmenetluse algatamisel on võlausaldajal kohustus esitada nõude alust tõendavad dokumendid ning tõendid, millest nähtuks kuidas on võlgnevus tekkinud. Eraldi tuleks reguleerida maksekäsu kiirmenetluse läbiviimine tarbijakrediidilepingutest tulenevate vaidluste lahendamise korral.

Incurrence and Reimbursement of Debt Collection Costs in Consumer Credit Contracts - Summary

This paper deals with problems concerning the incurrence and reimbursement of debt collection costs. In practice, such problems primarily arise in credit contracts made with consumers and therefore the paper focuses only on problems related to collection costs and reimbursement of collection costs as established in consumer credit contracts.

The topicality of the research subject lies primarily in the fact that, in practice, creditors have commenced to claim unreasonably high collection costs and common judicial practice for the reimbursement of collection costs has not developed. Neither has the concept of collection costs been defined which, in its turn, allows creditors to include various expenses in collection costs.

The objective of the Master's thesis is to research and analyse whether the collection costs claimed under the current regulation of the Law of Obligations Act are unreasonably high and damage the interests of consumers. Furthermore, it is important to analyse whether the regulation, entering into force on 01.10.2015, on the reimbursement of collection costs from consumers is sufficient and appropriate to ensure that the rights of consumers are protected.

Proceeding from the objective of the paper, the author tries to get confirmation to the hypothesis that the current regulation of the Law of Obligations Act does not secure the interests of consumers as less aware and less protected parties upon the reimbursement of collection costs and the measures for and limits to the reimbursement of collection costs entering into force on 01.10.2015 are not sufficient to ensure the protection of consumers' rights.

The author mainly uses the comparative and analytical method in the research. The analytical method is used to discuss legal literature and judicial practice. In order to attain the objective of the research and get an answer to the posed research question, the author of the paper analyses the essence of the reimbursement of collection costs under the current regulation and compares the essence of the reimbursement of collection costs to the treatment thereof in legal literature and provisions of other countries. In addition, the author of the paper has studied judicial decisions on the recovery of collection costs and loan contracts of companies issuing consumer credit to clarify the problem of the reimbursement of collection costs and brought out main bottlenecks.

The legislator has deemed that the limits on the reimbursement of collection costs help to ensure that claims for collection costs are within reasonable limits and provide clear guidance on the allowed amount to both creditor and debtor.

Although the legislator has enforced the limits in such a way that creditors may claim the reimbursement of lower costs, it is still possible, similarly to other countries, to face a situation where the actual costs of creditors are lower but they still claim the maximum reimbursement of collection costs.

In the author's estimation, the suggested hypothesis has been confirmed. The writer of the paper holds that the current regulation of the Law of Obligations Act does not secure the interests of consumers as less aware and less protected parties upon the reimbursement of collection costs and the regulation on the reimbursement of collection costs entering into force on 01.10.2015 is not sufficient to ensure that the rights of consumers are protected. The regulation entering into force still allows to claim the reimbursement of unreasonably high collection costs and the imposed limits are not sufficient for the reimbursement of actual collection costs.

As to the enforcement of the limits of collection costs, the author has taken the position that the measures chosen by the legislator to achieve the protection of consumers' interests are not sufficiently suitable and the chosen measures do not solve problems related to consumer awareness, excess borrowing, excessive debt collection costs or insufficient legal protection upon expedited processing of payment orders. The legislator has deemed that, in order to ensure the protection of consumers' rights in contractual relations from unreasonable costs arising from credit contracts, there are no other less prejudicial measures which would be as efficient as the maximum limit set on the annual percentage rate and collection costs claimed from consumers.

In summary, the author holds that in addition to imposing the limit on collection costs it would be also necessary to draw up guidelines for debt collection and foster wider use of good collection practice. When the good collection practice and guidelines for debt collection are applied, the collection process will be more transparent to consumers and debts will be collected in a uniform manner. That, in its turn, would provide both courts and the Consumer Protection Board with better facilities to check on the collection of unreasonable costs. Primarily, it would be necessary to increase consumer awareness in regard to debt collection and make the debt counselling service more available. In addition, the legislator should consider supplementing the

legal regulation on the expedited procedure of payment orders and the settlement of disputes related to consumers could be regulated separately.

Kasutatud allikad

Kasutatud kirjandus

1. Erlach, E., Jaagund, K., Kaasik, A. jt. *Krediit ja võlad*. Tallinn, AS Äripäev 2008;
2. Gharagozlou, A. Cordelia returns- using letters of credit to reduce borrowing costs. *University of Dayton Law Review*, Vol. 34, Issue 3, 2009;
3. H.Persson, A; Hendrikson, A-S. Regulation of Instant Loans and Other Credits in Swedish Law. *Juridica International* 22/2014;
4. Hector, C. Debt Collection in the Information Age: New Technologies and the Fair Debt Collection Practices Act. *California Law Review*, Vol. 99, Issue 6, 2011.
5. Hesselink W, M. European Contract Law: a Matter of Consumer Protection, Citizenship, or Justice. The Netherlands: Centre for the Study of European Contract Law. *European Review of Private Law*, Vol. 15, Issue 3, 2007;
6. Jørgensen, Tanja. The Way to Over-indebtedness—Intensive Marketing, Easy Access to Loans, and Insuffi klient Legislation (Denmark). *Juridica International* 22/2014;
7. Kačevska, I. A Strict Regulatory Framework for SMS Credit and Its Effectiveness in Latvia. *Juridica International* 22/2014;
8. Kingisepp, M. Kahju hüvitis postmodernses deliktiõiguses. Tartu, Tartu Ülikooli kirjastus 2002;
9. Kingisepp, M. Tarbijakaitseõigus Euroopa Liidus ja Eestis. Tallinn, Tallinna Trükikoda Läte 2010;
10. Kull, I. Lepinguvabaduse põhimõtte Euroopa ühtlustuvas tsiviilõiguses ja Eesti tsiviilõiguse reform. www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=11654;
11. Kull, I., Parrest, I. Teatamiskohustus võlaõigusseaduse kontekstis. *Juridica* IV/2003;
12. Kull, I., Käerdi, M., Kõve, V. *Võlaõigus I. Üldosa*. Tallinn, Juura 2004;
13. Kõve, V. Tsiviilkohtumenetluse kiirendamise võimalused ja nendega seotud ohud. *Juridica* IX/2012;
14. Ligi, R. Teavitamiskohustus- tarbija huvide kaitse tagatis Euroopa Ühenduses. *Juridica* VIII, 2006;
15. Lilleholt, K. Norway: Non-secured Instant Loans to Consumers. *Juridica International* 22/2014;
16. Lopez, E. Debt Collectors Disguised as Facebook Friends: Solutions to Prevent Violations

of the Fair Debt Collection Practices Act on Social Media Platforms. *Rutgers Law Review*, Vol. 65, Issue 3, 2013;

17. Makkonen, A. Instant Loans: Problems and Regulations in Finland. *Juridica International* 22/2014;

18. Margus, K. Võla sissenõudmiskulude regulatsiooni muutmise vajalikkus tarbijaõigussuhetes. *Juridica II/ 2014*;

19. Needleman, J. Consumer Financial Protection Bureau's Advance Notice of Proposed Rulemaking for Debt Collection Practices: A Critical Look and the Attorneys' Response, *Bus. L. Today* 1, 2014:

20. Neimane, D.; Kreituss, I. Impact of Financial Market Regulation on Fast Loan Lending in Latvia. *Journal of Business Management*. 2014, Issue 8;

21. Ots, J. Intressilt viivise arvestamise keeld. *Juridica VI/2010*;

22. Pohla, A. Vahekohtu kokkuleppe tähtsus vahekohtumenetluses. *Juridica I/2014*;

23. Randleman, D.; Weinergart, S. Collection of Student Loans: A Critical Examination. *Washington and Lee Journal of Civil Rights and Social Justice*, Vol. 20, Issue 2, 2014);

24. Saare, K., Sein, K., Simovart, M.A. Laenusaja õiguste kaitse SMS-laenu lepingute puhul. *Juridica I/2010*;

25. Sein, K.; Volens, U. Legal Problems and Regulations related to Easy-access Non-secured Consumer Loans in Estonia. *Juridica International* 22/2014;

26. Sein, K. Protection of Consumers in Consumer-Credit Contracts. Expectations and Reality in Estonia. *Juridica International* 20/2013;

27. Sein, K. Tehingu vorminõuded ja nende järgimata jätmise tagajärjed. *Juridica VII/2010*.

28. Siibak, K. Vastutustundliku laenamise põhimõtte. *Juridica IX/2009*;

29. Simovart, M. A., Värvi, A. Kriitilisi märkusi mõistlikkuse põhimõtte rakendamise kohta *Juridica I/2012*;

30. Truuväli, E-J.; Aaviksoo, B.; Kask, O. Jt. Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura 2012;

31. Urbanik, A. Tarbijast laenusaaajat liigkasuvõtmise eest kaitsvad sätted ja nende menetluslik kohaldamine. *Konkursitöö*. Tartu 2014. www.just.ee/sites/www.just.ee/files/andrei_urbanik_-_konkursitoo.pdf;

32. Varul, P.; Kull, I.; Kõve, V. jt. Tsiviilõiguse üldosa. Tallinn, Juura 2012;

33. Varul, P., Kull, I., Käerdi M. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne.

Tallinn, Juura 2010;

34. Varul, P., Kull, I., Kõve, V., Käerdi, M. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn. Juura 2006;

35. Varul, P., Kull, I., Kõve, I., Käerdi, M. Võlaõigusseadus II, Kommenteeritud väljaanne. Tallinn. Juura 2007;

36. Viscasillas, P.P. Late Payment Directive 2000/35 and the CISG. Pace International Law Review, Vol. 19, Issue 1, 2007;

37. Vutt, M. Maksekäsu kiirmenetluse kohtupraktika probleeme. Kohtupraktika analüüs. Tartu, Riigikohus, juuni 2011. www.riigikohus.ee/vfs/1140/Maksek2suKiirmenetlus_MargitVutt.pdf;

38. Vutt, M. Tehingu heade kommete vastasus TsÜS § 86 alusel. Kohtupraktika analüüs. Tartu 2012. www.riigikohus.ee/vfs/1352/TehinguHeadeKommeteVastanus_MargitVutt.pdf;

39. Värk, R. Kahju hüvitamise nõue lepingueelsete kohustuste rikkumisel. Juridica VI/2009;

40. X. Fan, J. Linking Consumer Debt and Consumer Expenditures: Do Borrowers Spend Money Differently. Family and Consumer Sciences Research Journal. 02.07.2009;

Muud kasutatud allikad

41. Bigbank AS hinnakiri alates 19.02.2014. www.bigbank.ee/et/hinnakiri (25.02.2015);

42. Credit24 teenuste hinnakiri. www.credit24.ee/et/teenuste-hinnakiri (25.02.2015);

43. Express Credit AS üldtingimused. www.ekspressraha.ee/tingimused/tingimused.html (15.03.2015);

44. Finantsinspektsioon. Seisukoht sissenõudmiskulude piiramise eelnõu VTK. 29.04.2014. eelnoud.valitsus.ee/main#1gVDUDog (08.04.2015);

45. Finnish Competition and Consumer Authority. Good debt collection practice in consumer debt collection, 2014. www2.kuluttajavirasto.fi/File/b67c51a3-76ae-4c37-ba96-1d43f9c7eec8/Good+practice+in+consumer+debt+collection.pdf (14.03.2015);

46. Finnish Competition and Consumer Authority. Recovery costs and debt collection process. www.kkv.fi/en/facts-and-advice/payment-bills-debt-collection/delayed-payment-and-collection/recovery-costs-and-debt-collection-process/ (14.03.2015);

47. Folkia Eesti filiaal AS laenulepingu üldtingimused. www.monetti.ee/laenutingimused (25.02.2015);

48. Kaubandus-ja Tööstuskoda. Arvamuse esitamine tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsuse kohta. 30.04.2014.
www.koda.ee/public/Arvamus_tarbijalt_noutavate_sissenoudmiskulude_piirangute_valjatootamise_kavatsuse_kohta.doc. (08.04.2015);
49. Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium. Kiirlaenuturg. Analüüs ja ettepanekud. Veebruar 2014. www.mkm.ee/sites/default/files/kiirlanuturg_analyys_ja_ettepanekud.pdf (10.04.2015);
50. Omaraha.ee laenulepingu üldtingimused. www.omaraha.ee/et/info/contracts/tos/ (04.03.2015);
51. Placet Group OÜ laenulepingu üldtingimused ja hinnakiri. Hinnakiri alates 29.10.2013 a. www.smsmoney.ee/laenu_tingimused (02.03.2015);
52. PlussCredit.ee laenulepingu üldtingimused. www.plusscredit.ee/index.php?lang=est&main_id=73 (25.02.2015);
53. Riigikogu Kantselei Õigus-ja Analüüsiosakond. Tarbijakrediit Soomes, Rootsis, Lätis ja Saksamaal. 03.10.2012. www.riigikogu.ee/doc.php?174587 (06.04.2015);
54. Tarbijakaitseamet. Lepingud ja lepingust taganemine. www.tarbijakaitseamet.ee/et/tarbijale/lepingud-ja-lepingust-taganemine (25.02.2015);
55. Tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangute väljatöötamise kavatsus. Justiitsministeerium 2014. eelnoud.valitsus.ee/main#xd6aOTRi (08.04.2015)
56. Teder, I. Märgukiri tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 86 põhiseaduspärasus. Tallinn, Õiguskantsleri Kantselei, 19.01.2011 oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/6iguskantsleri_margukiri_justiitsministeeriumile_kiirlaenude_intressimaarad.pdf (08.04.2015);
57. Jõks, A.; Vaske, V. re: tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu põhiseaduspärasus. Tallinn: Advokaadibüroo Sorainen, 03.11.2014. www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=8c9b25c9-0da9-4b97-81e2-7688a62be641& (06.04.2015);
58. Võlaõigusseaduse jt seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 761SE III;
59. Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise eelnõu seletuskiri 505SE;
60. Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 786SE;
61. Võlaõigusseaduse ja reklaamiseaduse muutmise eelnõue kooskõlastustabel 347SE;
62. Võlaõigusseaduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 372SE;
63. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja

täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri 844SE;

Kasutatud Euroopa Liidu õigusaktid

64. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv 2008/48/EÜ. 23.04.2006. Euroopa Liidu Teataja I. 133/66;

65. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta 25.10.2011. Euroopa Liidu Teataja L 304/64;

Kasutatud õigusaktid

66. Kohtutäituri seadus - RT I, 05.03.2015, 3

67. Krediitiasutuste seadus - RT I, 03.03.2015, 7;

68. Põhiseadus - RT I, 27.04.2011, 2;

69. Rahvastikuregistri seadus - RT I, 15.03.2014, 42;

70. Tsiviilkohtumenetluse seadustik - RT I, 31.12.2014, 5;

71. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus - RT I, 12.03.2015,

72. Tsiviilseadustiku üldosa seadus - RT I, 13.03.2014, 103;

73. Täitemenetluse seadustik - RT I, 05.03.2015, 5;

74. Võlaõigusseadus - RT I, 11.04.2014, 13;

75. Võlaõigusseadus - RT I, 11.03.2015, 6;

Kasutatud kohtulahendid

76. Euroopa Kohtu 14. juuni 2012. a otsus C-618/10 *Banco Español de Crédito SA versus Joaquín*,

77. RKTko 3-2-1-66-05;

78. RKTko 3-2-1-150-06;

79. RKTko 3-2-1-123-07;

80. RKKko 3-1-1-97-09;

81. RKTko 3-2-1-56-08;

82. RKTko 3-2-1-120-08;

83. RKTko 3-2-1-49-11;

84. RKTko 3-2-1-50-12;
85. RKTko 3-2-1-19-13;
86. RKTkm 3-2-1-186-13;
87. TlnRkm 2-13-49226;
88. TlnRnko 2-11-14752;
89. HMKo 2-07-3204;
90. HMKo 2-12-45511;
91. HMKo 2-13-15726/24;
92. PMKo 2.12-28161;
93. PMKo 2-13-765;
94. TMKo 2-12-32708;
95. TMKo 2-13-12195;
96. TMKo 2-13-34701
97. TMKo 2-13-45030;
98. PMK maksekäsu määrus 2-14-14175;
99. PMK maksekäsu määrus 2-14-14765;
100. PMK maksekäsu määrus 2-14-34564.